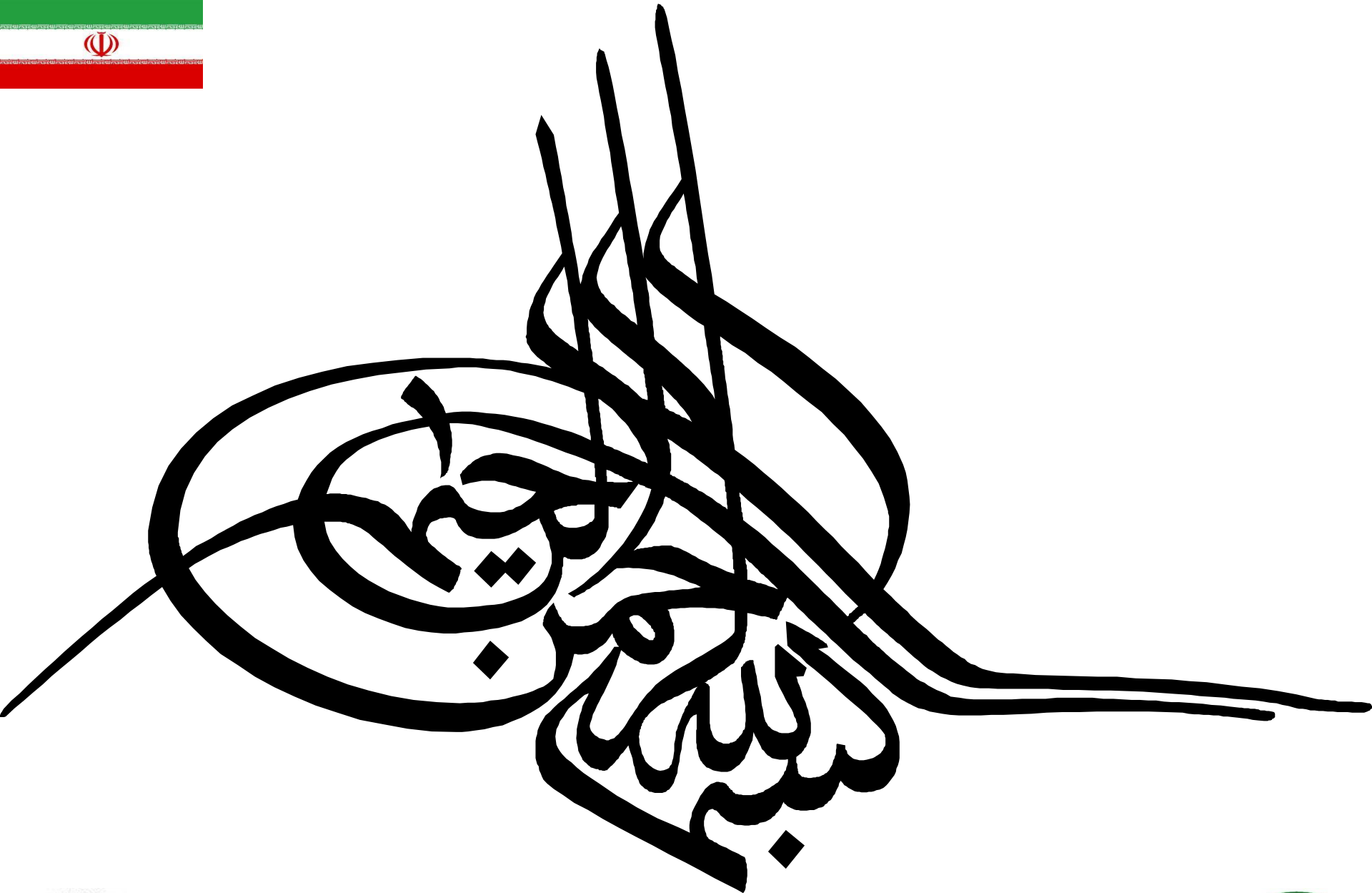

عنوان دوره آموزشی تخصصی

بررسی وضعیت سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی ایران

Investigating the Investment Situation in Iran's Agricultural Sector

(ویژه کارشناسان)

مدرس

دکتر کوهسار خالدي

(استادیار موسسه پژوهشهای برنامه ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی)

۱۳ و ۶ آذر ماه ۱۴۰۲

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

سایر مشخصات دوره آموزشی

سرفصل های آموزشی:

- رابطه سرمایه گذاری و رشد اقتصادی کشاورزی
- وضعیت رشد اقتصادی بخش کشاورزی ایران و کشورهای منتخب
- وضعیت سرمایه گذاری داخلی کشاورزی ایران و کشورهای منتخب
- جایگاه سرمایه گذاری کشاورزی ایران در کلان اقتصاد
- چالشها و مشکلات فراروی توسعه سرمایه گذاری کشاورزی ایران
- ساختار تامین مالی در بخش کشاورزی ایران

هدف کلی دوره: آشنایی با وضعیت، جایگاه، چالشها و مشکلات سرمایه گذاری در بخش کشاورزی ایران

اهداف رفتاری فراگیران پس از پایان دوره:

- آشنایی با وضعیت رشد اقتصادی کشاورزی ایران در یک دهه گذشته.
- آشنایی با وضعیت و جایگاه سرمایه گذاری کشاورزی ایران در یک دهه گذشته.
- آگاهی از چالش ها و مشکلات فراروی سرمایه گذاری در بخش کشاورزی ایران.
- آشنایی با ساختار کنونی تامین مالی در بخش کشاورزی ایران.

مبنای کارگاه:

برنامه مصوب آموزشی سال ۱۴۰۲

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

فهرست مطالب دوره آموزشی

بخش اول: تعاریف و مفاهیم

بخش دوم: جایگاه سرمایه گذاری کشاورزی در قانون برنامه ششم توسعه کشور

بخش سوم: رابطه سرمایه گذاری و رشد اقتصادی کشاورزی

بخش چهارم: وضعیت رشد اقتصادی بخش کشاورزی ایران و کشورهای منتخب

بخش پنجم: وضعیت سرمایه گذاری داخلی در بخش کشاورزی ایران و کشورهای منتخب

بخش ششم: مشکلات، زمینه ها، چالشها و ... فراروی توسعه سرمایه گذاری کشاورزی ایران

بخش هفتم: ساختار تامین مالی حاکم در بخش کشاورزی ایران

پیوست ۱: مبانی نظری سرمایه گذاری

پیوست ۲: شرایط حاکم بر بخش کشاورزی ایران

بحث و هم اندیشی

بخش اول

تعاریف و مفاهیم

کشاورزی

- ❖ **قانون اصلاحات ارضی** (مصوب سال ۱۳۳۹): «کشاورزی، عبارت است از تولید محصول به وسیله‌ی عملیات زراعی و همچنین دامداری و تولید محصولات حیوانی».
- ❖ **قانون نحوه‌ی واگذاری و احیای اراضی** (مصوب شورای انقلاب در ۱۳۵۸): «عبارت است از بهره‌برداری از آب و زمین به منظور تولید محصولات گیاهی و حیوانی (از قبیل زراعت، باغداری، درختکاری مثمر و غیر مثمر، جنگل‌داری، جنگل‌کاری، دامداری، پرورش طیور و زنبور عسل و آبزیان)»
- ❖ **خالدی (۱۳۹۳)**: «کشاورزی شامل مجموعه فعالیت‌هایی است که به تولید محصولات خام زراعی، باغی، دامی، آبی، جنگلی و مرتعی می‌پردازند».
- ❖ **سیستم حساب‌های ملی (SNA)**: گروه کشاورزی شامل پنج زیربخش زراعت (و باغبانی)، دامپروری و شکار، جنگلداری، ماهیگیری و خدمات کشاورزی می‌باشد.
- ❖ **سند ملی و دانش‌بنیان امنیت غذایی پایدار (۱۴۰۱)**: «کشاورزی عبارت است از تولید محصولات گیاهی یا جانوری از طریق زراعت، باغبانی، جنگل‌داری، مرتع‌داری و پرورش دام، طیور، آبزیان و زنبور عسل مبتنی بر زنجیره ارزش، حفاظت از منابع پایه و تنوع زیستی و اصول و ضوابط سلامت و بهداشت».

سرمایه (Capital): آن بخش از کالاهای تولیدی است که در تولید کالاهای دیگر به کار گرفته شده و به جای مصرف، مستهلک می‌گردند (ساختمان‌ها، ماشین‌آلات و ابزارهای تولید).

سرمایه گذاری یا تشکیل سرمایه ثابت ناخالص (Investment):

- ❖ عبارتست از ارزش کل تحصیل منهای فروش یا واگذاری دارایی‌های ثابت یک تولید کننده در طول یک دوره‌ی حسابداری بعلاوه ارزش اضافه شده به دارایی‌های تولید شده ناشی از فعالیت تولیدی واحد نهادهی (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۳)
- ❖ تغییر در ارزش موجودی سرمایه‌ی ناخالص در یک دوره حسابداری معین.
- ❖ تبدیل منابع مالی و انسانی به کالاهای سرمایه‌ای.
- ❖ فرآیند تبدیل دارایی‌های متعدد به‌ویژه پول به کالاهای سرمایه‌ای.
- ❖ فراگردی که در آن کالاهای سرمایه‌ای برای تولید کالاها یا خدمات دیگر به کار گرفته می‌شوند.
- ❖ اضافه کردن موجودی ماشین‌آلات، ابزار کار و وسایل، ساختمان‌ها و ... در طول زمان.
- ❖ تغییر در نهاده‌های ثابت مورد استفاده در فرآیند تولید.

انواع سرمایه‌گذاری از منظر ماهیت کالاهای سرمایه‌ای:

- سرمایه‌گذاری در ماشین‌آلات.
- سرمایه‌گذاری در ساختمان.
- سرمایه‌گذاری در موجودی انبار.

سرمایه گذاری خالص:

استهلاک سالانه - سرمایه‌گذاری ناخالص سالانه = سرمایه‌گذاری خالص

کالاهای سرمایه‌ای

کالاهای بادوامی هستند که در یک دوره‌ی تولید، تمام آن‌ها مصرف نمی‌شوند، بلکه تنها بخشی از آن‌ها در هر دوره به مصرف خواهد رسید (تهامی پور، ۱۳۸۷).

سرمایه گذاری کشاورزی

بیانگر مجموع ارزش ابزارها، ماشین‌آلات و ساختمان‌های ایجاد شده مرتبط با تولید محصولات کشاورزی در یک دوره‌ی زمانی معین (معمولاً سالانه) است.

سرمایه گذاری در ماشین‌آلات و لوازم کسب و کار کشاورزی

برابر است با کل ارزش کالاهای سرمایه‌ای وارداتی و سرمایه‌ای تولید داخل کشاورزی منهای ارزش صادرات کالاهای سرمایه‌ای (تهامی پور، ۱۳۸۷).

سرمایه گذاری در ساختمان کشاورزی

برابر است با مجموع مقدار سرمایه‌گذاری صورت گرفته در ساختمان‌های موجود در فرآیند تولید محصولات کشاورزی توسط بخش‌های دولتی و خصوصی (تهامی پور، ۱۳۸۷).

موجودی سرمایه

- مجموعه کالاهای سرمایه‌ای فیزیکی مشهود کشور که قابل اندازه‌گیری بوده و در فرآیند تولید کالاها و خدمات و ایجاد درآمد نقش دارند (بانک مرکزی ج.ا.ا).
- مجموع ارزش «ساختمان و تاسیسات» و «ماشین‌آلات و تجهیزات» دانست که در فرآیند تولید مورد استفاده قرار گرفته یا قابل استفاده می‌باشند (بانک مرکزی ج.ا.ا، ۱۴۰۱).
- مجموع ارزش «ساختمان و تاسیسات»، «ماشین‌آلات و تجهیزات»، «تحقیق و توسعه»، «اکتشاف معادن» و «سایر دارایی‌های ثابت تولید شده» که در فرآیند تولید مورد استفاده قرار گرفته یا قابل استفاده می‌باشند (بانک مرکزی ج.ا.ا، ۱۴۰۲).

موجودی سرمایه ناخالص (Gross Capital stock)

- نشان‌دهنده‌ی سرمایه‌گذاری انباشته، منهای «دارایی‌های از دور خارج شده» می‌باشد (بانک مرکزی ج.ا.ا).
- مجموعه‌ی کالاهای سرمایه‌ای فیزیکی مشهود کشور که قابل اندازه‌گیری بوده و در فرآیند تولید کالاها و خدمات و ایجاد درآمد نقش دارند.
- خالص ارقام تجمعی تشکیل سرمایه با توجه به طول عمر مفید آنها (نظام حسابهای ملی).
- مجموع ارزش «ساختمان و تاسیسات» و «ماشین‌آلات و تجهیزات» مورد استفاده یا قابل استفاده در فرآیند تولید.
- کل سرمایه‌گذاری انجام شده در سال‌های گذشته منهای مجموع استهلاک انجام شده طی همان سال‌ها.

موجودی سرمایه ماشین‌آلات و لوازم کسب و کار

موجودی سرمایه ساختمان

موجودی سرمایه خالص (Net Capital Stock)

- موجودی سرمایه‌ی خالص، ارزش (بازاری) سرمایه را اندازه می‌گیرد.
- معیاری از ثروت است که در طول زمان با جریان‌های سرمایه‌گذاری و استهلاک شکل می‌گیرد.
- این معیار از کسر مصرف سرمایه‌ی ثابت انباشته از سرمایه‌گذاری انباشته حاصل می‌شود.
- واژه‌ی گویاتر برای موجودی سرمایه خالص، «موجودی ثروت» (Wealth Stock) است.

استهلاک تجمعی - موجودی سرمایه ناخالص = موجودی سرمایه خالص

موجودی سرمایه مولد

برابر سرمایه‌گذاری انباشته منهای ارزش انباشته دارایی‌های از کار افتاده و آن بخش از کاهش کارایی دارایی‌هایی است که هنوز کار می‌کنند (بانک مرکزی ج.ا.ا.).

موجودی سرمایه کشاورزی

- موجودی سرمایه ناخالص کشاورزی
- موجودی سرمایه‌ی خالص کشاورزی

مصرف سرمایه ثابت (CFC)

- نوعی هزینه بوده و برابر است با کاهش ارزش موجودی خالص دارایی‌های مورد استفاده در تولید، به علت زوال فیزیکی، از رواج افتادگی یا خسارت عادی تصادفی (به استثنای جنگ و حوادث استثنایی مانند بلایای طبیعی بزرگ) در طول دوره‌ی حسابداری (بانک مرکزی ج.ا.ا.).
- تفاوت بین ارزش اقتصادی واقعی یک دارایی در ابتدا و انتهای دوره می‌باشد (بانک مرکزی ج.ا.ا.).

استهلاک (مصرف سرمایه‌ی ثابت)

کاهش ارزش جاری دارایی‌هایی ثابت مورد استفاده در جریان تولید در یک دوره‌ی حسابداری.

بازار مالی (Financial market)

بازاری که در آن دارایی‌های مالی مبادله می‌شوند (بازار مالی رسمی و غیر رسمی).

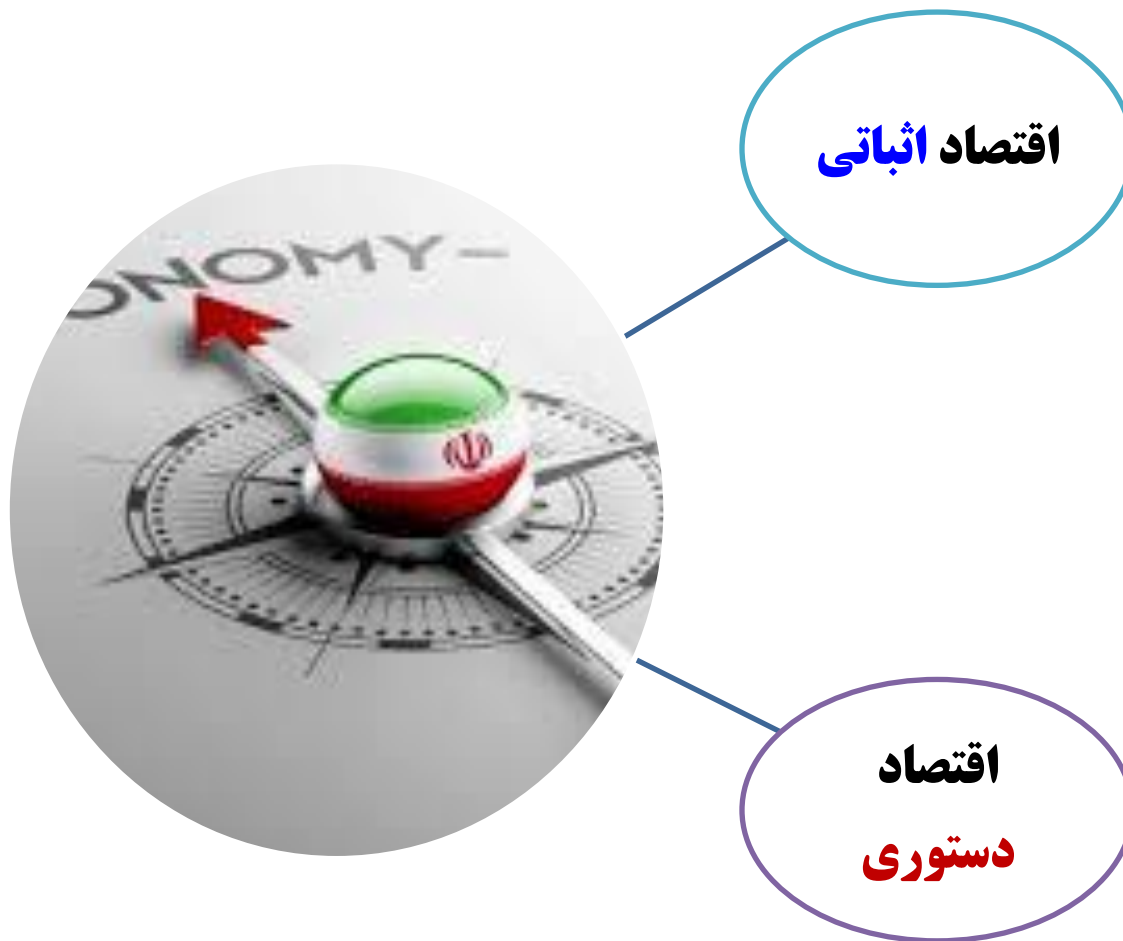
- **بازار مالی رسمی:** تحت نظارت دولت بوده و در چارچوب مقررات و سیاست‌های پولی کشور عمل می‌نماید.
- **بازار مالی غیر رسمی:** فاقد نظارت دولتی بوده و به جای مقررات رسمی کشور، عرف و قراردادهای غیر رسمی در آن حاکم است (بازار غیر متشکل).

تامین مالی (Finance)

- تهیه منابع مالی و وجوه مورد نیاز برای ایجاد، توسعه و تداوم فعالیت یک بنگاه اقتصادی درآمدزا.
- هدف از تأمین مالی، سرمایه‌گذاری، سودآوری، کاهش ریسک و برطرف کردن نیازهای اقتصادی و اجتماعی بنگاه است.

کشورهای منتخب

۲۴ کشور مندرج در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ (اردن، ارمنستان، ازبکستان، امارات متحده عربی، ایران، آذربایجان، بحرین، پاکستان، تاجیکستان، ترکمنستان، ترکیه، سودان، سوریه، عراق، عربستان سعودی، عمان، قرقیزستان، قزاقستان، قطر، کویت، گرجستان، لبنان، مصر و یمن) به اضافه افغانستان

• اقتصاد چگونه عمل می‌کند؟
• هست‌ها

• اقتصاد باید چگونه عمل کند؟
• باید‌ها

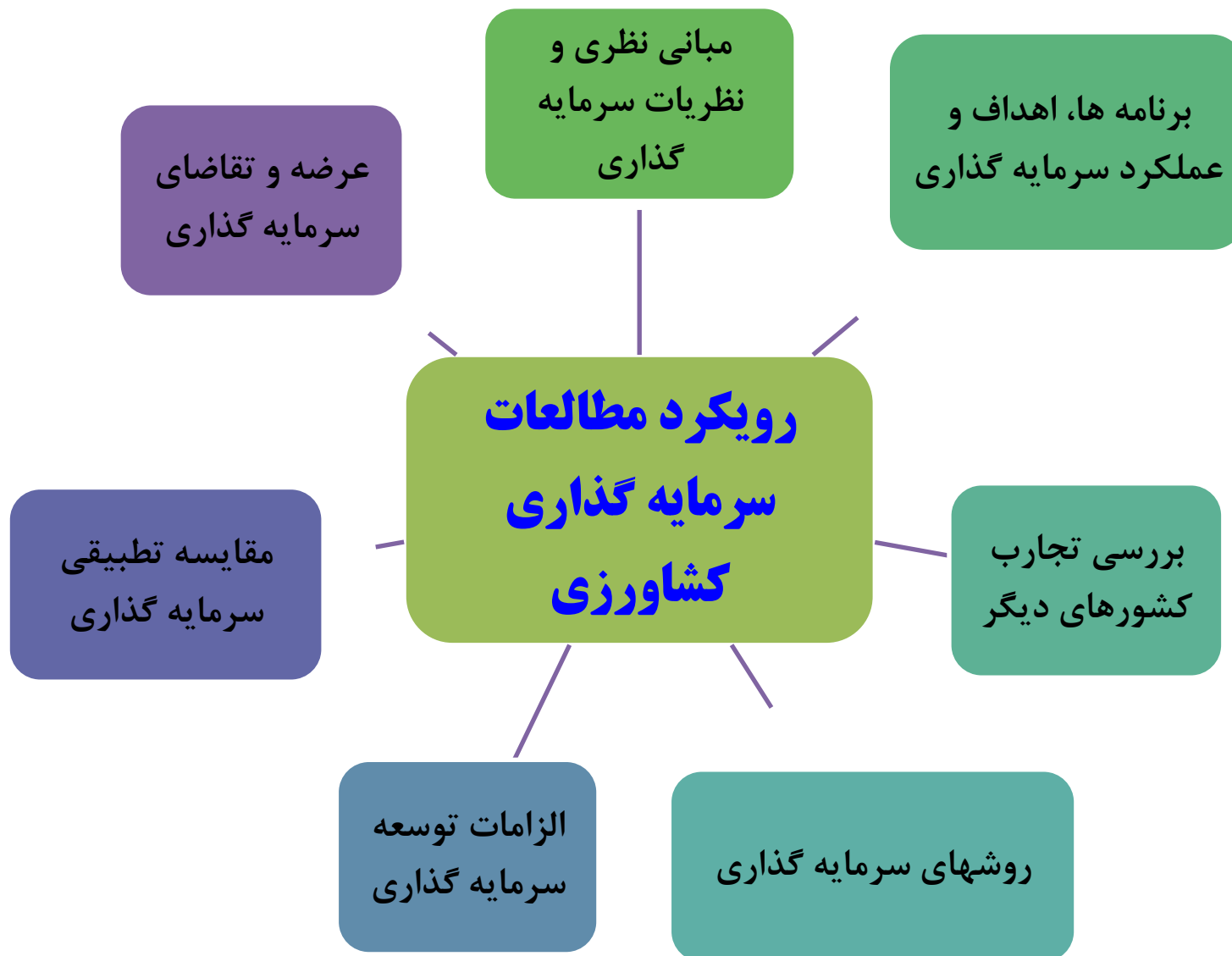
سرمایه گذاری کشاورزی

پرسشهای مهم در اقتصاد اثباتی

- چرا سرمایه گذاری در کشاورزی لازم است؟
- عوامل موثر بر میزان سرمایه گذاری کشاورزی کدامند؟
- کدام کشورها در سرمایه گذاری هدفمند کشاورزی موفق بوده اند؟

پرسشهای مهم در اقتصاد دستوری

- چقدر باید سرمایه گذاری در کشاورزی انجام شود؟
- چگونه باید.....؟
- چه وقت باید؟
- توسط چه کسی باید؟
- چه اقداماتی باید برای.....؟

پرسشهای کلیدی

- آیا در خصوص سرمایه گذاری کشاورزی در استان شما مطالعاتی انجام شده است؟ رویکردهای مطالعاتی چه بوده‌اند؟
- سهم زیربخش‌های کشاورزی استان شما در کل ارزش افزوده‌ی بخش کشاورزی استان در دهه ۱۳۹۰ چقدر بوده است؟
- آیا اهداف رشد ارزش افزوده‌ی کشاورزی استان شما در برنامه‌های پنجم و ششم توسعه محقق شده‌اند؟
- روند اشتغال کشاورزی در استان شما در نیمه دوم دهه‌ی ۱۳۹۰ چگونه بوده است؟
- سهم واحدهای بهره‌برداری کوچک و بزرگ کشاورزی در استان شما چگونه است؟
- وضعیت کشاورزان استان خود را از نظر سطح سواد تخصصی کشاورزی چگونه ارزیابی می‌کنید؟
- مهمترین ویژگیهای مثبت و منفی کشاورزان استان شما در زمینه‌ی توسعه سرمایه گذاری کشاورزی چیست؟
- مهمترین موانع فراروی توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی استان شما کدامند؟
- چند درصد از سرمایه‌گذاری کشاورزی در استان شما توسط بخش دولتی انجام می‌شود؟
- آیا از بخش کشاورزی استان شما، فرار منابع مالی وجود دارد؟ چرا؟
- آیا سازمان کشاورزی استان شما در هدایت سرمایه گذاری در بخش کشاورزی استان نقش دارد؟
- نسبت سرمایه‌گذاری کشاورزی به ارزش افزوده کشاورزی در استان شما چقدر است؟
- سهم سرمایه گذاری کشاورزی در کل سرمایه گذاری استان شما چقدر است؟
- سهم بازارهای رسمی و غیر رسمی پول در میزان سرمایه گذاری کشاورزی در استان شما چقدر است؟
- مهمترین چالشهای فراروی سرمایه گذاری کشاورزی در استان شما کدامند؟
- مهمترین زمینه‌های سرمایه گذاری در بخش کشاورزی استان شما کدامند؟

بخش دوم

جایگاه سرمایه گذاری کشاورزی در قانون برنامه ششم توسعه کشور

ماده ۳ قانون برنامه ششم توسعه

به منظور دستیابی به رشد اقتصادی متوسط سالانه هشت درصد (۸٪) و ضریب جینی (۰.۳۴) در سال پایانی برنامه، اهداف کمی کلان و بخشهای اقتصادی به تفکیک جداول (۱)، (۲) و (۳) تعیین می‌شود:

بخش کشاورزی

متوسط رشد ارزش افزوده	متوسط رشد سالانه اشتغال	رشد سالانه سرمایه گذاری	متوسط رشد سالانه TFP
۸	۳.۹	۲۰.۳	۳.۲

ماده ۴ قانون برنامه ششم توسعه

جهت تأمین حداقل دو و هشت دهم (۲.۸) واحد درصد از رشد هشت درصد (۰.۸٪) اقتصاد از محل ارتقای بهره‌وری کل عوامل تولید و همچنین رشد سرمایه‌گذاری به میزان متوسط سالانه بیست و یک و چهاردهم درصد (۲۱.۴٪) در طول سالهای اجرائی برنامه، کلیه دستگاههای اجرائی با هماهنگی با دولت اقدامات زیر را به عمل آورند. مسؤولیت اجراء بر عهده دولت می‌باشد:

الف- جهت‌گیری‌ها و سیاست‌های لازم برای تجهیز منابع مالی مورد نیاز سرمایه‌گذاری از جمله تأمین منابع مالی خارجی تا متوسط سالانه سی میلیارد دلار از خطوط اعتباری بانکهای خارجی در قالب تأمین مالی خارجی (فاینانس) خودگردان با اولویت تأمین مالی اسلامی، پانزده میلیارد (۱۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) دلار به شکل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و بیست میلیارد (۲۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) دلار قراردادهای مشارکتی خارجی.

تبصره- استفاده دستگاههای اجرائی از تسهیلات مالی خارجی با اولویت تأمین مالی اسلامی در طول اجرای قانون برنامه ششم در قالب قوانین بودجه سنواتی مجاز است.

ب- محترم شمردن و حمایت از حقوق مالکیت و تولید ثروت و نگاه ارزشی به کار و ثروت‌آفرینی از راههای قانونی و مشروع و عدم مداخله در تصمیم‌گیری فعالان اقتصادی و تدوین نظام بنگاهداری نوین در بخش دولتی همراه با ممنوعیت سرمایه‌گذاری جدید برای بخش دولتی در فعالیتهایی که بخش خصوصی در رقابت سالم با هزینه کمتر و کارایی بیشتر قادر به انجام آن می‌باشد به نحوی که در پایان سال اول اجرای قانون برنامه اقدامات لازم برای اجرای این حکم توسط دولت تصویب و ابلاغ گردد.

پ- اولویت اقتصادی در سیاست خارجی کشور با هدف **جذب دانش و نوآوری از کشورهای صاحب فناوری و توسعه بازارهای صادراتی** (کالایی و کشوری) خدمات فنی و مهندسی و کالاهای ایرانی، اعزام نیروی کار، **جذب اساتید و متخصصان برای آموزش و انتقال فن و فناوری** (تکنولوژی) برای نیروهای ایرانی، **تلاش برای الحاق به سازمان تجارت جهانی** برای جلوگیری از اعمال تبعیض‌های ناروا علیه صادرات ایران با رعایت مصالح کشور.

ت- **افزایش مهارت و تخصص نیروی کار** به ویژه فارغ‌التحصیلان دبیرستان‌ها، هنرستان‌ها تا مقطع کارشناسی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی با ارائه آموزشهای مهارتی، تخصصی و فنی و حرفه‌ای با استفاده از ظرفیت‌های خدمت زیر پرچم و کارورزی دانشجویان.

دولت مکلف است در سه‌ماهه اول هر سال گزارش اجرای این بند را به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

ث- **جذب شرکتهای معتبر جهانی و منطقه‌ای در زنجیره تولید داخلی به شکل مستقیم و با اولویت مشارکت با سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان داخلی** به منظور افزایش توانمندی، رقابت‌پذیری و صادرات کالاها و خدمات تولیدی با رفع موانع قانونی و حقوقی براساس عزت، حکمت و مصلحت و مشروط به عدم نفوذ فرهنگ غربی.

ج- حمایت حقوقی، مالی و نهادی لازم برای توسعه دانش و پیشرفت فناورانه و نوآورانه در جهت تجاری‌سازی ایده و دانش در تولید محصول و خدمات با ارزش افزوده مثبت در چهارچوب بند (۸۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم.

چ- تدوین سازوکار لازم و کارآمد برای **کاهش فاصله بین نرخ سود تسهیلات و سپرده‌های بانکی** با هدف افزایش کارآمدی و رقابت‌پذیری نظام بانکی در جذب و تجهیز منابع و اعطای تسهیلات به نحوی که در هر سال از برنامه فاصله نرخ سود تسهیلات و سپرده بانکی **حداقل ده درصد (۱۰٪) نسبت به سال قبل** کاهش یابد.

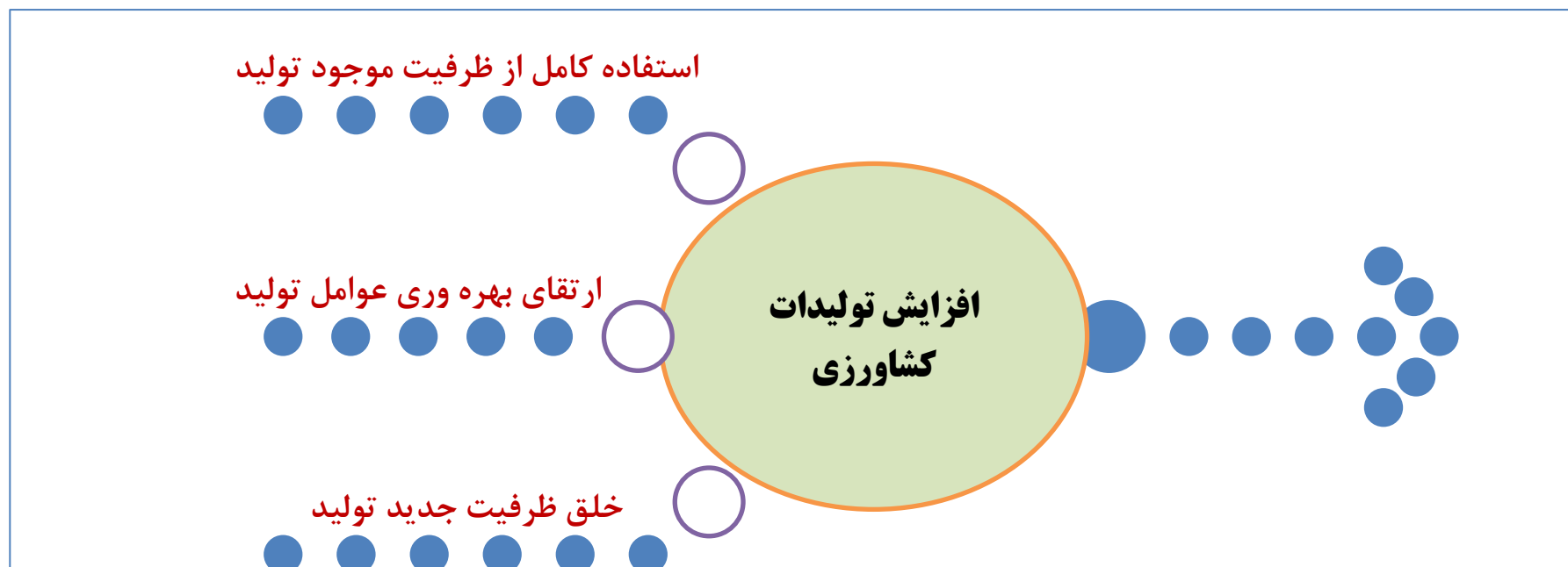
- ح - **توسعه بازار سرمایه** با تأکید بر طراحی و مهندسی ابزارهای مالی و کالایی، توسعه بازار انرژی و عرضه نفت خام و فرآورده‌های نفتی در بورس انرژی، اصلاح نهادی حاکمیت شرکتی برای شرکتهای عام و نهادهای مالی.
- خ - جهت‌گیری و سیاست‌های لازم برای ارتقای شفافیت اطلاعات در بازار سرمایه و راه‌اندازی مؤسسات رتبه‌بندی موضوع بند (۲۱) ماده (۱) قانون بازار اوراق بهادار مصوب ۱/۹/۱۳۸۴ برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی و تأمین مالی بین‌المللی.
- د - **اجازه حضور و مشارکت مؤسسات مالی و اعتباری خارجی در ایران** در چهارچوب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۲۵/۳/۱۳۸۷ و قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۴/۳/۱۳۸۱.
- ذ - اصلاح سیاست‌های ارزی و تجاری و تعرفه‌ای حداکثر تا پایان سال دوم اجرای قانون برنامه با رویکرد ارتقای کیفیت و رقابت‌پذیر ساختن کالاهای تولید داخل برای صادرات
- ر - دولت مجاز است برای **تأمین مالی خارجی طرحهای اقتصادی بخش غیردولتی** که توجیه فنی، اقتصادی آن به تصویب شورای اقتصاد رسیده باشد، تضامین لازم توسط بانک عامل و یا سازمان‌های توسعه‌ای را تضمین نماید.
- ز - دولت مکلف است به منظور **نیل به رشد و توسعه اقتصادی بر پایه عدالت** نسبت به **اعمال سیاست‌های اشتغال‌زایی، مهارت‌افزایی و ارتقای دانش حرفه‌ای و حمایت از مشاغل کوچک خانگی و دانش‌بنیان مبتنی بر سند ملی کار شایسته** که حداکثر تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه با پیشنهاد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اتاق تعاون و سازمان به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، اقدام نماید. سند مزبور باید مبتنی بر کاهش نرخ بیکاری به میزان حداقل هشت‌دهم درصد (۰.۸٪) سالانه در طول سالهای اجرای قانون برنامه باشد.

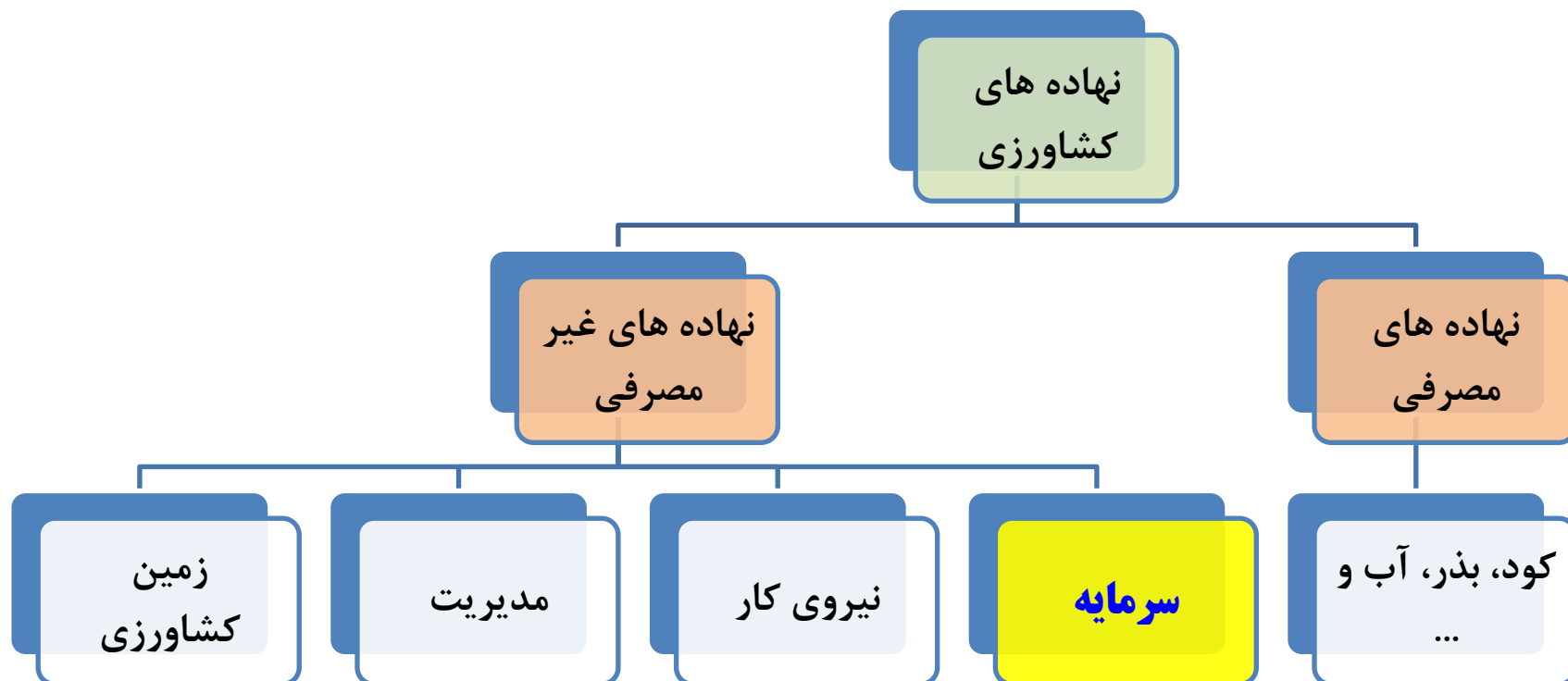
بخش سوم

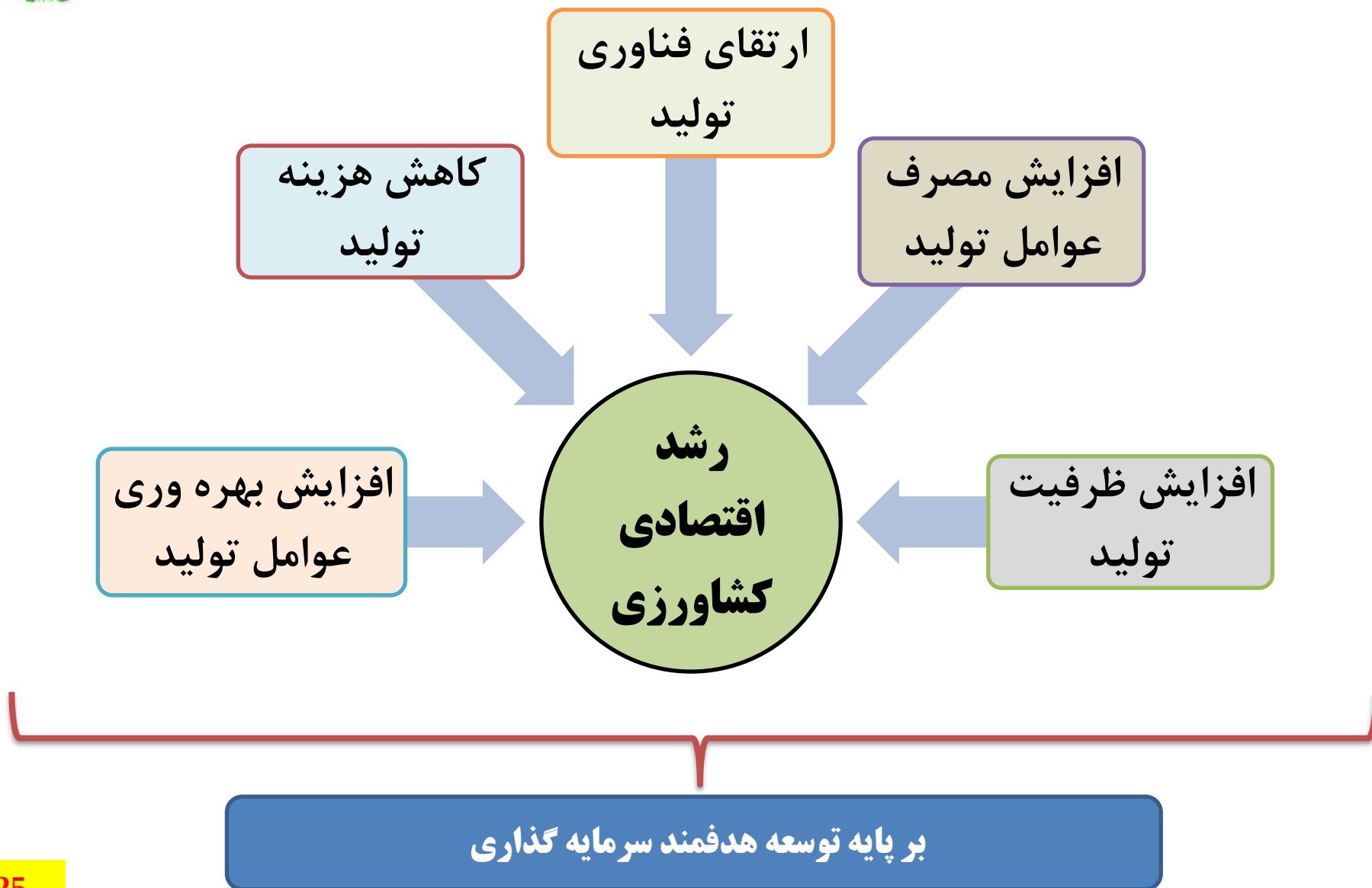
رابطه سرمایه گذاری و رشد اقتصادی کشاورزی

- فرآیند تولید کشاورزی
- نهاده های کشاورزی
- عوامل رشد اقتصادی کشاورزی
- مصداقهای سرمایه گذاری در بخش کشاورزی

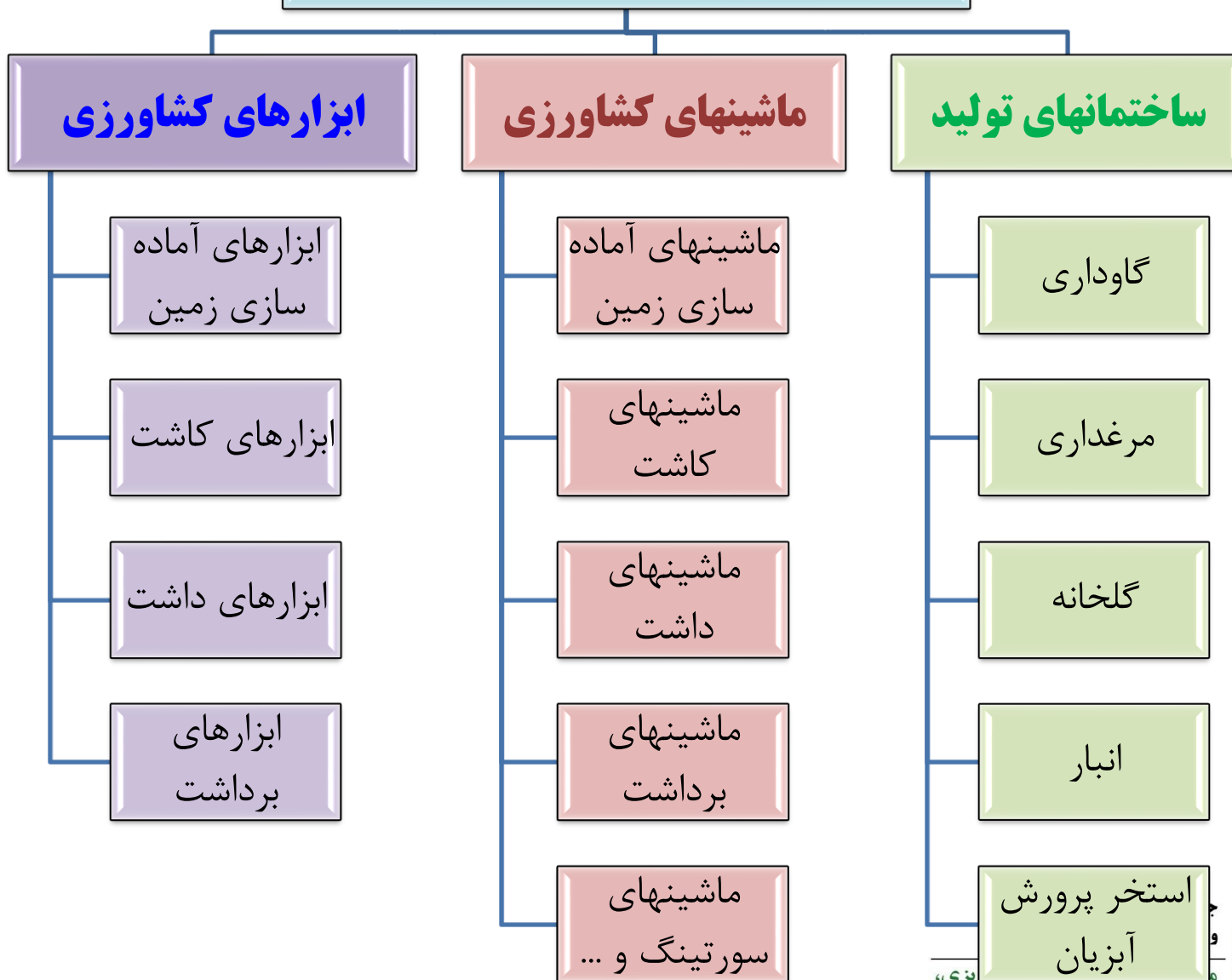
تولید در بخش کشاورزی

مصادیق سرمایه گذاری کشاورزی

وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برآوردی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

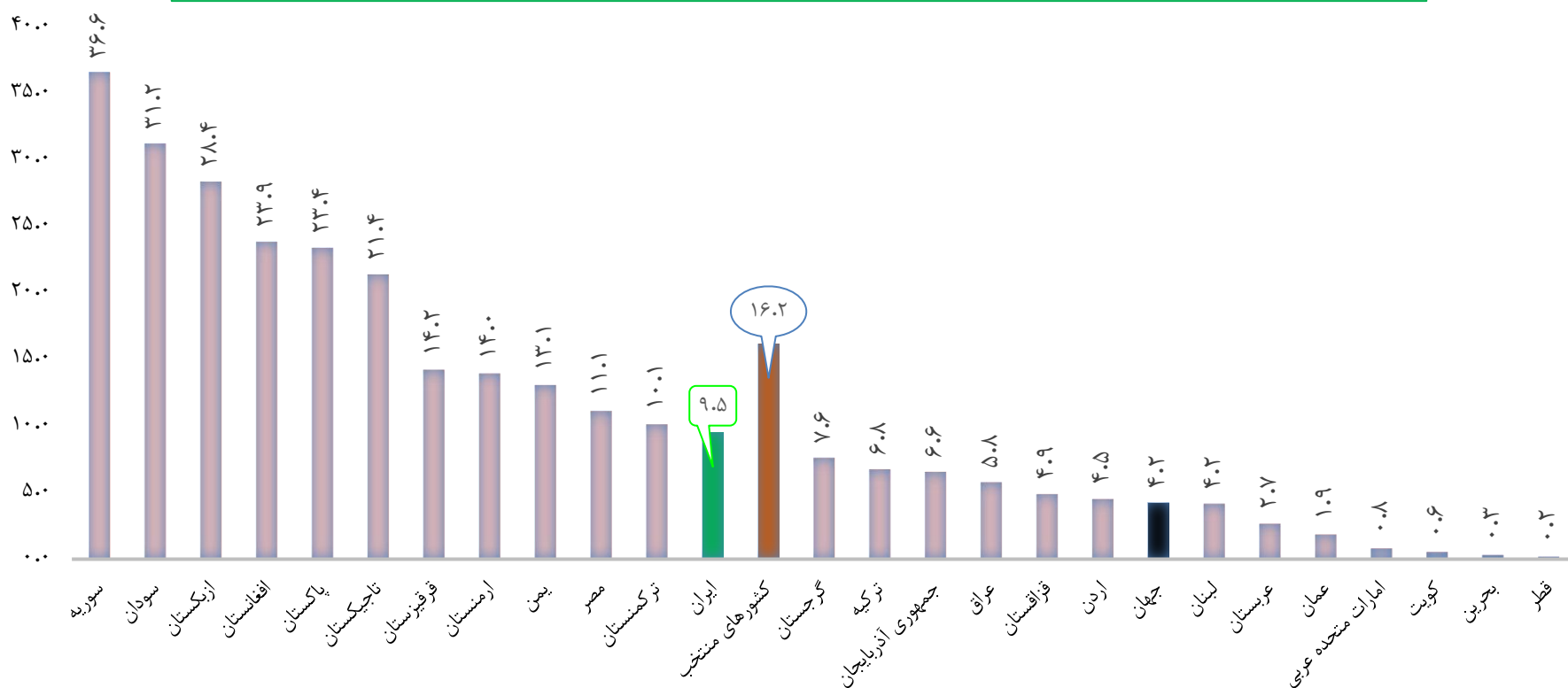

بخش چهارم

وضعیت رشد اقتصادی بخش کشاورزی ایران و کشورهای منتخب

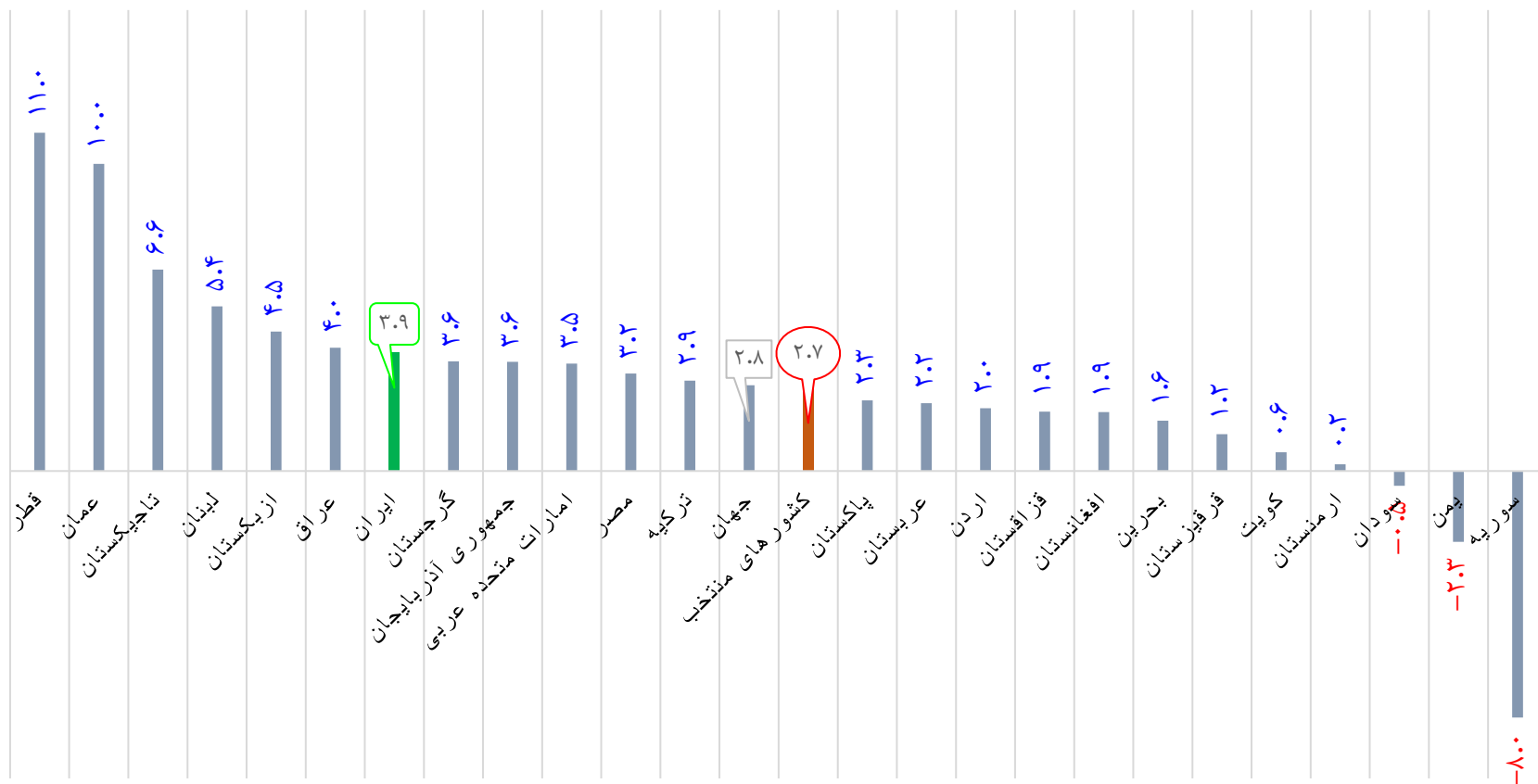
- سهم ارزش افزوده کشاورزی کشورهای منتخب
- رشد ارزش افزوده کشاورزی کشورهای منتخب
- هدف و عملکرد رشد اقتصادی کشاورزی ایران

**میانگین سهم ارزش افزوده کشاورزی در تولید ناخالص داخلی در کشورهای منتخب در
سالهای ۲۰۰۹-۲۰۲۱
(درصد، ۲۰۱۵=۱۰۰)**

منابع داده‌ها: (۱). بانک جهانی (۲). محاسبات

میانگین رشد ارزش افزوده کشاورزی کشورهای منتخب در دوره ۲۰۰۹-۲۰۲۱ (درصد، ۱۰۰=۲۰۱۵)

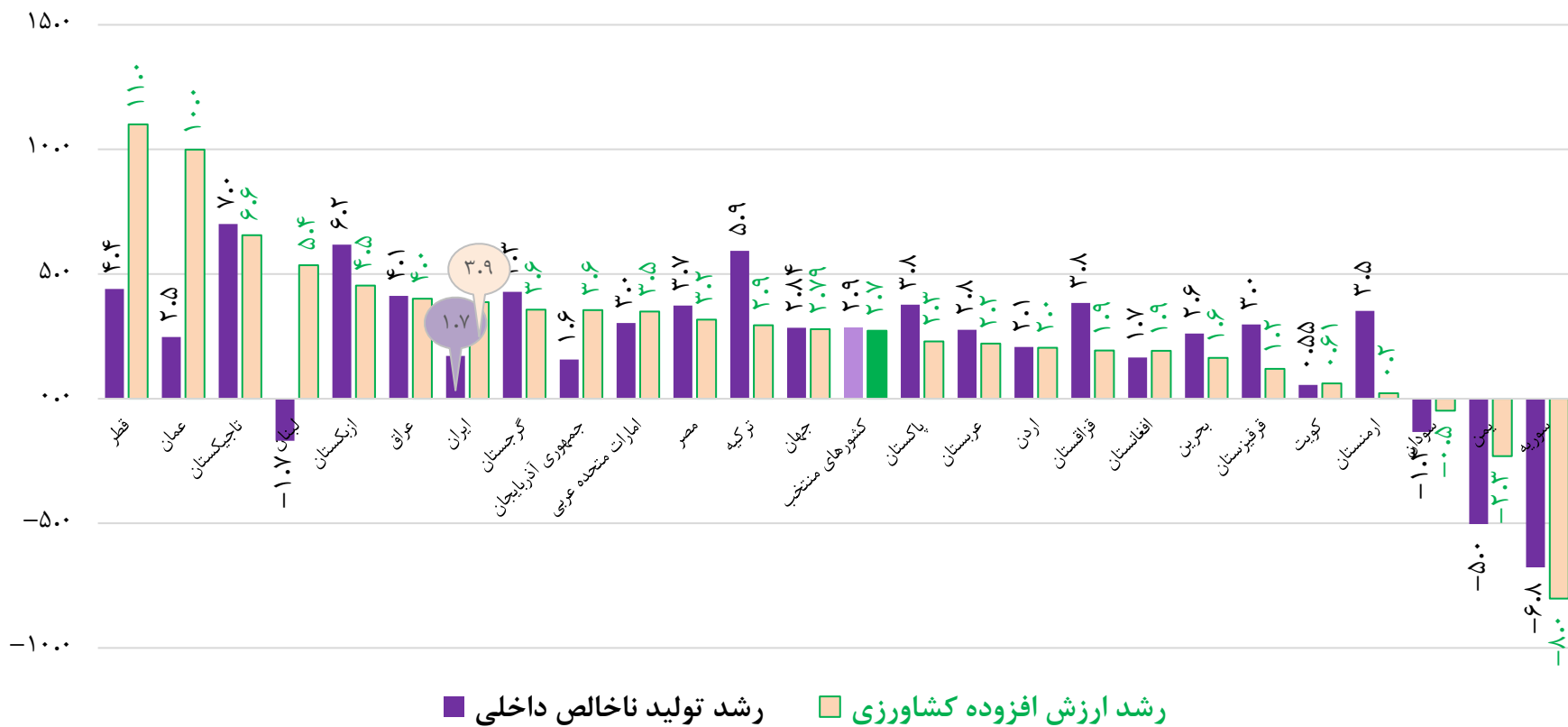

منابع داده‌ها: (۱). بانک جهانی (۲). محاسبات

مقایسه تطبیقی رشد ارزش افزوده کشاورزی و رشد تولید ناخالص داخلی کشورهای منتخب در سالهای

۲۰۲۱-۲۰۰۹

(درصد، ۲۰۱۵=۱۰۰)

منابع داده‌ها: (۱). بانک جهانی (۲). محاسبات

رشد ارزش افزوده‌ی هدف و عملکرد بخش کشاورزی ایران در سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۰ (درصد)

سال	برنامه توسعه	رشد اقتصادی هدف برنامه	بانک مرکزی ج.ا.ج. (۱۳۹۵=۱۰۰)	مرکز آمار ایران (۱۳۹۰=۱۰۰)
۱۳۹۰	پنجم	۷ درصد	*	۹.۹-
۱۳۹۱			۵.۰	۲.۵
۱۳۹۲			۵.۳	۴.۸
۱۳۹۳			۸.۳	۴.۵
۱۳۹۴			۳.۰	۵.۴
۱۳۹۵	میان برنامه		۴.۹	۴.۵
۱۳۹۶	ششم	۸ درصد	۳.۴	۱.۵
۱۳۹۷			۲.۳-	۳.۲-
۱۳۹۸			۹.۱	۱۱.۵
۱۳۹۹			۳.۲	۴.۳
۱۴۰۰			۲.۶-	۳.۶-
۱۴۰۱	میان برنامه		۱.۱	۴.۴-

عدم تحقق اهداف رشد اقتصادی کشاورزی در برنامه
های پنجم و ششم توسعه

بخش پنجم

وضعیت سرمایه گذاری داخلی در بخش کشاورزی ایران و کشورهای منتخب

قسمت اول: بررسی تطبیقی سرمایه گذاری در کشورهای منتخب

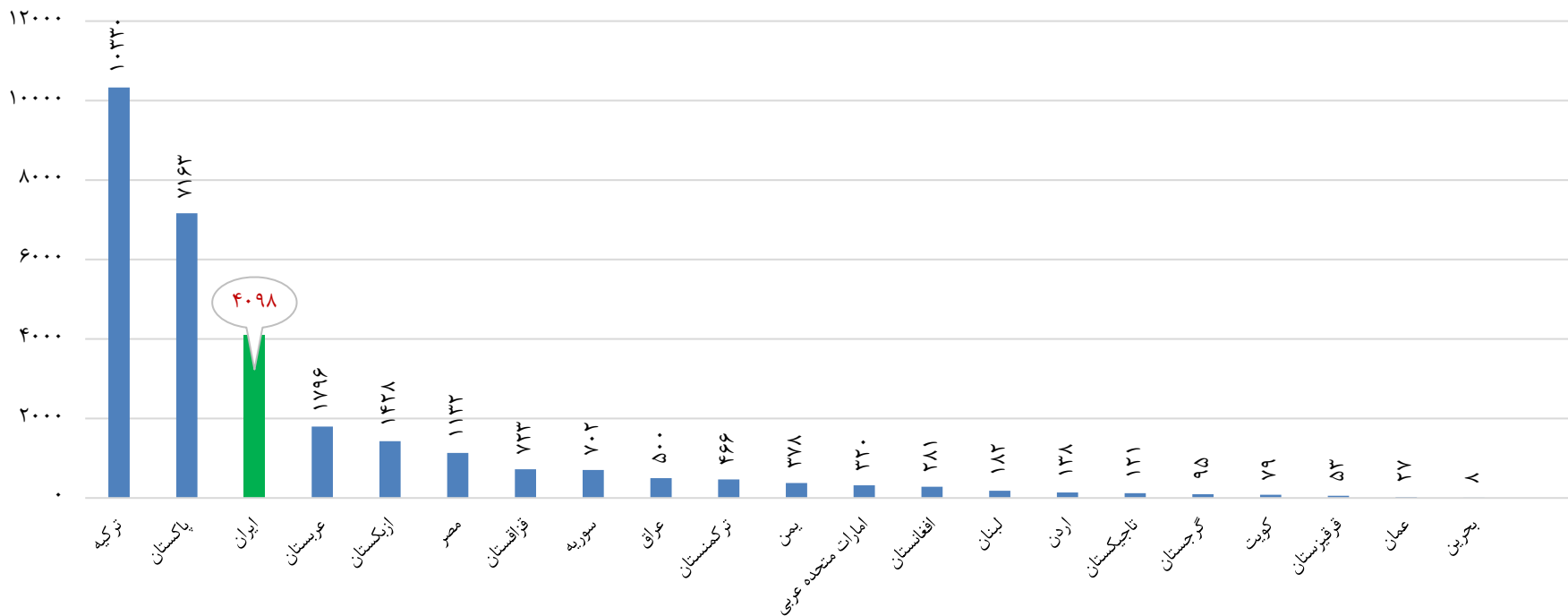
قسمت دوم: بررسی تطبیقی سرمایه گذاری در بخشهای اقتصادی ایران

قسمت سوم: بررسی روند سرمایه گذاری در بخش کشاورزی ایران

قسمت اول

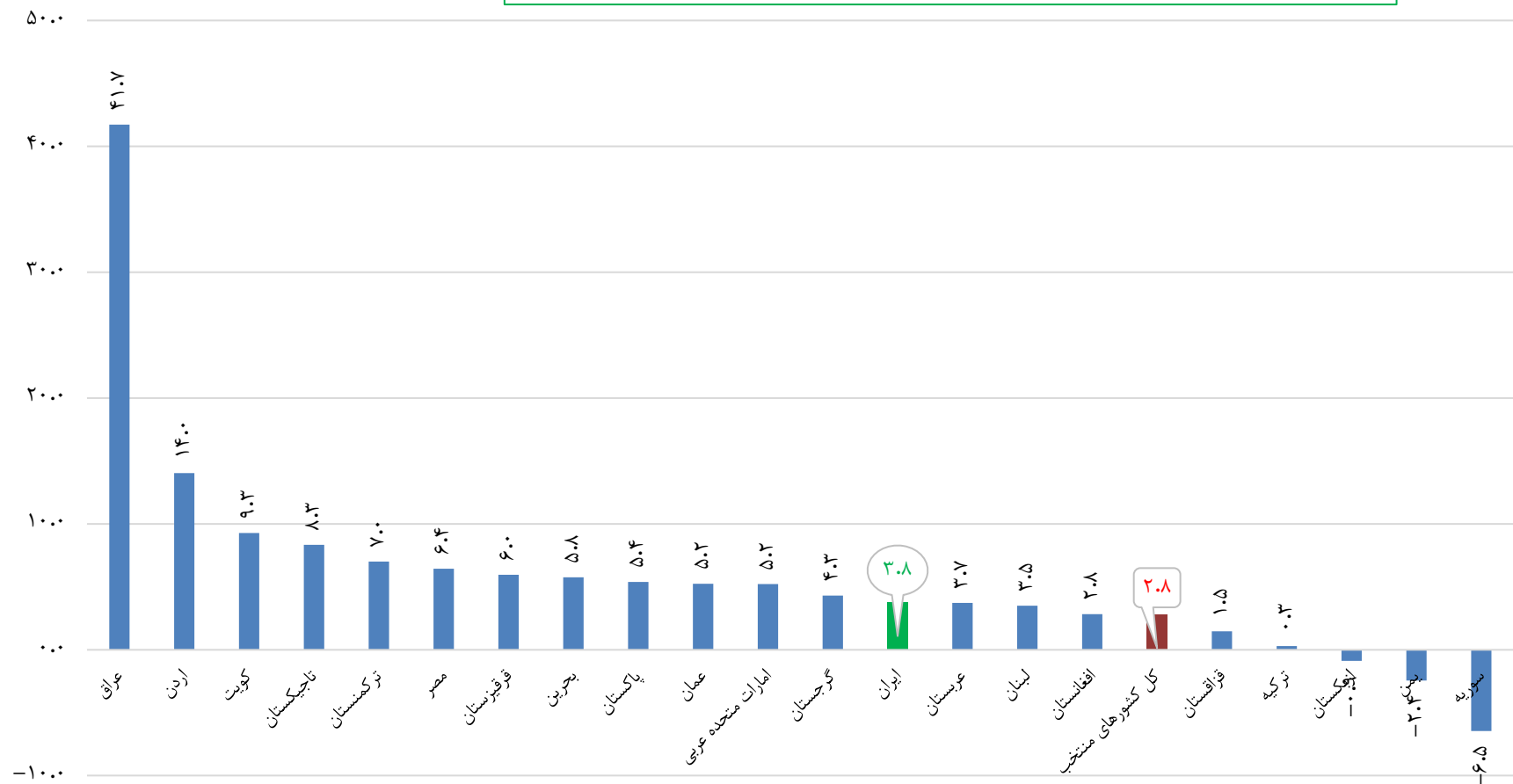
بررسی تطبیقی سرمایه گذاری در کشورهای منتخب

میانگین مقدار سرمایه گذاری کشاورزی در کشورهای منتخب در سالهای ۲۰۰۹-۲۰۲۰ (میلیون دلار، جاری)

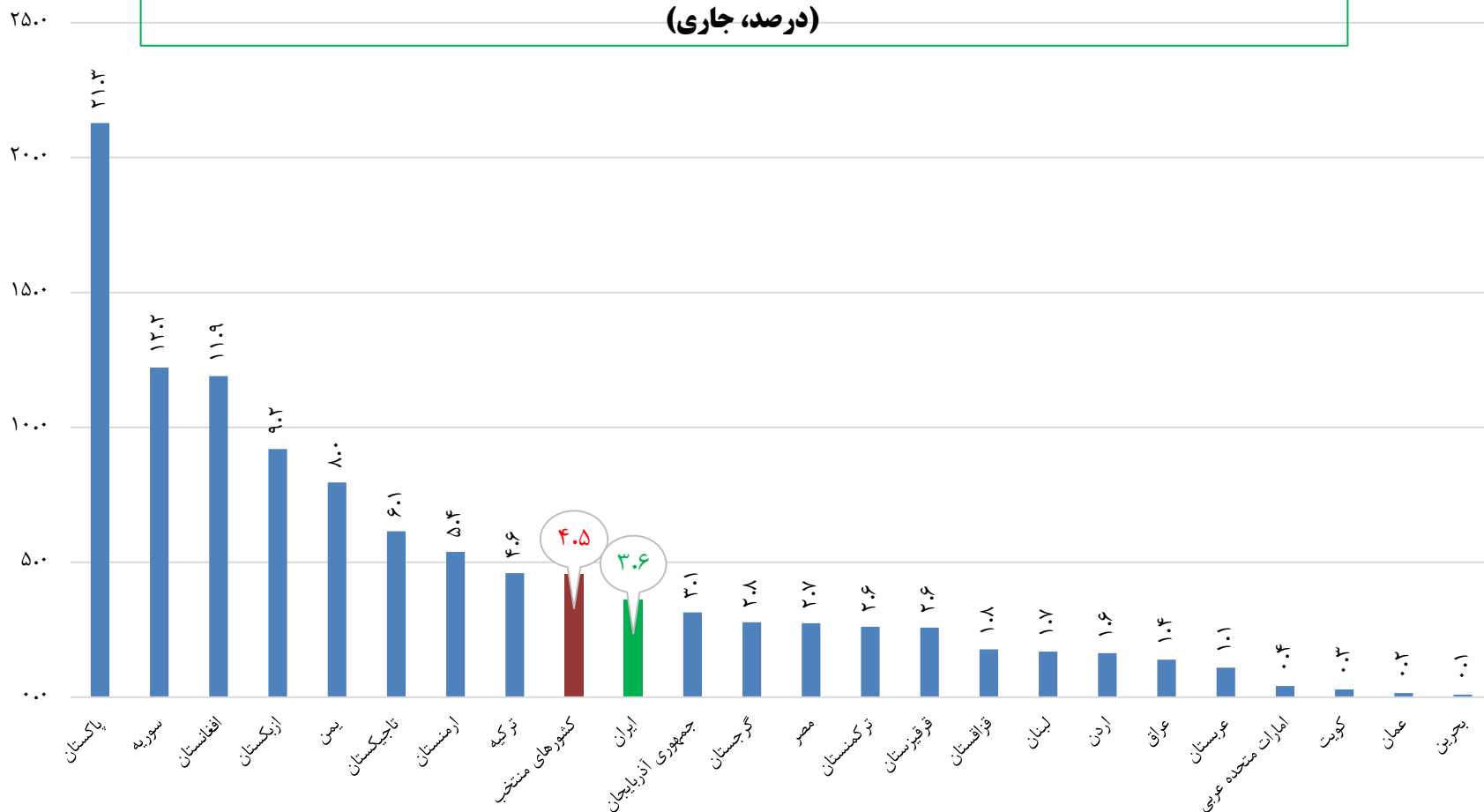
منابع داده‌ها: (۱). فائو (۲). محاسبات

میانگین رشد سرمایه گذاری کشاورزی در کشورهای منتخب در سالهای ۲۰۰۹-۲۰۲۰ (درصد، جاری)

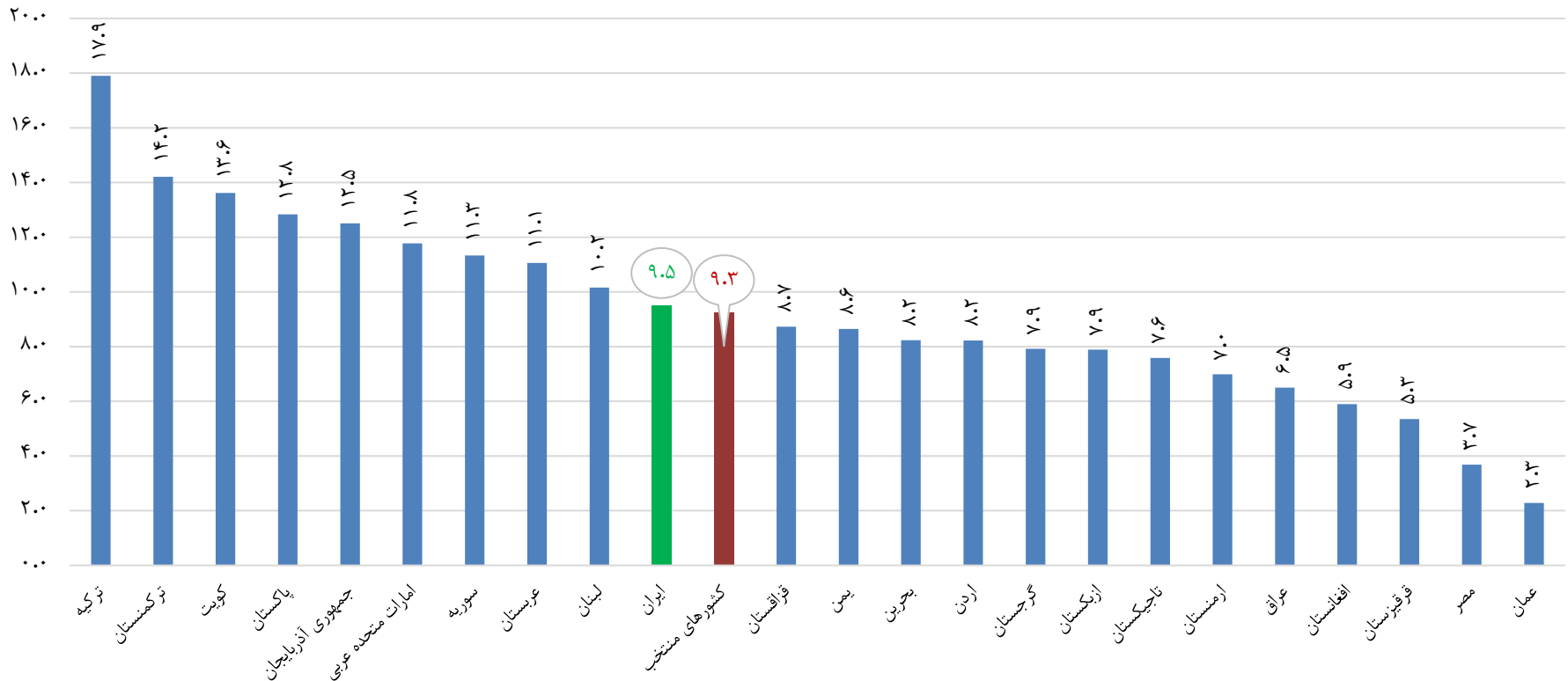
منابع داده‌ها: (۱). فائو (۲). محاسبات

متوسط سهم سرمایه گذاری کشاورزی در کل سرمایه گذاری در کشورهای منتخب در سالهای ۲۰۰۹-۲۰۲۰
(درصد، جاری)

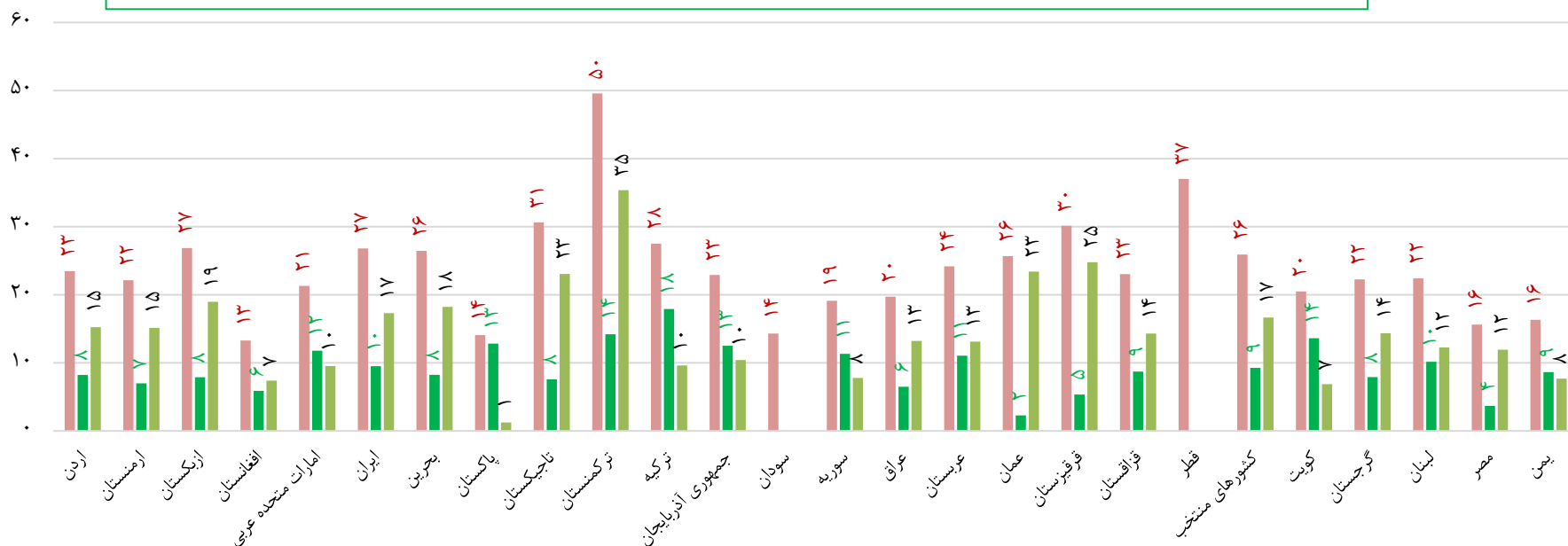
منابع داده‌ها: (۱). فائو (۲). محاسبات

میانگین سهم سرمایه گذاری کشاورزی در ارزش افزوده کشاورزی در کشورهای منتخب در سالهای ۲۰۰۹-۲۰۲۰
(درصد، جاری)

منابع داده‌ها: (۱). فائو (۲). محاسبات

**مقایسه تطبیقی سهم سرمایه گذاری کشاورزی در ارزش افزوده کشاورزی با سطح ملی در کشورهای منتخب در
سالهای ۲۰۲۰-۲۰۰۹
(درصد، جاری)**

■ شکاف ■ سهم سرمایه گذاری کشاورزی در ارزش افزوده کشاورزی ■ سهم سرمایه گذاری کشاورزی در تولید ناخالص داخلی

منابع داده‌ها: (۱) فائو (۲) محاسبات

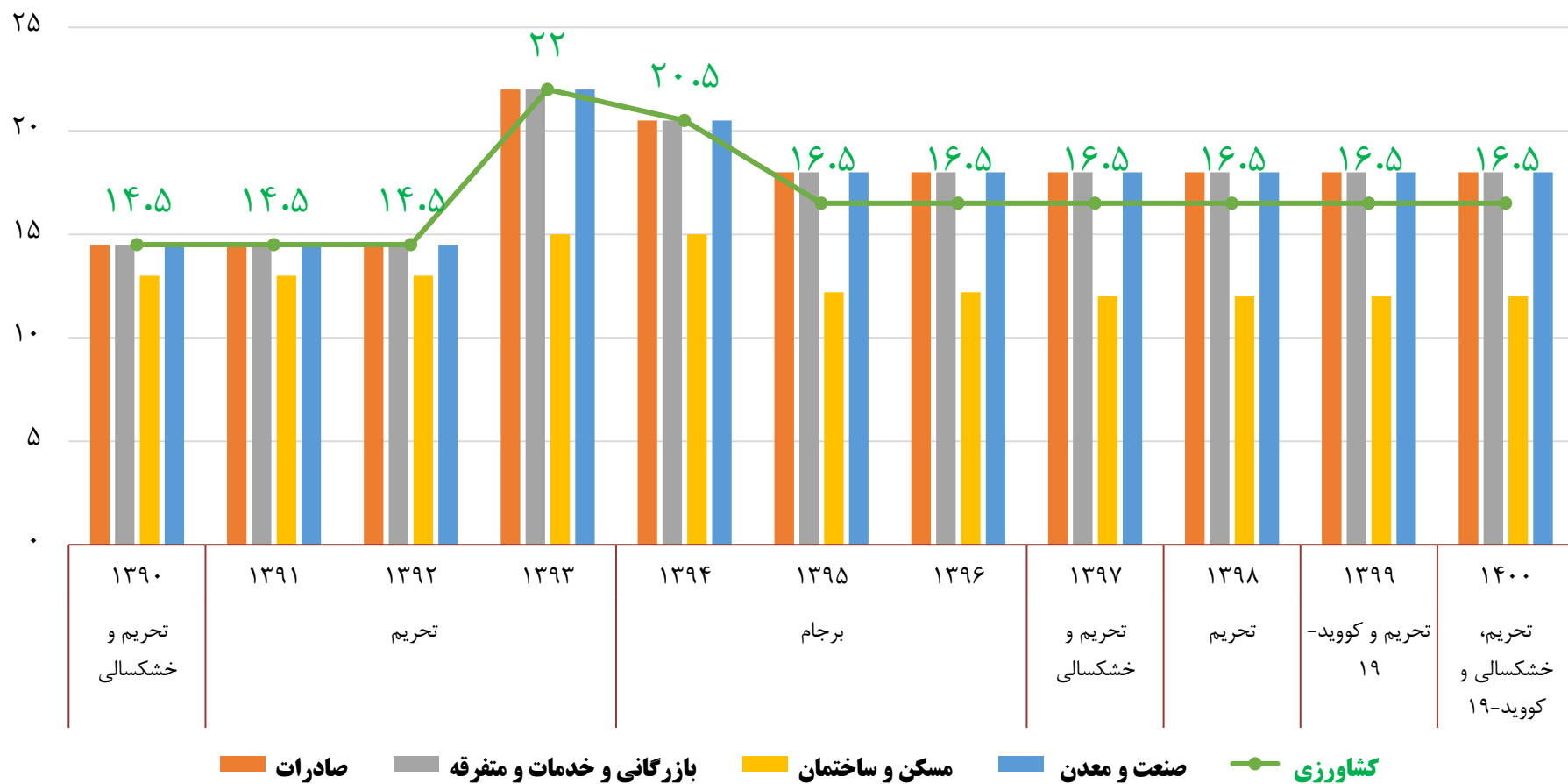
قسمت دوم

بررسی تطبیقی سرمایه گذاری در بخشهای اقتصادی ایران

- نرخ تسهیلات بانکی
- وضعیت شاخصهای سرمایه گذاری
- وضعیت شاخصهای موجودی سرمایه

نرخ سود تسهیلات بانکی در بخشهای اقتصادی

(درصد)

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مقایسه مقدار سرمایه گذاری، موجودی سرمایه و ارزش افزوده بخش کشاورزی ایران (هزار میلیارد ریال، ۱۰۰-۱۳۹۵)

سال	ارزش افزوده	میزان سرمایه گذاری	میزان موجودی سرمایه خالص	نسبت ارزش افزوده به	
				سرمایه گذاری	موجودی سرمایه خالص
۱۳۹۰	تحریم و خشکسالی	۱۰۸۹	۲۱۲	۱۶۹۵	۵.۱
۱۳۹۱	تحریم	۱۱۴۴	۱۶۱	۱۸۰۱	۷.۱
۱۳۹۲		۱۲۰۵	۱۷۱	۱۹۱۱	۷.۰
۱۳۹۳		۱۳۰۵	۱۷۳	۲۰۱۶	۷.۵
۱۳۹۴	برجام	۱۳۴۳	۱۰۱	۲۰۴۲	۱۳.۳
۱۳۹۵		۱۴۱۰	۱۰۴	۲۰۶۷	۱۳.۵
۱۳۹۶		۱۴۵۷	۱۱۹	۲۱۰۳	۱۲.۳
۱۳۹۷	تحریم و خشکسالی	۱۴۲۴	۱۲۲	۲۱۳۹	۱۱.۷
۱۳۹۸	تحریم	۱۵۵۴	۱۶۲	۲۲۱۰	۹.۶
۱۳۹۹	تحریم و کووید-۱۹	۱۶۰۳	۱۲۸	۲۲۴۳	۱۲.۵
۱۴۰۰	تحریم، خشکسالی و کووید-۱۹	۱۵۶۱	۱۵۱	۲۲۹۵	۱۰.۳
۱۴۰۱	تحریم و خشکسالی	۱۵۷۹	۱۵۶		۱۰.۱
میانگین		۱۳۸۹	۱۴۷	۲۰۴۸	۹.۵

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

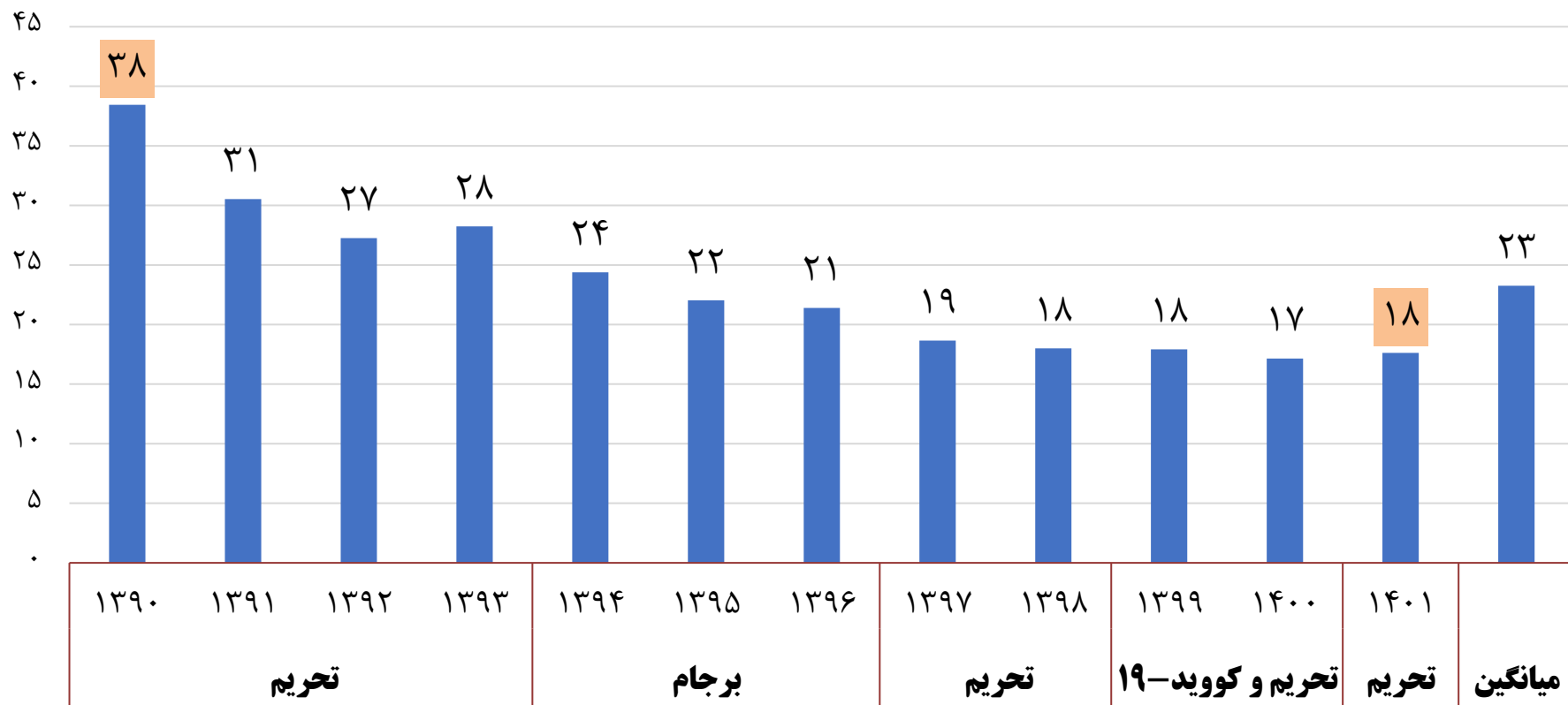

سرمایه گذاری

سهم سرمایه گذاری در تولید ناخالص داخلی ایران

(درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

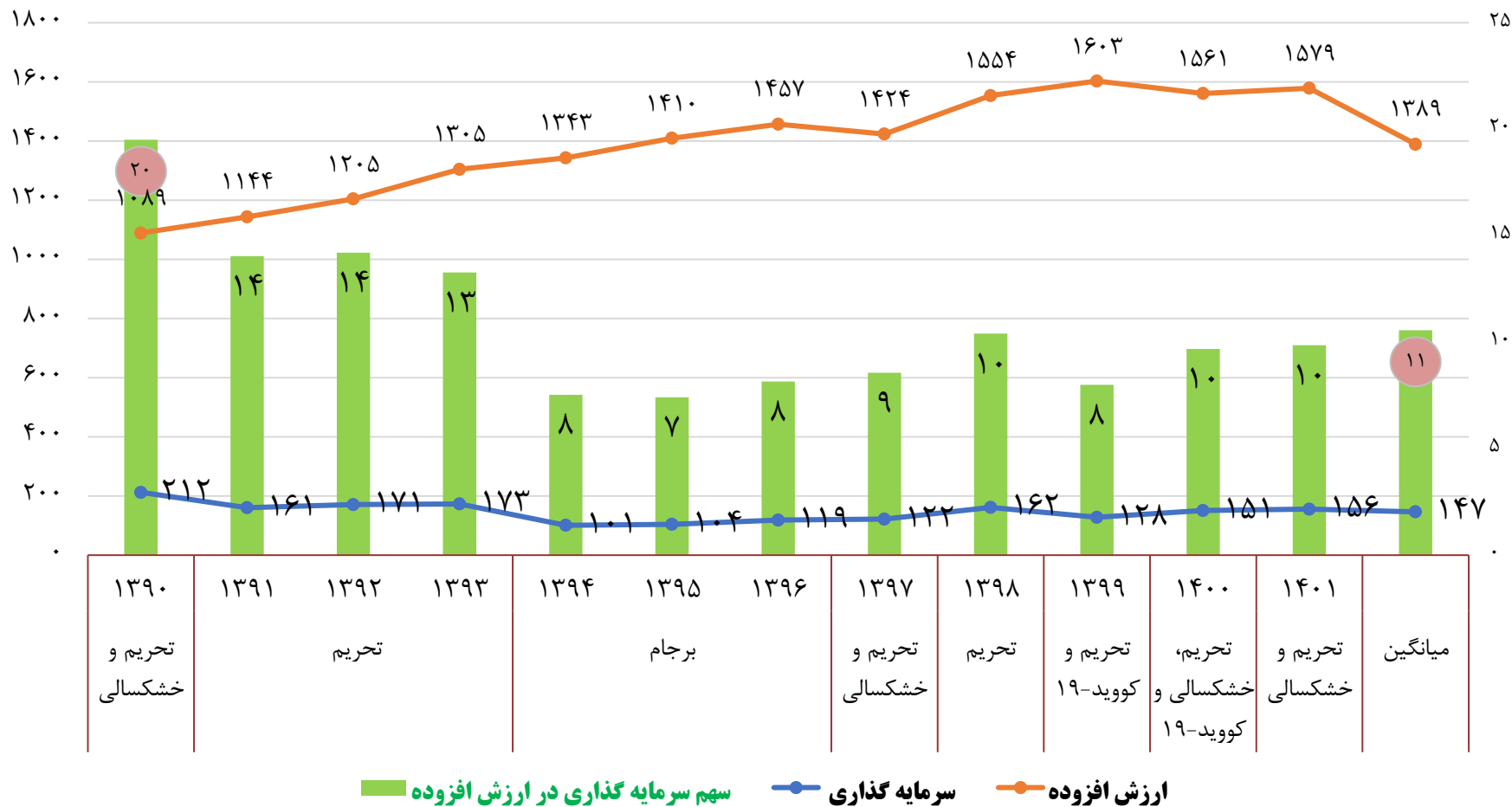
منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا.

متوسط این سهم در سطح جهانی: ۲۰-۲۵ درصد

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

جایگاه سرمایه گذاری در ارزش افزوده کشاورزی (درصد، هزار میلیارد ریال، ۱۰۰=۱۳۹۵)

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا.

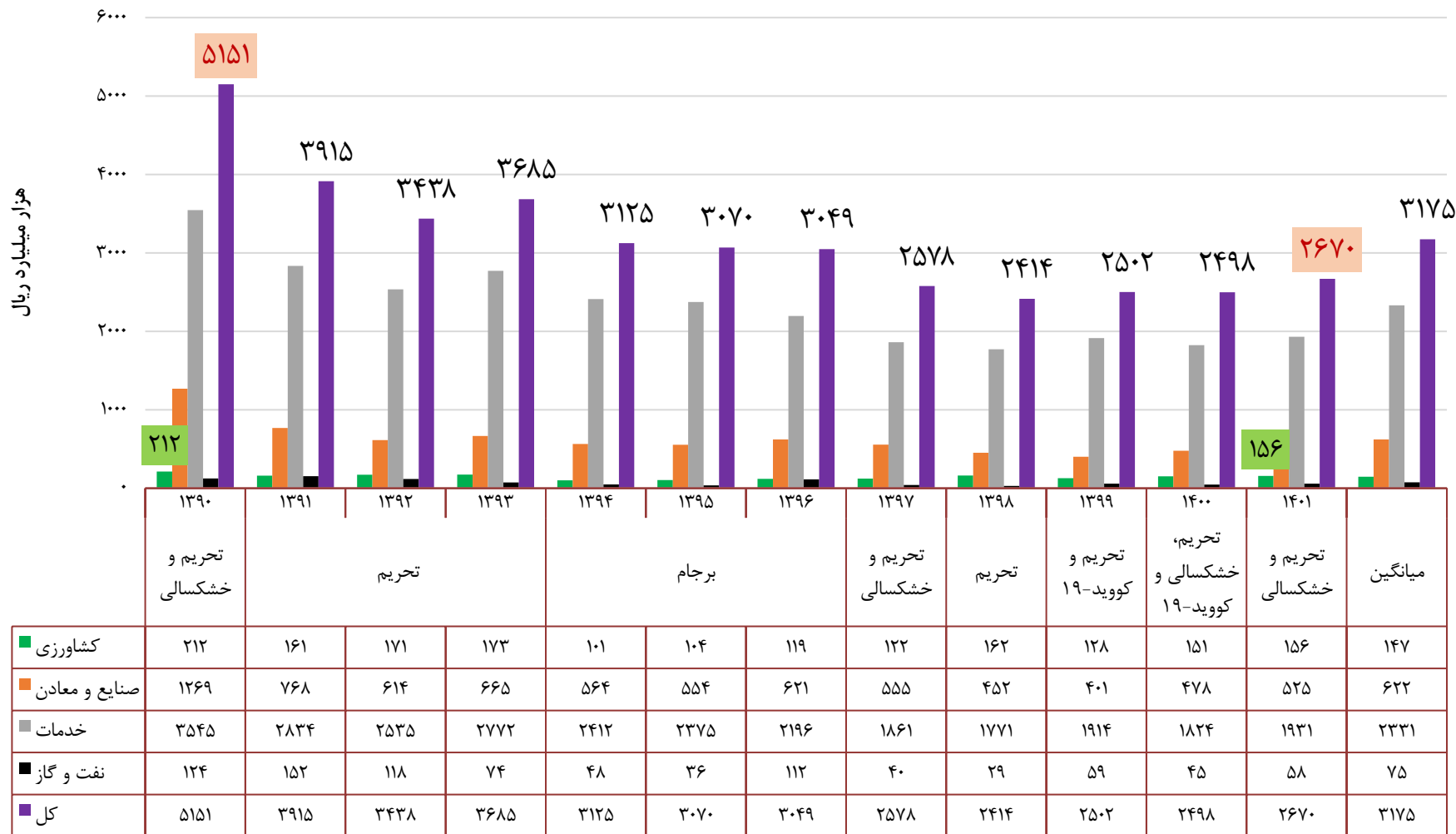
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

میزان سرمایه گذاری به تفکیک بخشهای اقتصادی ایران

(هزار میلیارد ریال، ۱۰۰=۱۳۹۵)

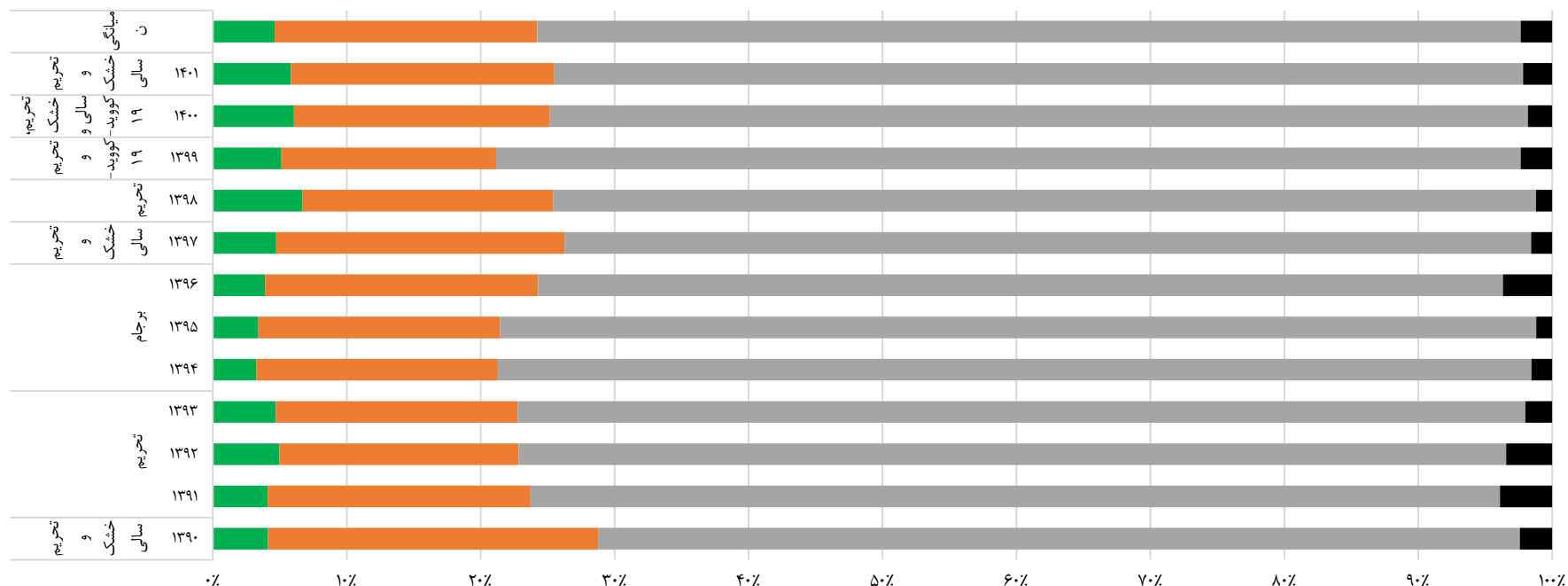

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا.

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

سهم سرمایه گذاری به تفکیک بخشهای اقتصادی

(درصد، ۱۰۰=۱۳۹۵)

	تحریم و خشکسالی	تحریم			برجام			تحریم و خشکسالی	تحریم	تحریم و کووید-۱۹	تحریم، خشکسالی و کووید-۱۹	تحریم و خشکسالی	میانگین
	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	
کشاورزی	۴.۱	۴.۱	۵.۰	۴.۷	۳.۲	۳.۴	۳.۹	۴.۷	۶.۷	۵.۱	۶.۱	۵.۸	۴.۶
صنایع و معادن	۲۴.۶	۱۹.۶	۱۷.۹	۱۸.۱	۱۸.۰	۱۸.۰	۲۰.۴	۲۱.۵	۱۸.۷	۱۶.۰	۱۹.۱	۱۹.۷	۱۹.۶
خدمات	۶۸.۸	۷۲.۴	۷۳.۷	۷۵.۲	۷۷.۲	۷۷.۴	۷۲.۰	۷۲.۲	۷۳.۴	۷۶.۵	۷۳.۰	۷۲.۳	۷۳.۴
نفت و گاز	۲.۴	۳.۹	۳.۴	۲.۰	۱.۵	۱.۲	۳.۷	۱.۶	۱.۲	۲.۳	۱.۸	۲.۲	۲.۴

منبع: بانک مرکزی ج.ا.

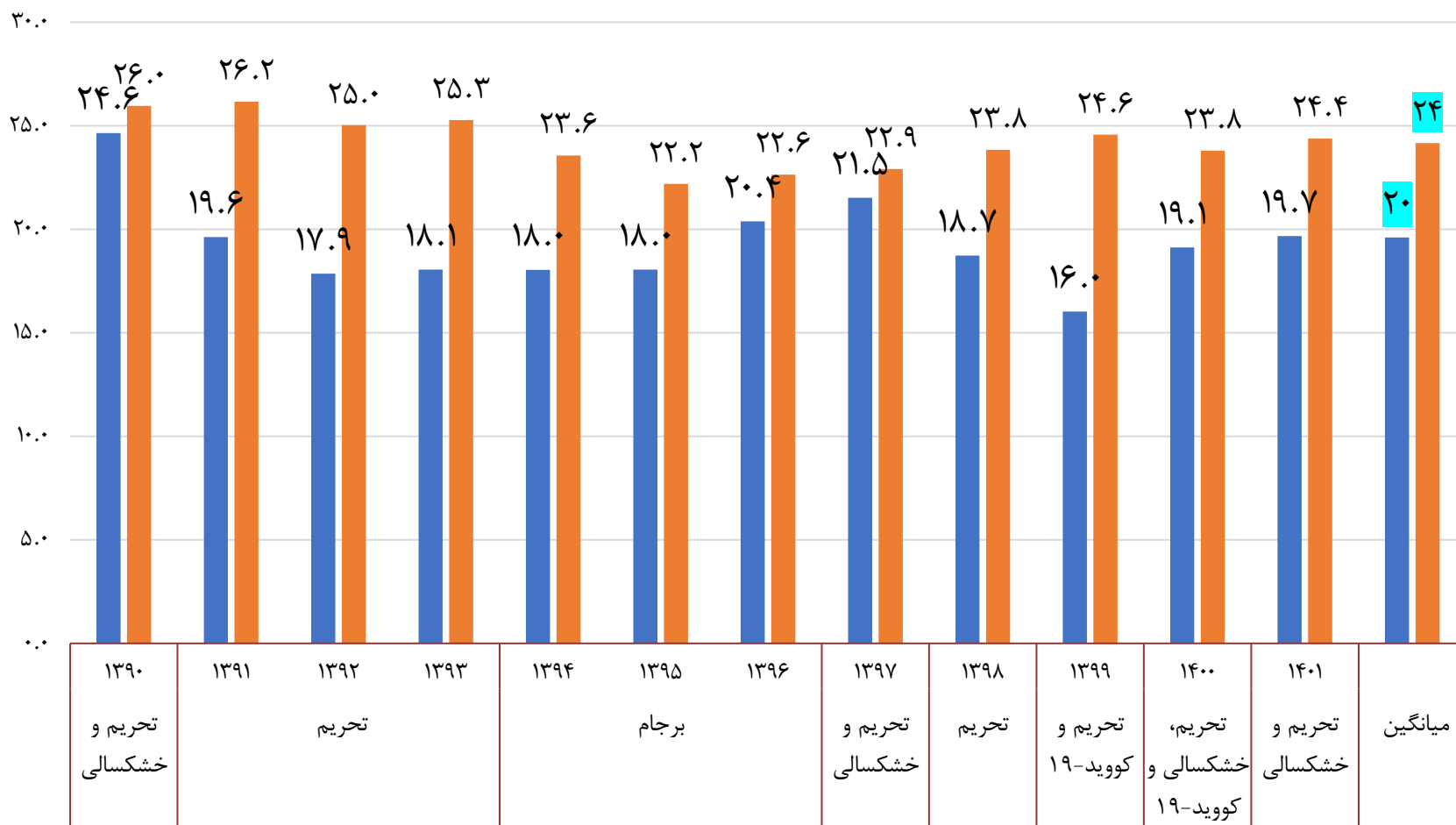
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مقایسه سهم سرمایه گذاری و ارزش افزوده صنایع و معادن ایران

(درصد، ۱۰۰=۱۳۹۵)

■ سهم سرمایه گذاری صنایع و معادن ■ سهم ارزش افزوده صنایع و معادن

منبع: بانک مرکزی ج.ا.

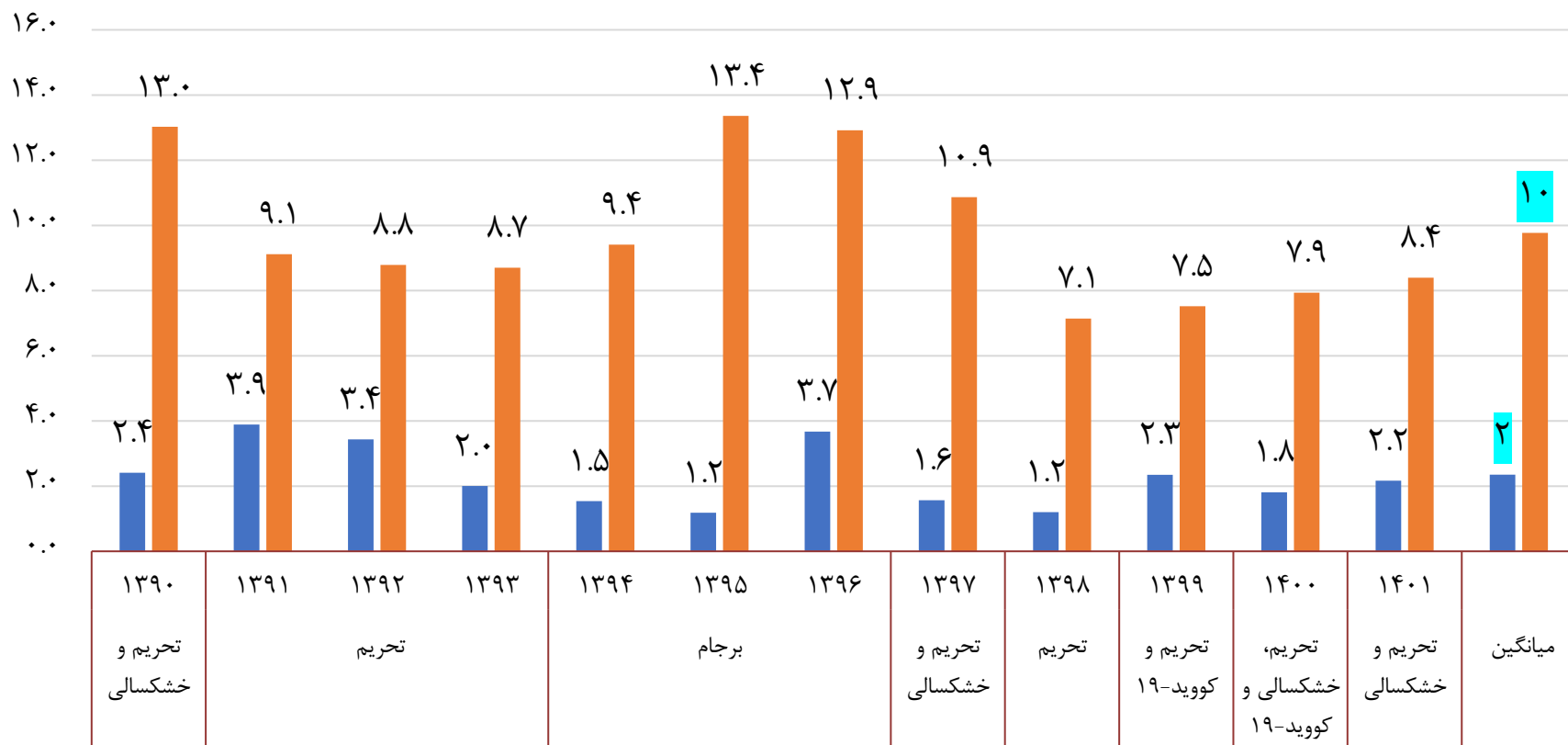
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مقایسه سهم سرمایه گذاری و ارزش افزوده بخش نفت و گاز

(درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

■ سهم سرمایه گذاری نفت و گاز ■ سهم ارزش افزوده نفت و گاز

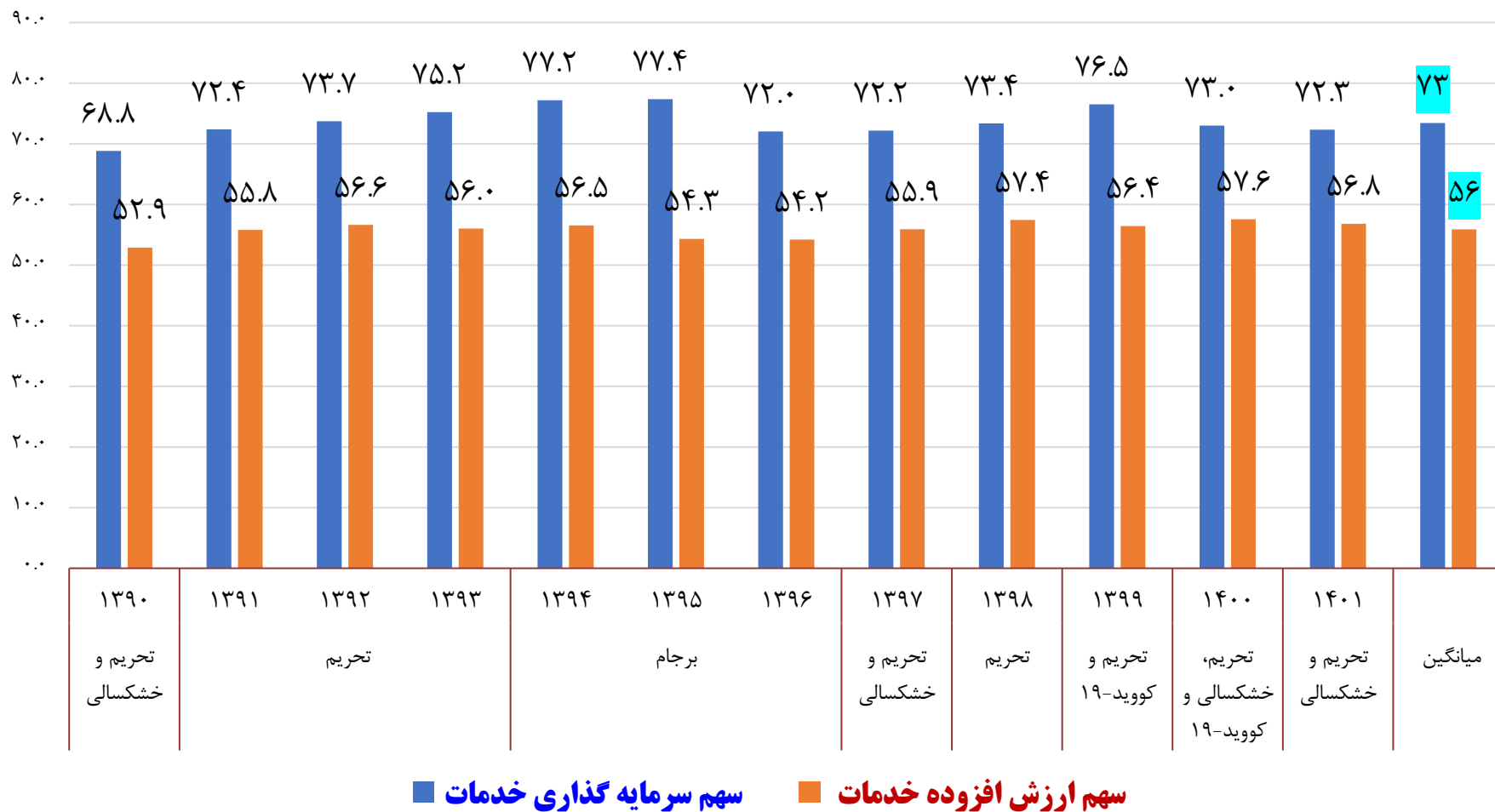
منبع: بانک مرکزی ج.ا.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مقایسه سهم سرمایه گذاری و ارزش افزوده بخش خدمات ایران (درصد، ۱۳۹۰=۱۰۰)

منبع: بانک مرکزی ج.ا.

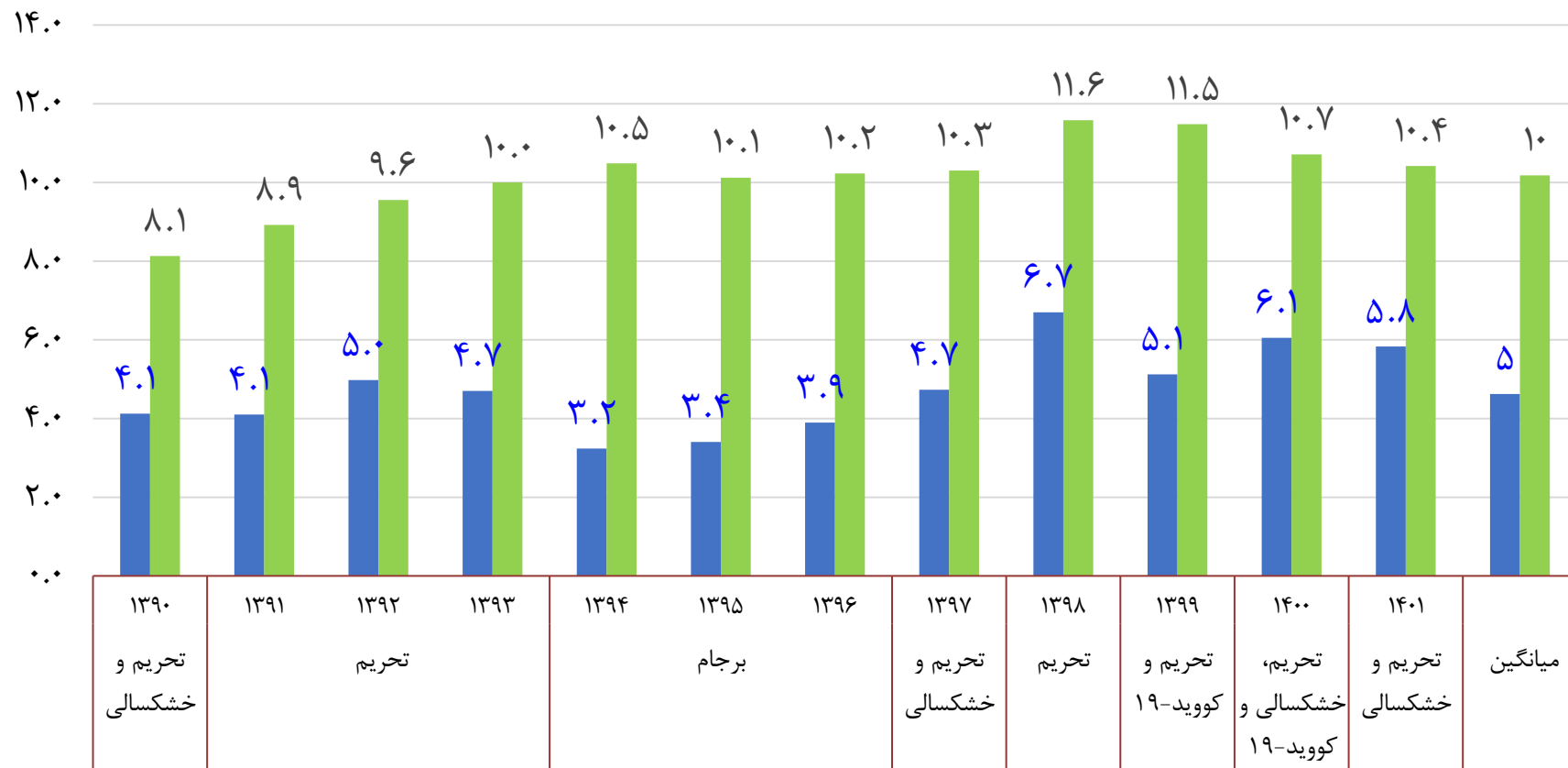
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مقایسه سهم سرمایه گذاری و ارزش افزوده کشاورزی ایران

(درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

■ سهم ارزش افزوده کشاورزی ■ سهم سرمایه گذاری کشاورزی

منبع: بانک مرکزی ج.ا.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

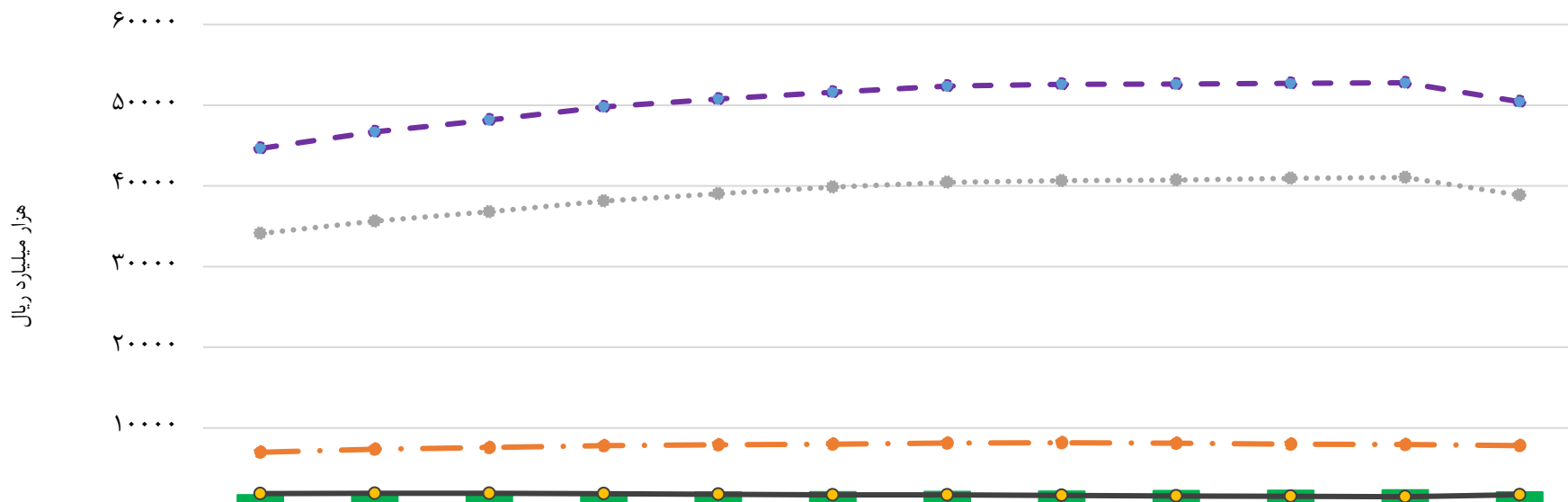
موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

موجودی سرمایه خالص

میزان موجودی سرمایه خالص بخشهای اقتصادی ایران

(هزار میلیارد ریال، ۱۰۰=۱۳۹۵)

	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	میانگین
خشکسالی و تحریم												
تحریم												
برجام												
خشکسالی و تحریم												
تحریم												
تحریم و کووید-۱۹												
تحریم، خشکسالی و کووید-۱۹												
کشاورزی	۱۶۹۵	۱۸۰۱	۱۹۱۱	۲۰۱۶	۲۰۴۲	۲۰۶۷	۲۱۰۳	۲۱۳۹	۲۲۱۰	۲۲۴۳	۲۲۹۵	۲۰۴۸
صنایع و معادن	۶۹۸۹	۷۳۶۷	۷۵۶۸	۷۸۰۱	۷۹۰۹	۷۹۹۰	۸۱۲۲	۸۱۷۲	۸۱۱۰	۷۹۹۳	۷۹۴۹	۷۸۱۶
خدمات	۳۴۱۰۹	۳۵۶۳۹	۳۶۷۹۵	۳۸۱۲۸	۳۹۰۳۹	۳۹۸۶۰	۴۰۴۴۵	۴۰۶۴۸	۴۰۷۳۲	۴۰۹۴۶	۴۱۰۵۲	۳۸۸۵۴
نفت و گاز	۱۸۵۸	۱۸۹۷	۱۸۹۶	۱۸۴۹	۱۷۷۸	۱۶۹۹	۱۷۰۱	۱۶۳۸	۱۵۶۶	۱۵۳۰	۱۴۸۲	۱۷۱۸
کل	۴۴۶۵۱	۴۶۷۰۴	۴۸۱۷۱	۴۹۷۹۴	۵۰۷۶۸	۵۱۶۱۶	۵۲۳۷۲	۵۲۵۹۶	۵۲۶۱۹	۵۲۷۱۳	۵۲۷۷۸	۵۰۴۳۵

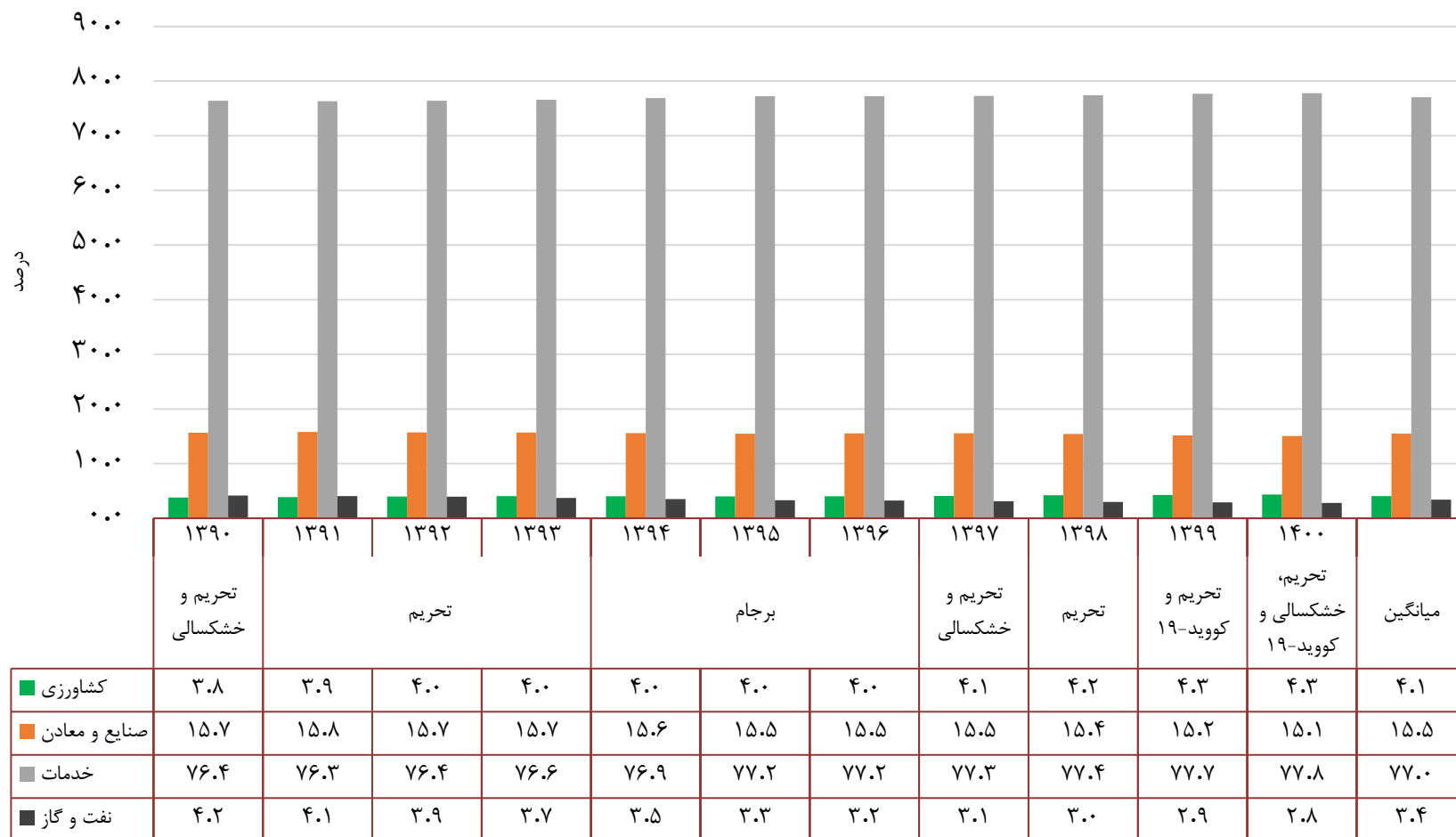
منبع: بانک مرکزی ج.ا.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

سهم موجودی سرمایه خالص بخشهای اقتصادی ایران (درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

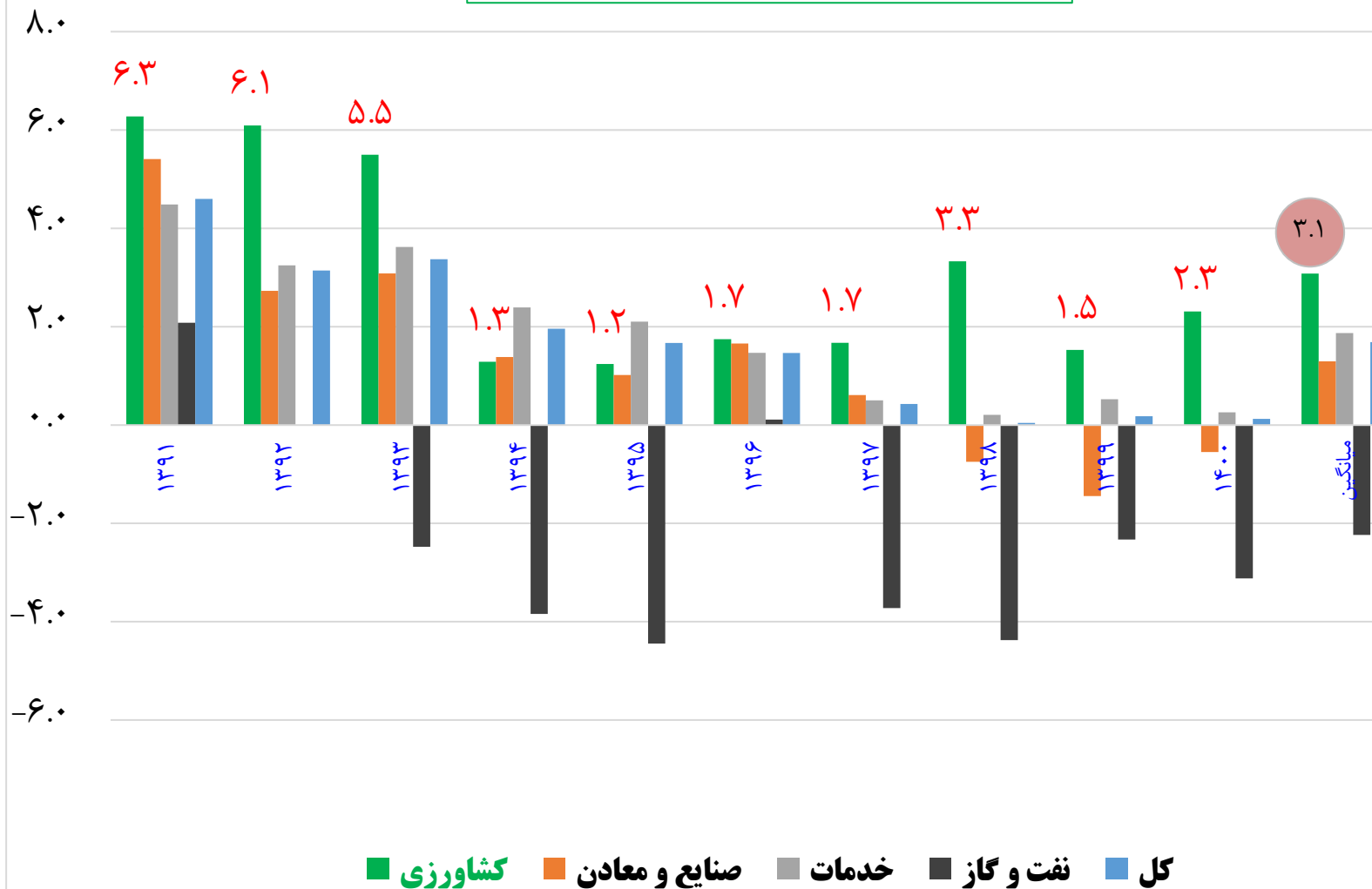
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا.

رشد موجودی سرمایه خالص بخشهای اقتصادی ایران (درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

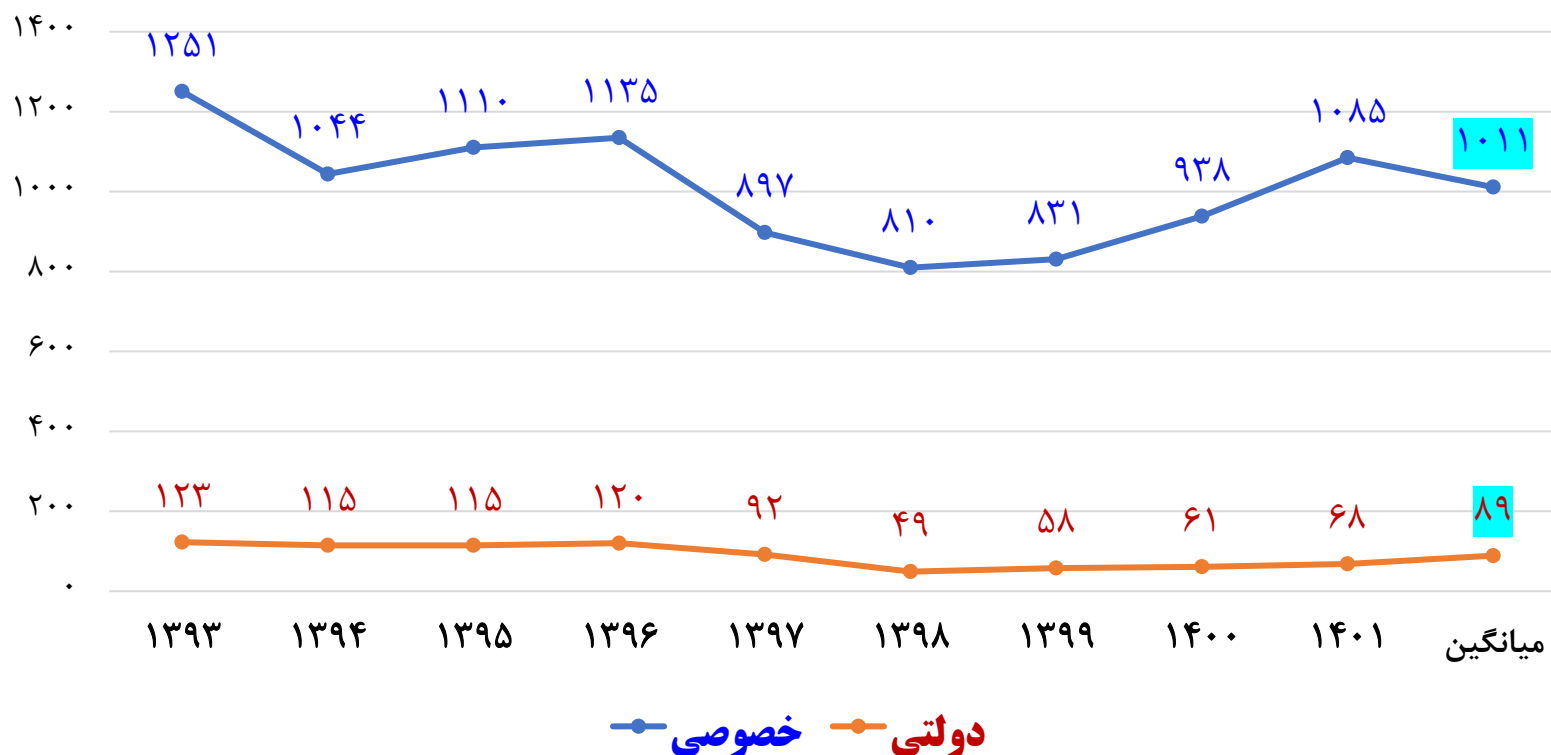
منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا

سرمایه گذاری خصوص و دولتی در اقتصاد ایران

در سالهای ۱۴۰۱-۱۳۹۳، میانگین مقدار سرمایه گذاری سالانه بخش خصوصی در ماشین آلات و ابزارهای تولید بیش از ۱۱ برابر سرمایه گذاری دولتی بوده است.

میزان سرمایه گذاری ماشین آلات کل اقتصاد ایران به تفکیک دولتی و خصوصی

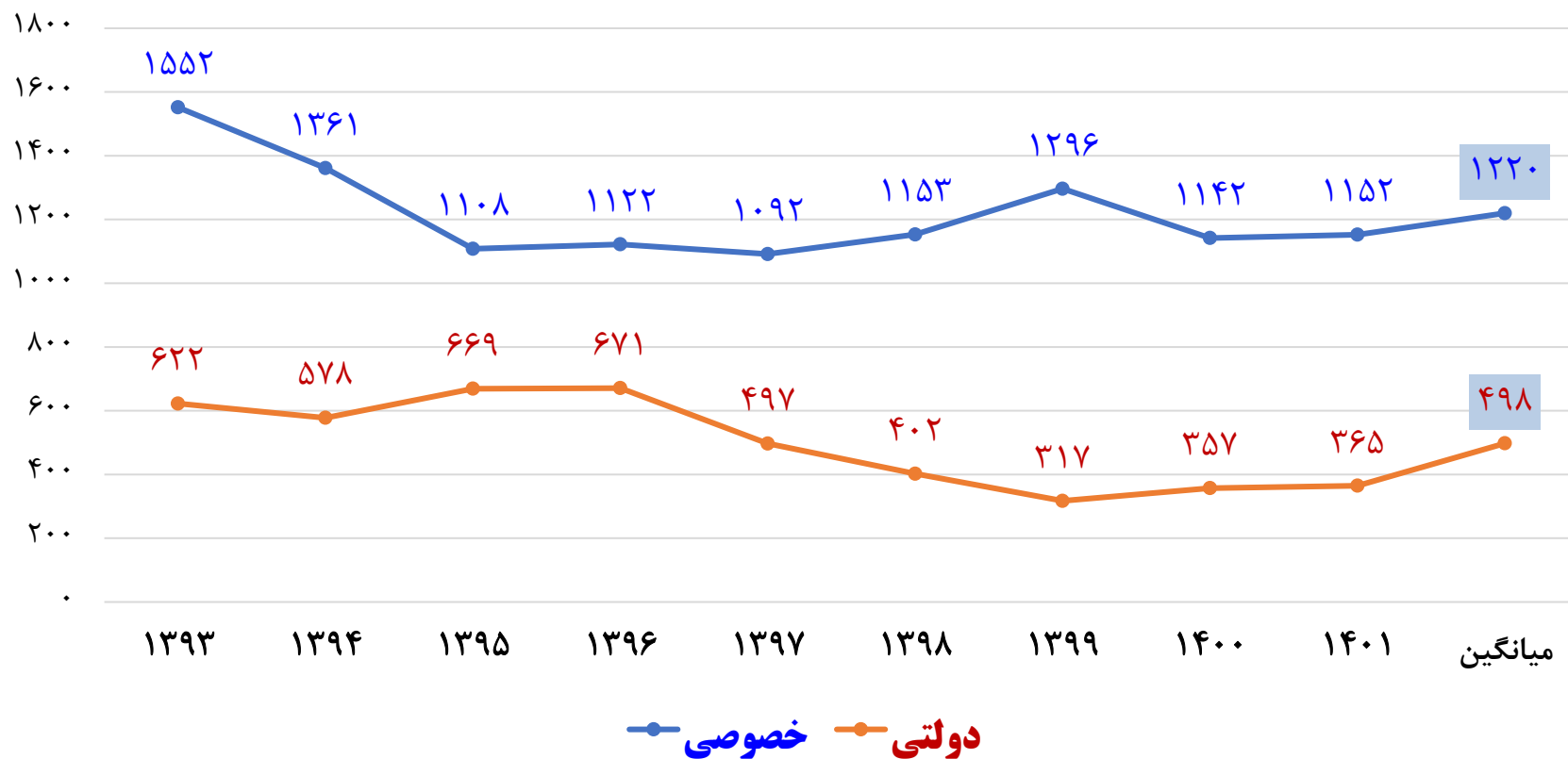
(۱۳۹۵=۱۰۰، هزار میلیارد ریال)

در سالهای ۱۴۰۱-۱۳۹۳، میانگین مقدار سرمایه گذاری سالانه بخش خصوصی در ساختمانهای تولید حدود **۲.۵ برابر** سرمایه گذاری دولتی بوده است.

میزان سرمایه گذاری ساختمان کل اقتصاد ایران به تفکیک دولتی و خصوصی

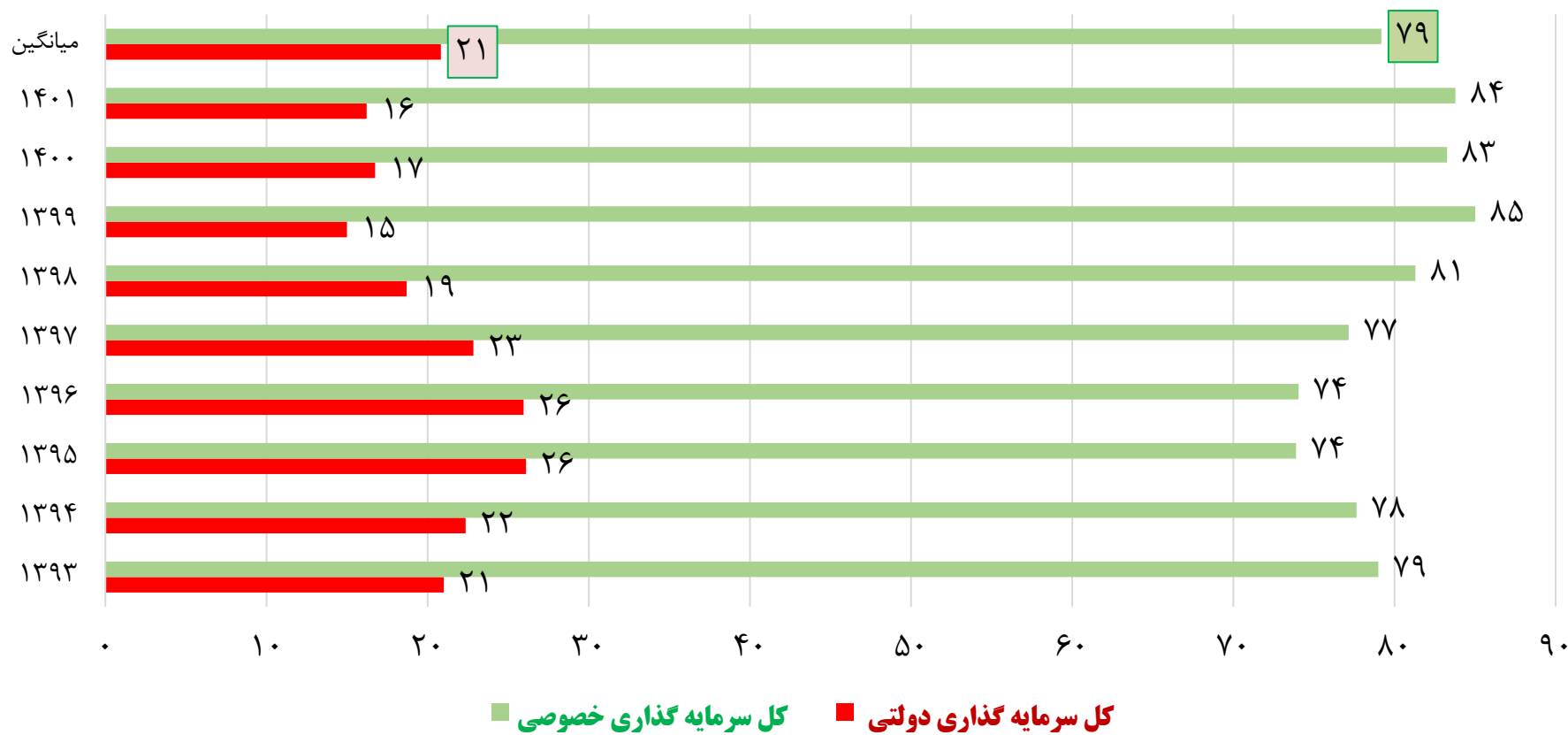
(۱۰۰=۱۳۹۵، هزار میلیارد ریال)

در سالهای ۱۴۰۱-۱۳۹۳، میانگین سهم سرمایه گذاری سالانه بخش خصوصی در کل اقتصاد حدود ۴ برابر سرمایه گذاری دولتی بوده است.

توزیع سرمایه گذاری به تفکیک خصوصی و دولتی در اقتصاد ایران

(درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

منابع: (۱). بانک مرکزی ج.ا. (۲). محاسبات

✓ به دلیل فقدان آمار و اطلاعات مستند نمی توان سهم سرمایه گذاری بخشهای دولتی و خصوصی را در بخشهای اقتصادی ایران از جمله بخش کشاورزی تفکیک کرد.

✓ سرمایه گذاری دولت در بخش کشاورزی، عمدتاً در زیربناهای کشاورزی است.

✓ حضور دولت در بخش کشاورزی نسبت به سایر بخشهای اقتصادی، بسیار پایین است.

✓ کشت و صنعتهای کشاورزی، مهمترین نموده های سرمایه گذاری دولت در تولید محصولات کشاورزی هستند.

✓ بخشی از سرمایه گذاری دولت مرتبط با کشاورزی در ایران به صورت غیر مستقیم و در قالب آموزش و تحقیق انجام می شود.

قسمت سوم

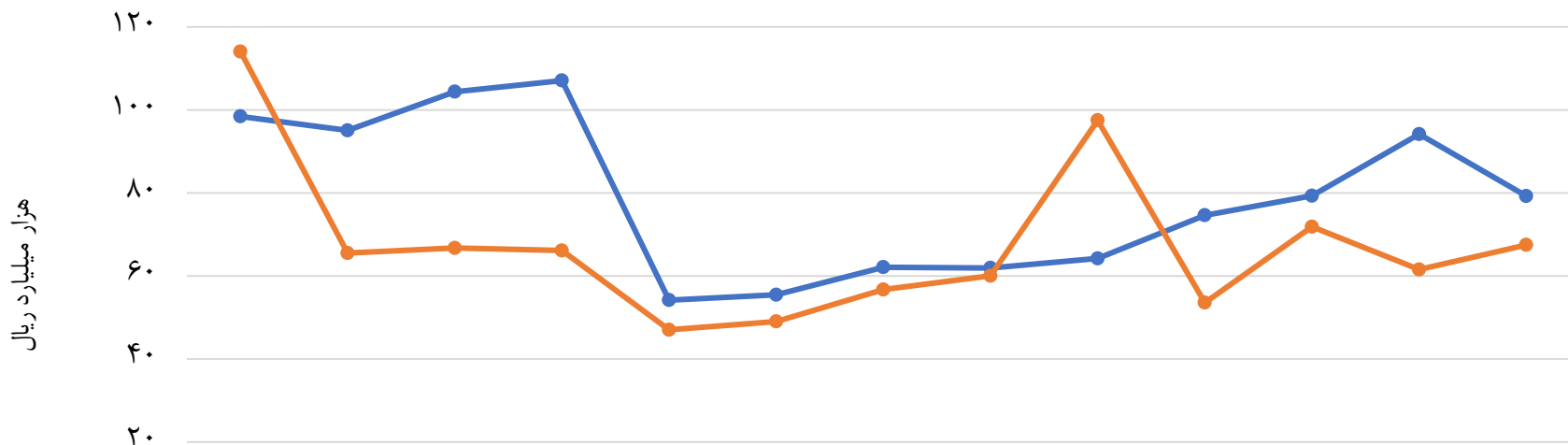
روند سرمایه گذاری و موجودی سرمایه خالص در بخش کشاورزی ایران به تفکیک

- روند مقدار، سهم و رشد سرمایه گذاری کشاورزی به تفکیک ماشین آلات و ساختمان
- روند مقدار، سهم و رشد موجودی سرمایه کشاورزی به تفکیک ماشین آلات و ساختمان
- نرخ استهلاك سرمایه در کشاورزی ایران
- میزان استهلاك سرمایه گذاری در کشاورزی ایران

کاهش مقدار سرمایه گذاری کشاورزی در زمان برجام!

توزیع مقدار سرمایه گذاری کشاورزی به تفکیک

(هزار میلیارد ریال، ۱۳۹۵=۱۰۰)

	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	میانگین
	تحریم و خشکسالی	تحریم			برجام			تحریم و خشکسالی	تحریم	تحریم و کووید-۱۹	تحریم و خشکسالی	تحریم و خشکسالی	
ماشین آلات	۹۸	۹۵	۱۰۴	۱۰۷	۵۴	۵۵	۶۲	۶۲	۶۴	۷۵	۷۹	۹۴	۷۹
ساختمان	۱۱۴	۶۶	۶۷	۶۶	۴۷	۴۹	۵۷	۶۰	۹۸	۵۴	۷۲	۶۲	۶۷

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا.

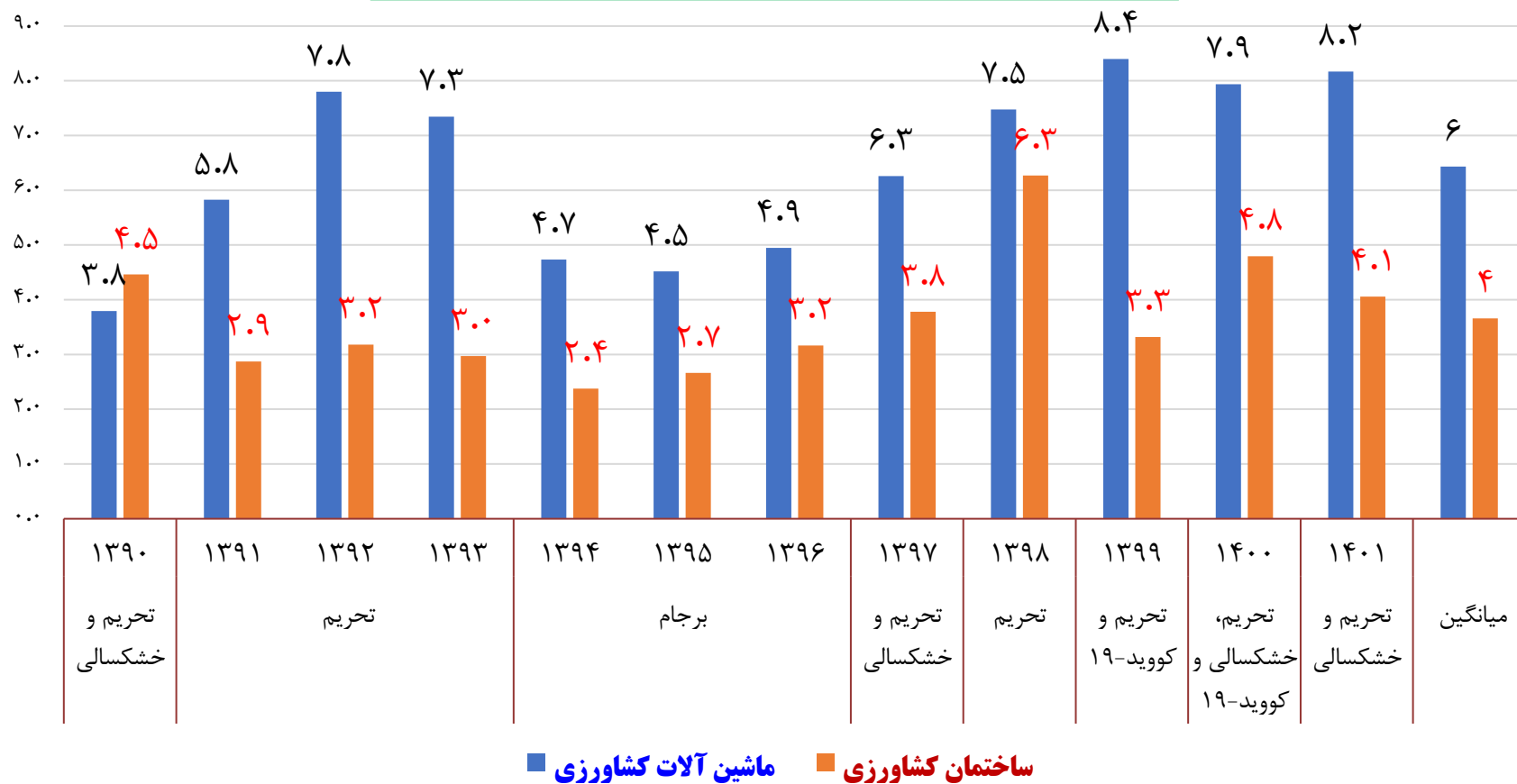
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

کاهش سهم سرمایه گذاری کشاورزی در زمان برجام!

سهم سرمایه گذاری کشاورزی در کل سرمایه گذاری اقتصاد به تفکیک (درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا

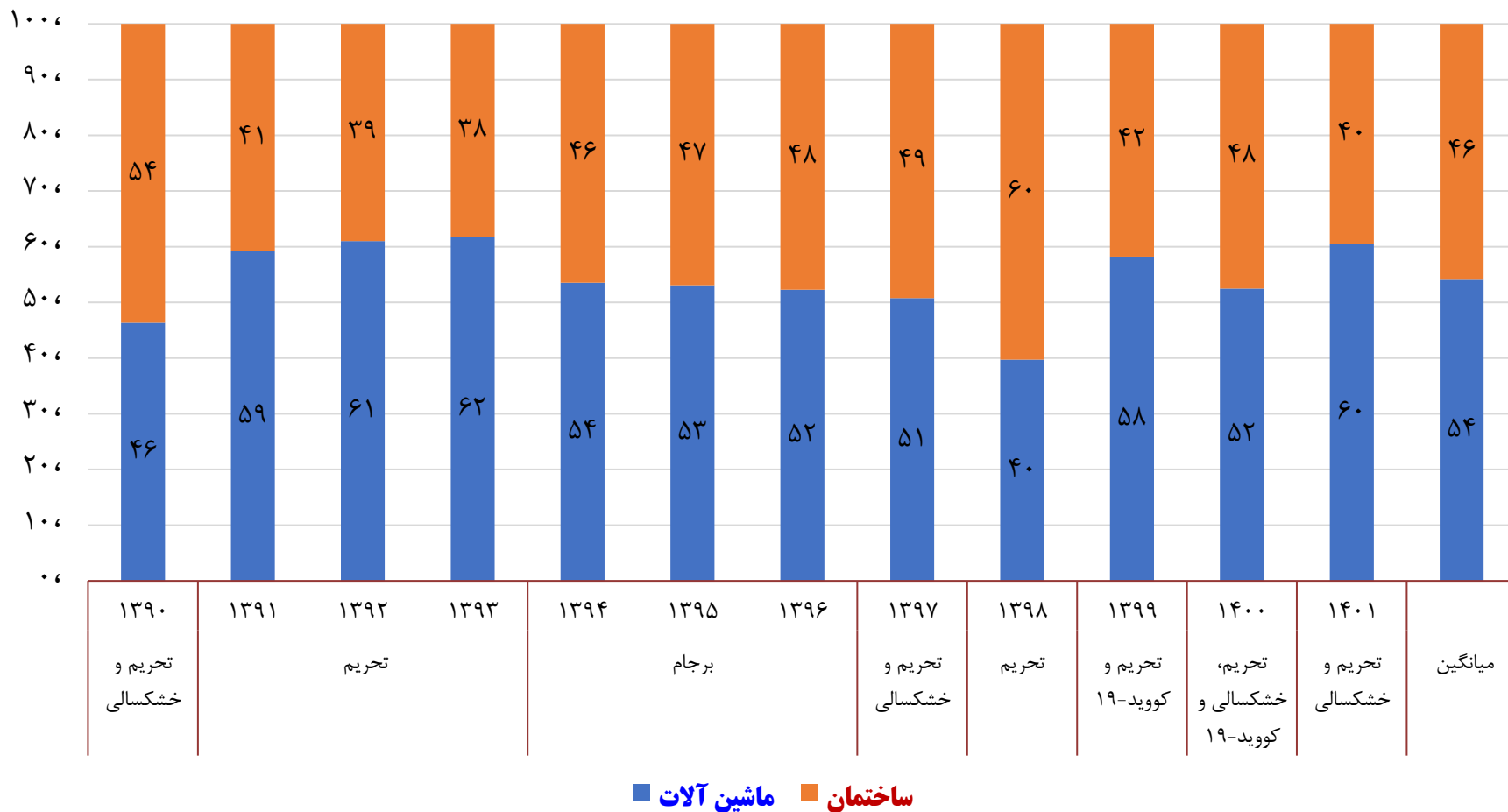
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

فقدان یک سیاست مشخص در توسعه سرمایه گذاری کشاورزی!

توزیع سرمایه گذاری کشاورزی به تفکیک
(درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

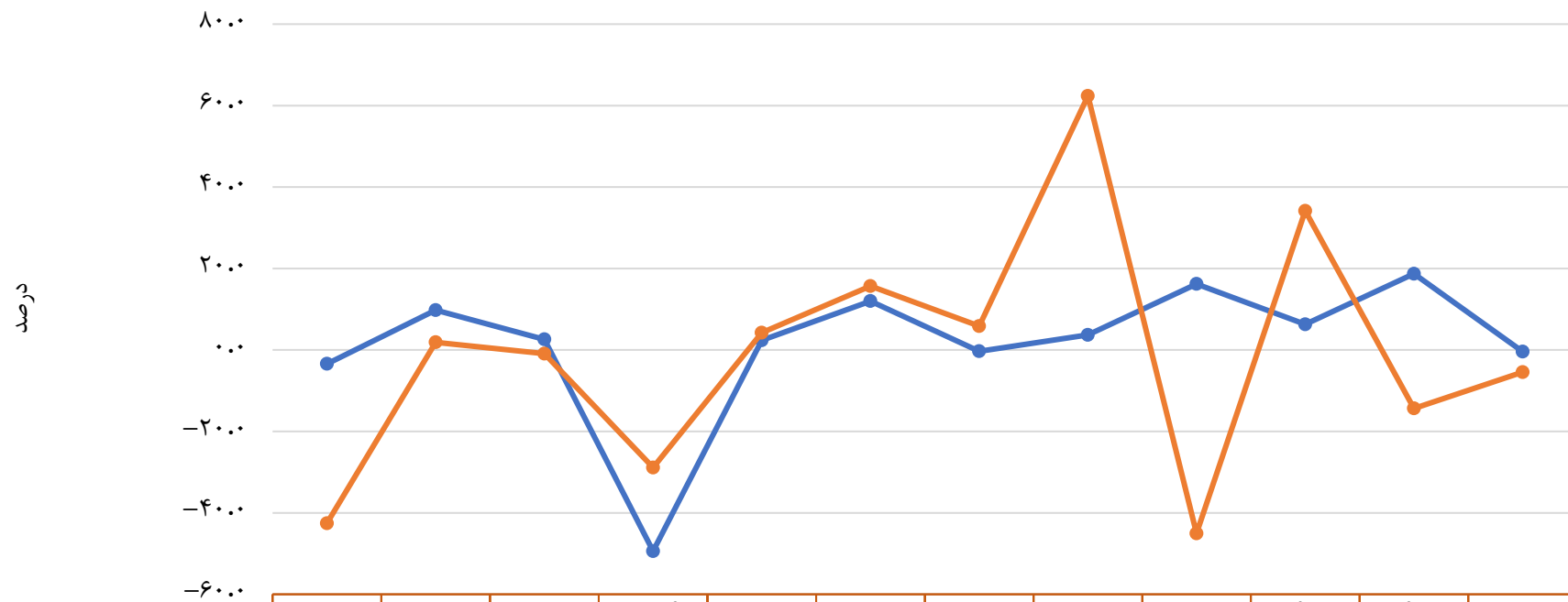
منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

رشد سرمایه گذاری کشاورزی به تفکیک (درصد، ۱۰۰=۱۳۹۵)

	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	میانگین
	تحریم			برجام			تحریم و خشکسالی	تحریم	تحریم و کووید-۱۹	تحریم، خشکسالی و کووید-۱۹	تحریم و خشکسالی	
ماشین آلات کشاورزی	-۳.۴	۹.۸	۲.۶	-۴۹.۴	۲.۴	۱۲.۰	-۰.۳	۳.۷	۱۶.۲	۶.۳	۱۸.۷	-۰.۴
ساختمان کشاورزی	-۴۲.۶	۱.۹	-۰.۹	-۲۸.۹	۴.۲	۱۵.۷	۵.۹	۶۲.۴	-۴۵.۱	۳۴.۲	-۱۴.۴	-۵.۵

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا.

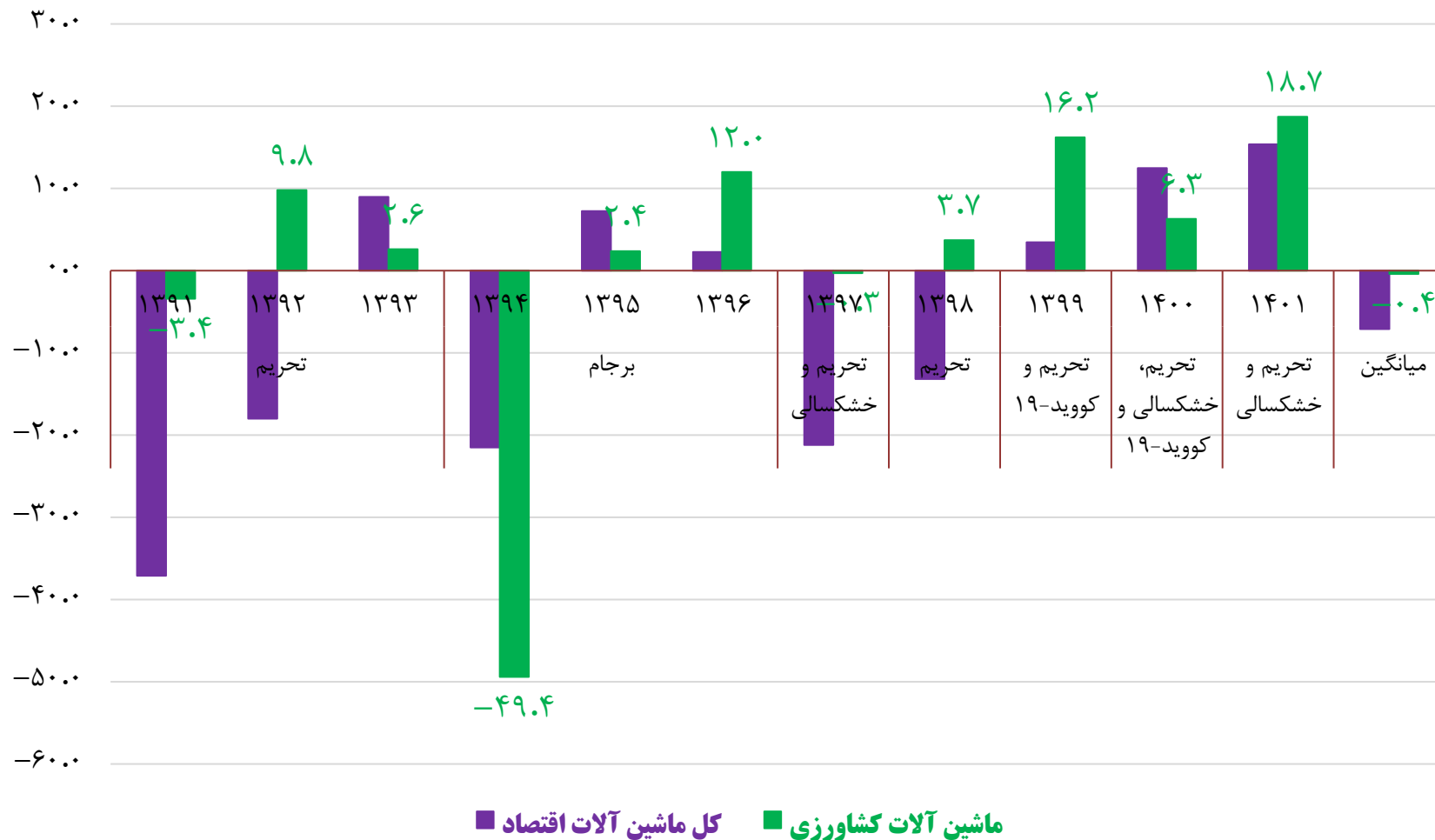
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

رشد سرمایه گذاری ماشین آلات به تفکیک کل اقتصاد و بخش کشاورزی

(درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا.

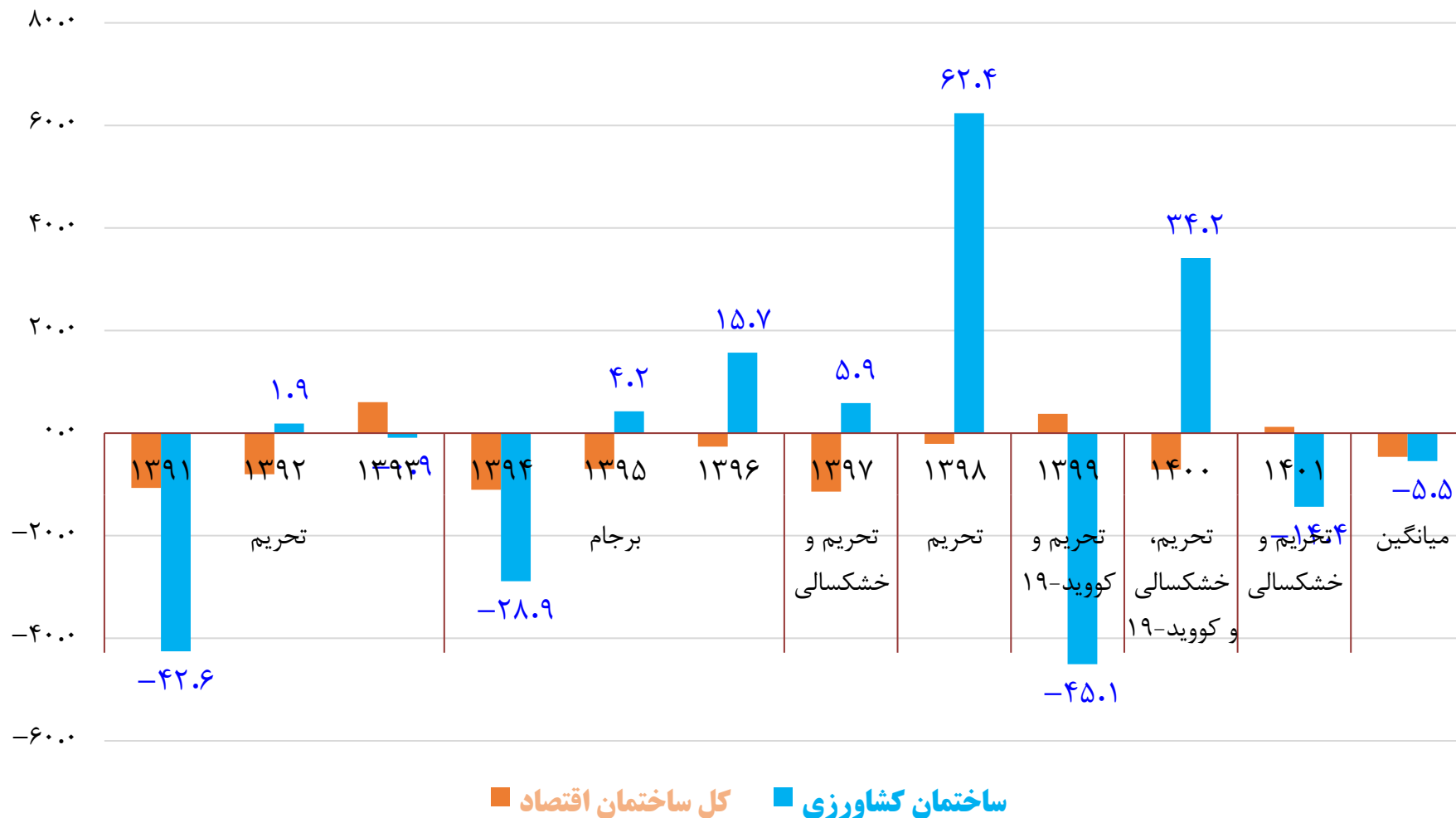
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

رشد سرمایه گذاری ساختمان به تفکیک کل اقتصاد و بخش کشاورزی

(درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

■ کل ساختمان اقتصاد ■ کشاورزی

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا.

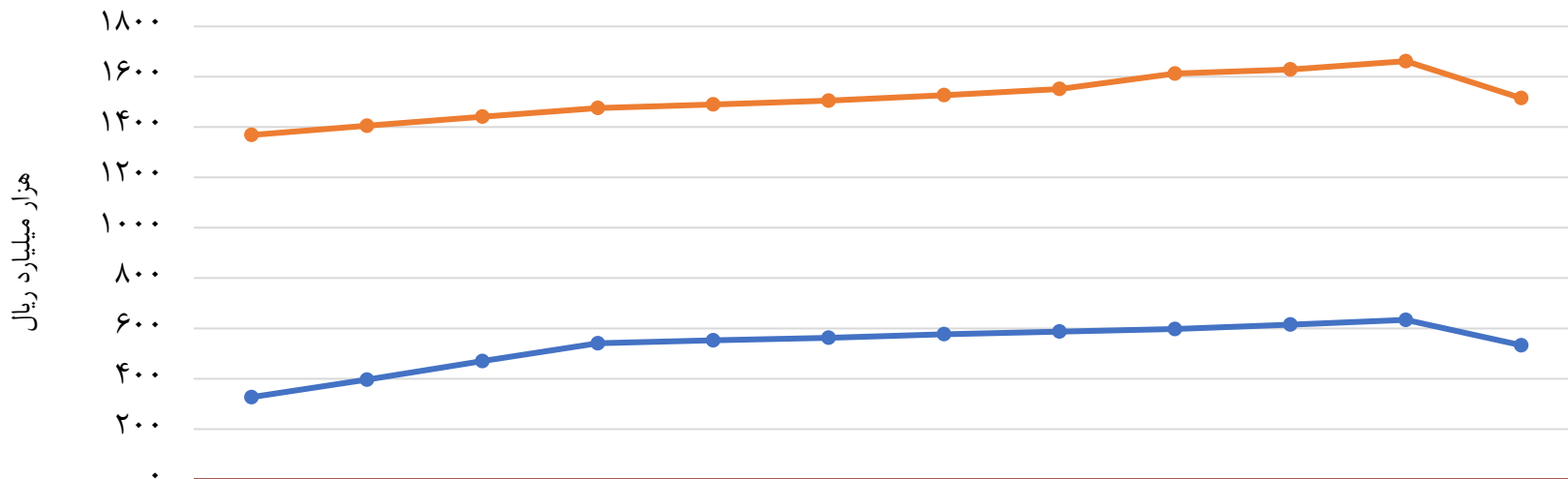
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

توزیع مقدار موجودی سرمایه خالص کشاورزی به تفکیک

(هزار میلیارد ریال، ۱۳۹۵=۱۰۰)

	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	میانگین
	تحریم و خشکسالی	تحریم			برجام			تحریم و خشکسالی	تحریم	تحریم و کووید-۱۹	تحریم، خشکسالی و کووید-۱۹	
ماشین آلات	۳۲۷	۳۹۶	۴۷۰	۵۴۱	۵۵۲	۵۶۳	۵۷۷	۵۸۷	۵۹۷	۶۱۵	۶۳۴	۵۳۳
ساختمان	۱۳۶۸	۱۴۰۵	۱۴۴۱	۱۴۷۵	۱۴۹۰	۱۵۰۵	۱۵۲۷	۱۵۵۱	۱۶۱۲	۱۶۲۹	۱۶۶۱	۱۵۱۵

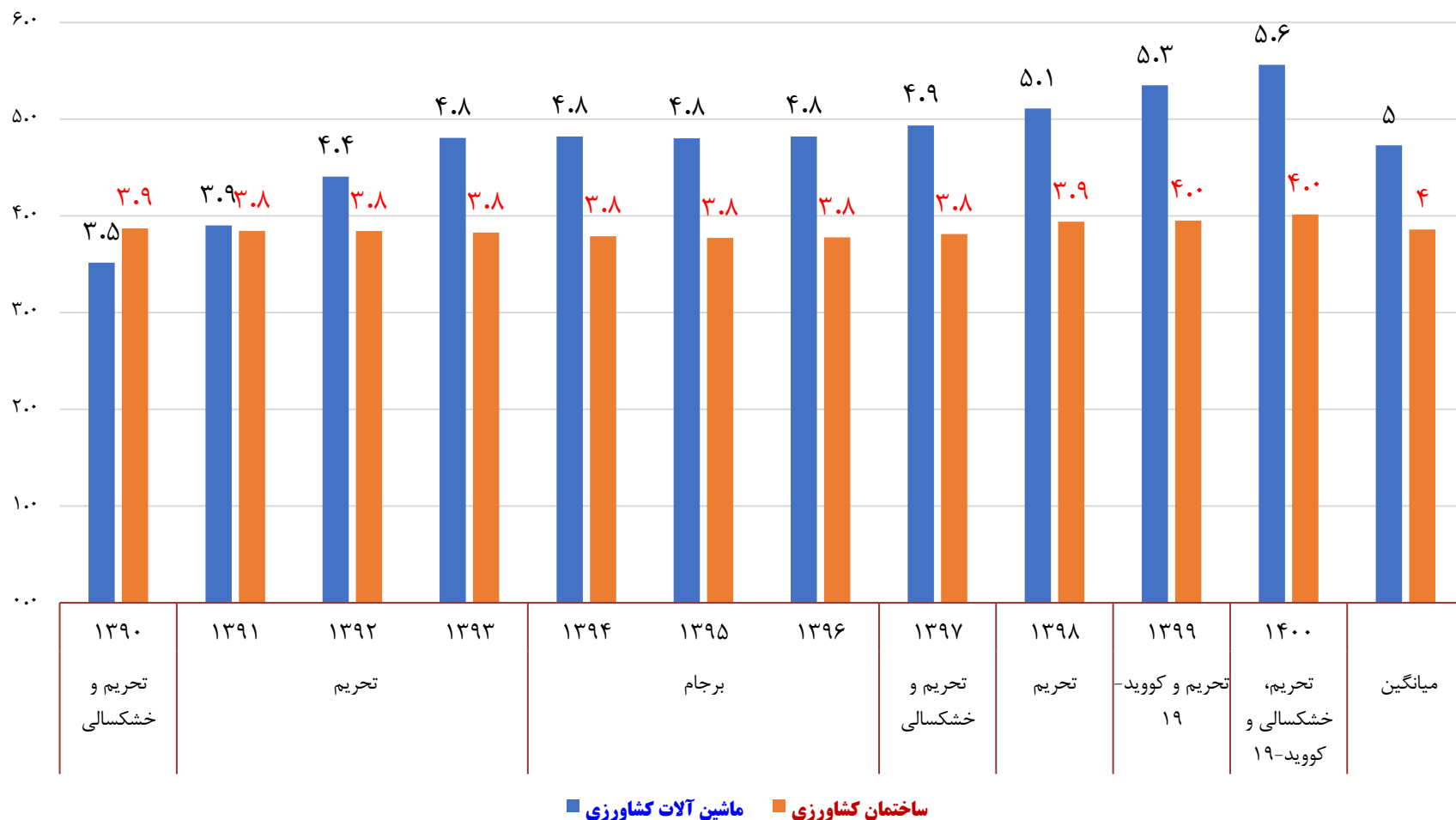
منبع: بانک مرکزی ج.ا.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

سهم موجودی سرمایه خالص کشاورزی در کل موجودی سرمایه خالص اقتصاد به تفکیک
(درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا

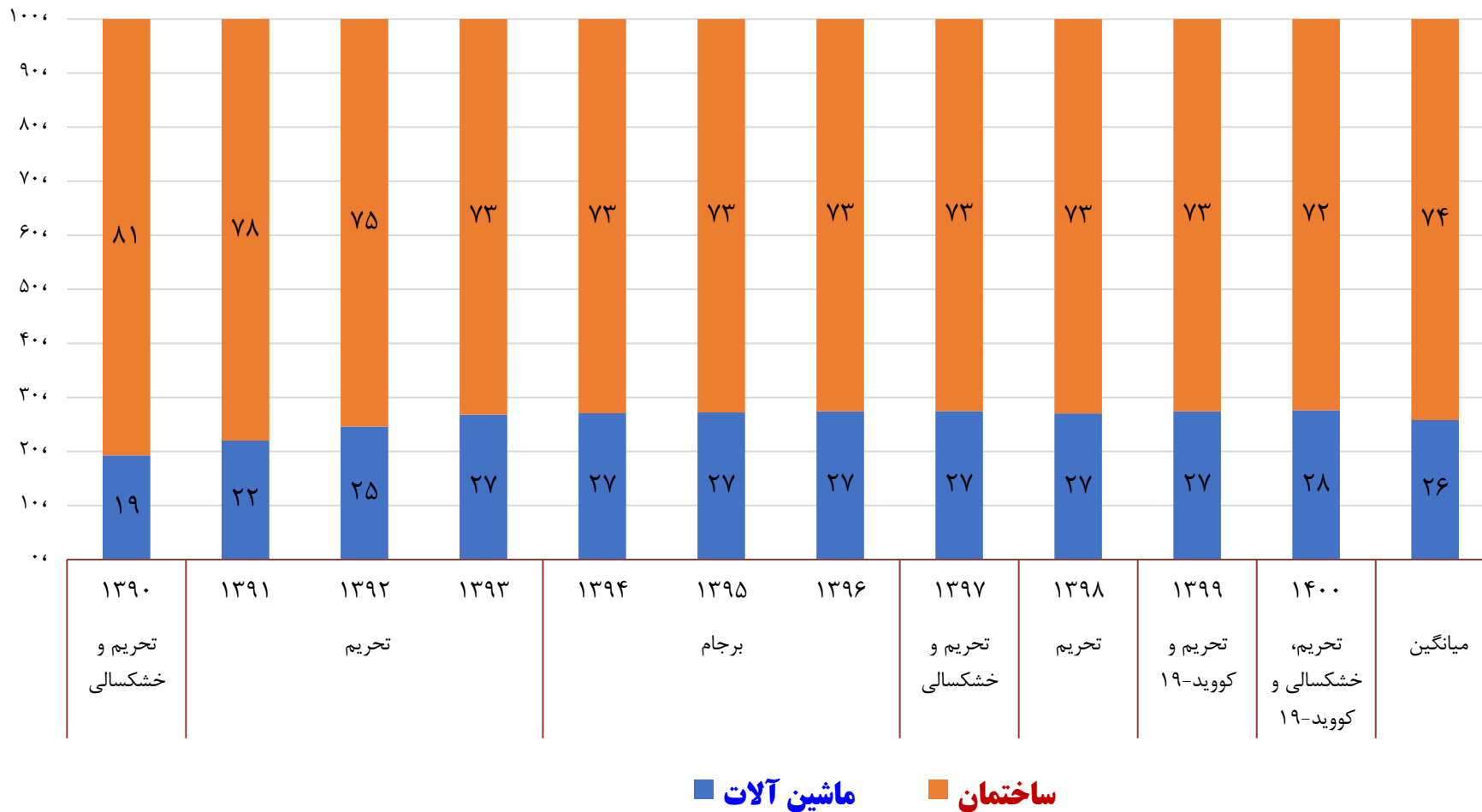
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

توزیع موجودی سرمایه خالص کشاورزی به تفکیک ساختمان و ماشین آلات

(درصد، ۱۰۰=۱۳۹۵)

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا

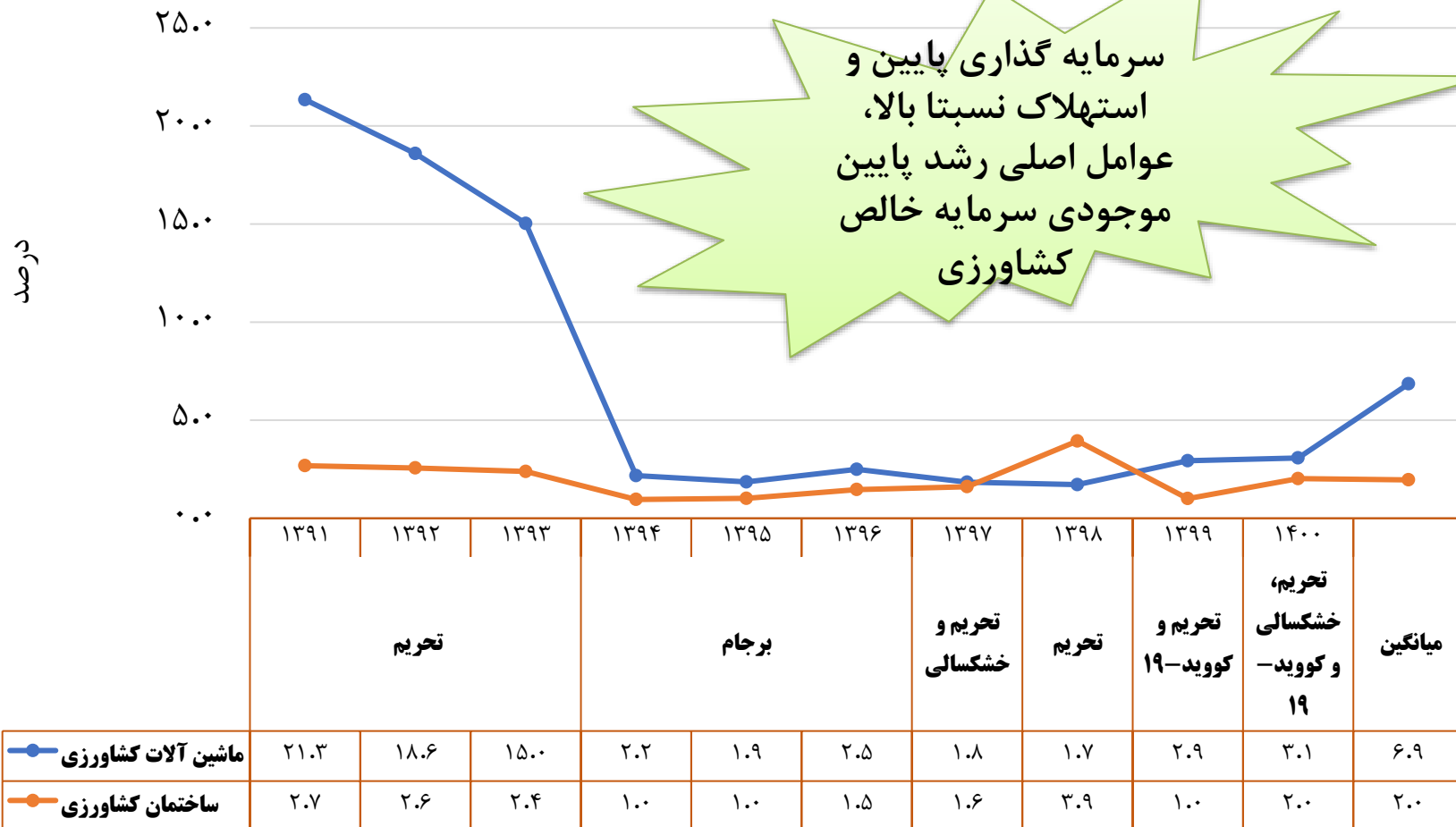
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

رشد موجودی سرمایه خالص کشاورزی به تفکیک

(درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

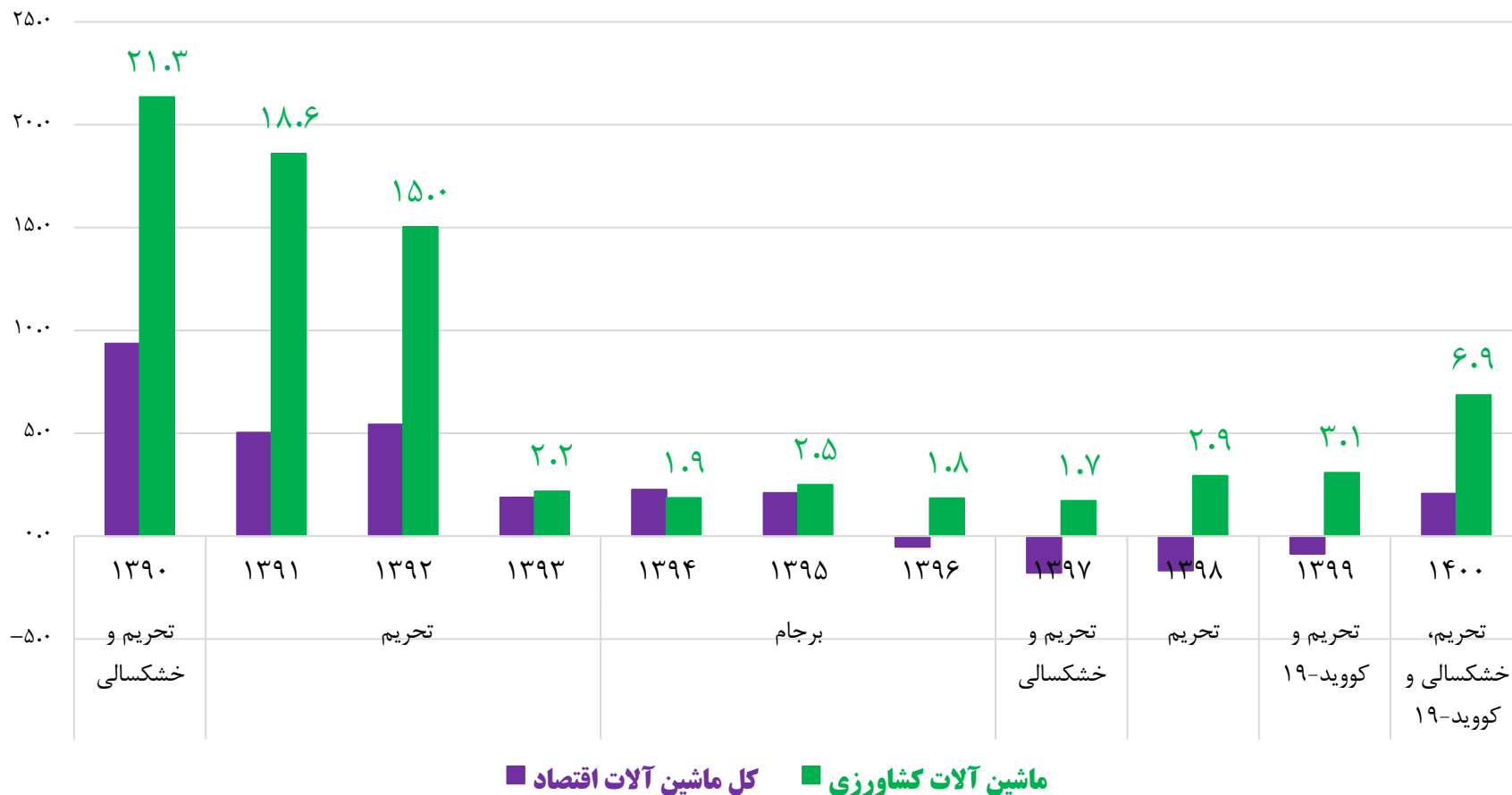
منبع: بانک مرکزی ج.ا.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

رشد موجودی سرمایه خالص ماشین آلات به تفکیک کل اقتصاد و بخش کشاورزی

(درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا.

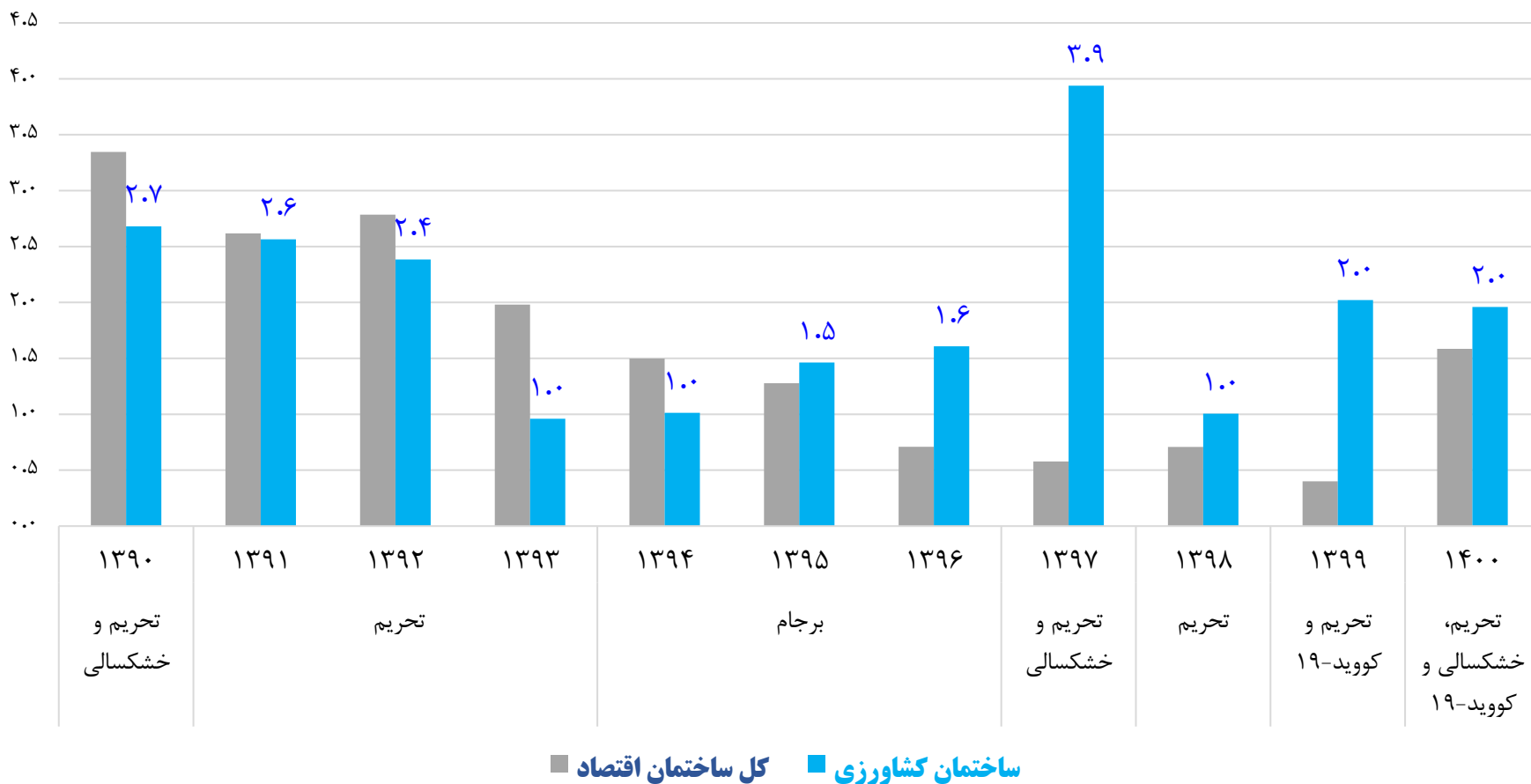
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

رشد موجودی سرمایه خالص ساختمان به تفکیک کل اقتصاد و بخش کشاورزی

(درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

منبع: بانک مرکزی ج.ا.ا

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

نرخ استهلاك سرمايه در بخش كشاورزي ايران

مطالعه	دوره‌ی زمانی	مقدار نرخ استهلاك (درصد)
تهامي پور (۱۳۸۷)	۱۳۳۸-۸۳	۵.۲
هژبر كياني و بغزيان (۱۳۷۳)		۵.۳
اميني و نشاط (۱۳۸۴)	۱۳۳۸-۸۱	۵.۹
هژبر كياني و نقيبي (۱۳۹۴)	۱۳۳۸-۸۸	۵.۸
شرافتمند و همكاران (۱۳۸۸)	۱۳۳۸-۸۴	۴.۷۵
اميني و همكاران (۱۳۷۷)	۱۳۳۸-۷۳	۵-۵.۷
میانگین		۵.۴

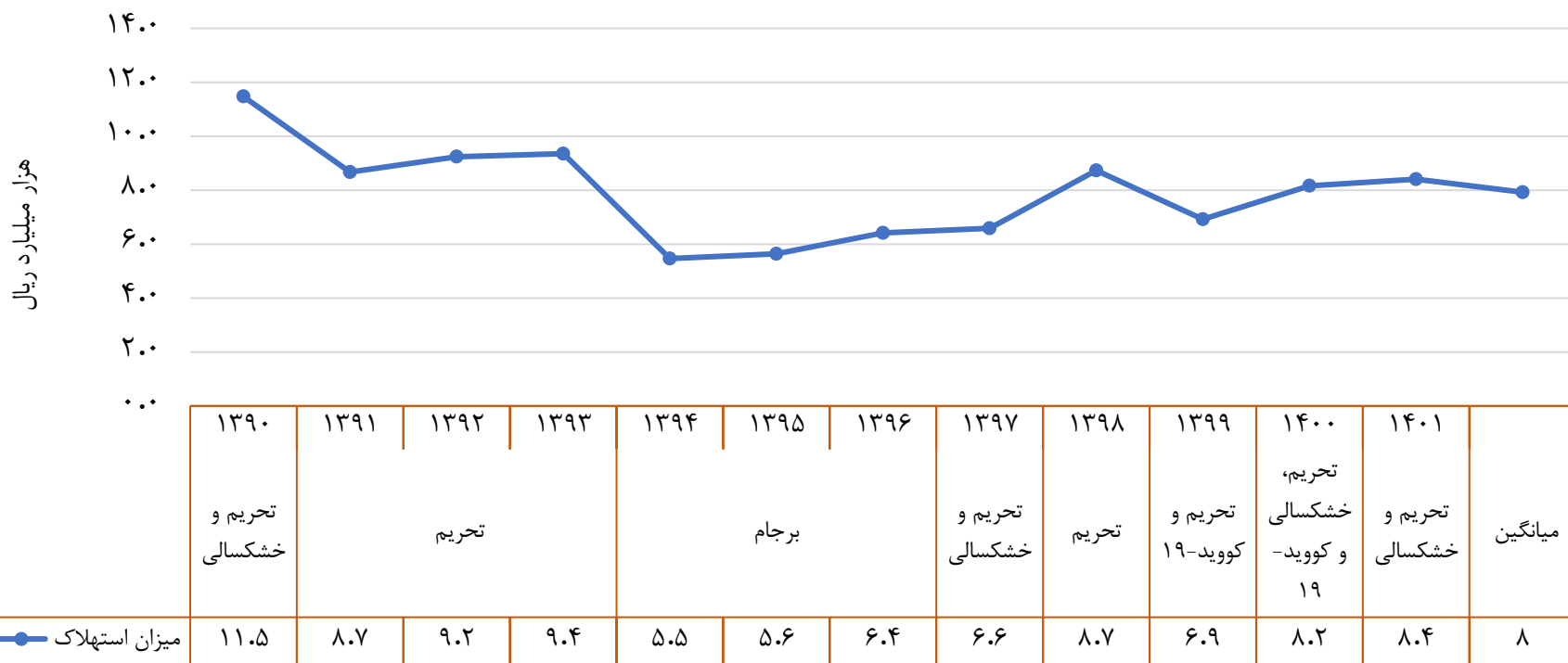
منبع: هژبر كياني و نقيبي، ۱۳۹۴

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهادكشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ريزی،
اقتصادكشاورزی و توسعه روستایی

میزان استهلاك سرمايه گذاري كشاورزي (هزار ميليارد ريال)

با توجه به نرخ استهلاك ۵۴ درصد (میانگین مطالعات دیگران)، در دهه ۱۳۹۰ مجموعاً حدود **۹۵ هزار میلیارد ريال** از کل ۱۷۶۱ هزار میلیارد ريال سرمايه گذاري انجام شده در بخش كشاورزي مستهلك شده است.

منبع: بانک مرکزی ج.ا.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

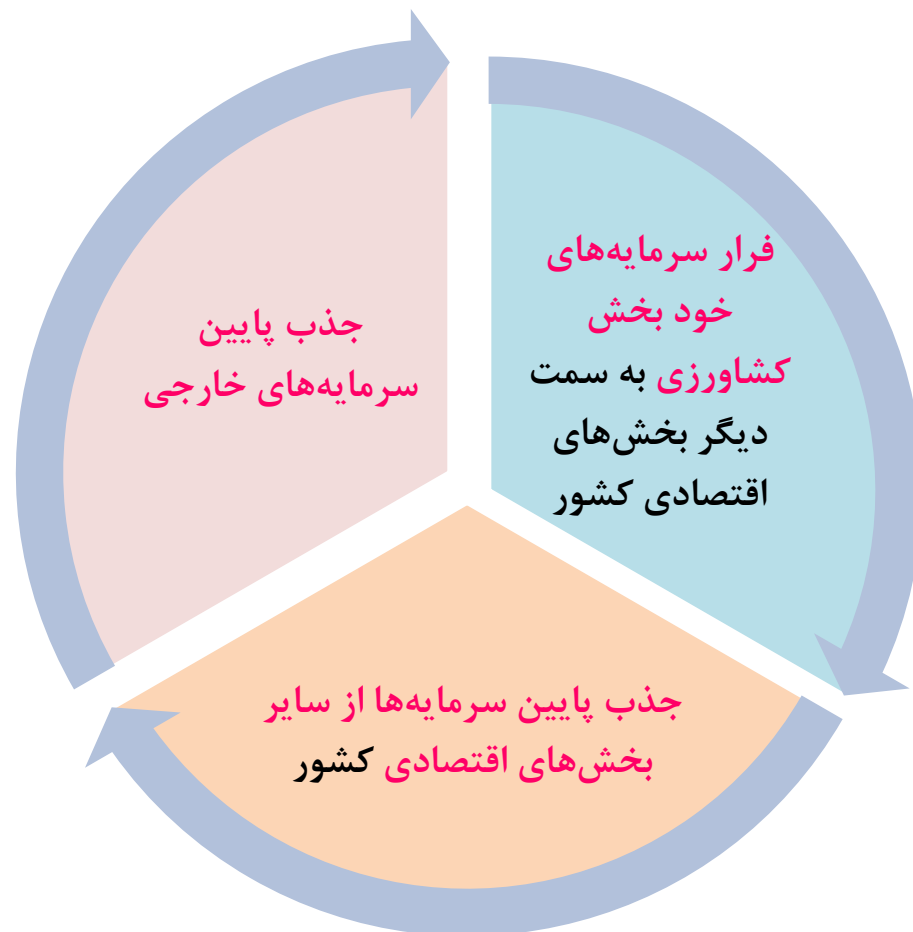

بخش ششم

مشکلات، زمینه‌ها، چالش‌ها و ... فراروی توسعه سرمایه گذاری کشاورزی ایران

- مشکلات فراروی سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی ایران
- زمینه‌های سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی ایران
- مزیت‌های بخش کشاورزی ایران برای سرمایه‌گذاری
- چالش‌های فراروی سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی ایران
- آثار و نتایج ادامه‌ی روند فعلی سرمایه‌گذاری کشاورزی ایران
- پیشنهادهای اجرایی در راستای رفع چالش‌های فراروی سرمایه‌گذاری کشاورزی ایران
- چارچوب سیاست برای سرمایه‌گذاری در کشاورزی

سه چالش اصلی فراروی سرمایه گذاری در بخش کشاورزی ایران

مشکلات و چالش‌های فراروی سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی ایران

- امنیت پایین سرمایه‌گذاری در کشاورزی.
- عدم تناسب نیاز و میزان سرمایه‌گذاری سالانه.
- خروج سرمایه به سمت بخش‌های اقتصادی دیگر.
- سیاست‌های نامناسب و مداخلات ناکارآمد دولت.
- تنگنای بازارهای مالی و موانع واسطه‌گری مالی در بخش کشاورزی.
- ضعف بازارهای مالی در بخش کشاورزی.
- توزیع نامناسب اعتبارات سرمایه‌گذاری میان کشاورزان کوچک و بزرگ.
- استهلاک نسبتاً بالای سرمایه.

- پایین بودن سهم سرمایه‌گذاری سالانه در بخش کشاورزی نسبت به سهم ارزش افزوده‌ی آن در تولید ناخالص داخلی.
- پایین بودن سهم سرمایه‌گذاری انجام شده در بخش کشاورزی از سرمایه‌گذاری انجام شده در کل اقتصاد (طی ۴۰ سال کمتر از ۴ درصد)
- پایین بودن سهم تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش کشاورزی به کل تسهیلات اعطایی (۷/۷ درصد).
- پایین بودن سهم بودجه‌ی بخش کشاورزی در بودجه‌ی سنواتی کشور.
- کمبود منابع مالی برای سرمایه‌گذاری در کل زنجیره‌ی ارزش محصولات کشاورزی و غذا.
- پایین بودن سهم سرمایه‌گذاری‌های جدید در بخش کشاورزی و خروج سرمایه از بخش.
- جذب ناچیز سرمایه‌گذاری خارجی در بخش کشاورزی.
- سودآوری نسبی پایین سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی (رابطه‌ی نابرابر مبادله به سایر بخش‌های اقتصادی).

زمینه‌های سرمایه‌گذاری در ارتباط با بخش کشاورزی ایران

- صنایع فرآوری کشاورزی.
- انتقال آب.
- آبیاری (تولید لوازم و تجهیزات، اجرای سیستم‌های آبیاری، بهره‌برداری متعادل از منابع آب زیر زمینی).
- شیلات و ماهیگیری (تولید و پرورش انواع آبزیان، تکنولوژی ساخت حوضچه‌های دریایی و لوازم جدید صیادی).
- کشت‌های گلخانه‌ای.
- تولید دارو و سموم.
- تولید کودهای گیاهی.
- تولید ماشین‌آلات کشاورزی سازگار با واحدهای بهره‌برداری کشاورزی ایران.
- ژنتیک و اصلاح نباتات (تولید واریته‌های و گونه‌های مقاوم به خشکی، بیماری، گرما و کم‌آبی و ...).
- اصلاح نژاد دام و طیور.
- تولید گل و گیاهان دارویی.

مزیت‌های بخش کشاورزی ایران برای سرمایه‌گذاری

❖ معافیت‌های مالیاتی.

❖ واگذاری زمین به قیمت پایین در قیاس با صنعت و خدمات.

❖ وجود نیروی کار جوان، تحصیل کرده، متخصص و ارزان.

❖ حمایت معنوی نظام و تاکید بر توسعه‌ی آن از سوی ارکان نظام.

❖ بازارهای منطقه‌ای بالفعل برای عرضه‌ی تولیدات کشاورزی (وجود تقاضای منطقه‌ای برای محصولات کشاورزی).

❖ تقاضای نسبتاً بالای داخلی برای محصولات کشاورزی.

آثار و نتایج ادامه‌ی روند فعلی سرمایه‌گذاری کشاورزی ایران

- کاهش موجودی سرمایه‌ی خالص کشاورزی.
- کاهش رشد ارزش افزوده‌ی بخش کشاورزی.
- تخریب منابع پایه‌ی کشاورزی.
- عدم تحقق سایر اهداف کلان بخش کشاورزی (حفظ و ارتقای امنیت غذایی پایدار، بهبود تراز تجاری، کاهش فقر کشاورزان روستایی، کاهش مهاجرت کشاورزان روستایی و).

پیشنهادهای اجرایی در راستای رفع مشکلات و چالش‌های فراوی سرمایه‌گذاری کشاورزی ایران

❑ تغییر «**رویکرد تامین و عرضه‌ی صرف منابع مالی**» برای سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی به «**رویکرد جامع بازار منابع مالی**» (عرضه و تقاضا) و رفع موانع فراروی هر دو سمت بازار.

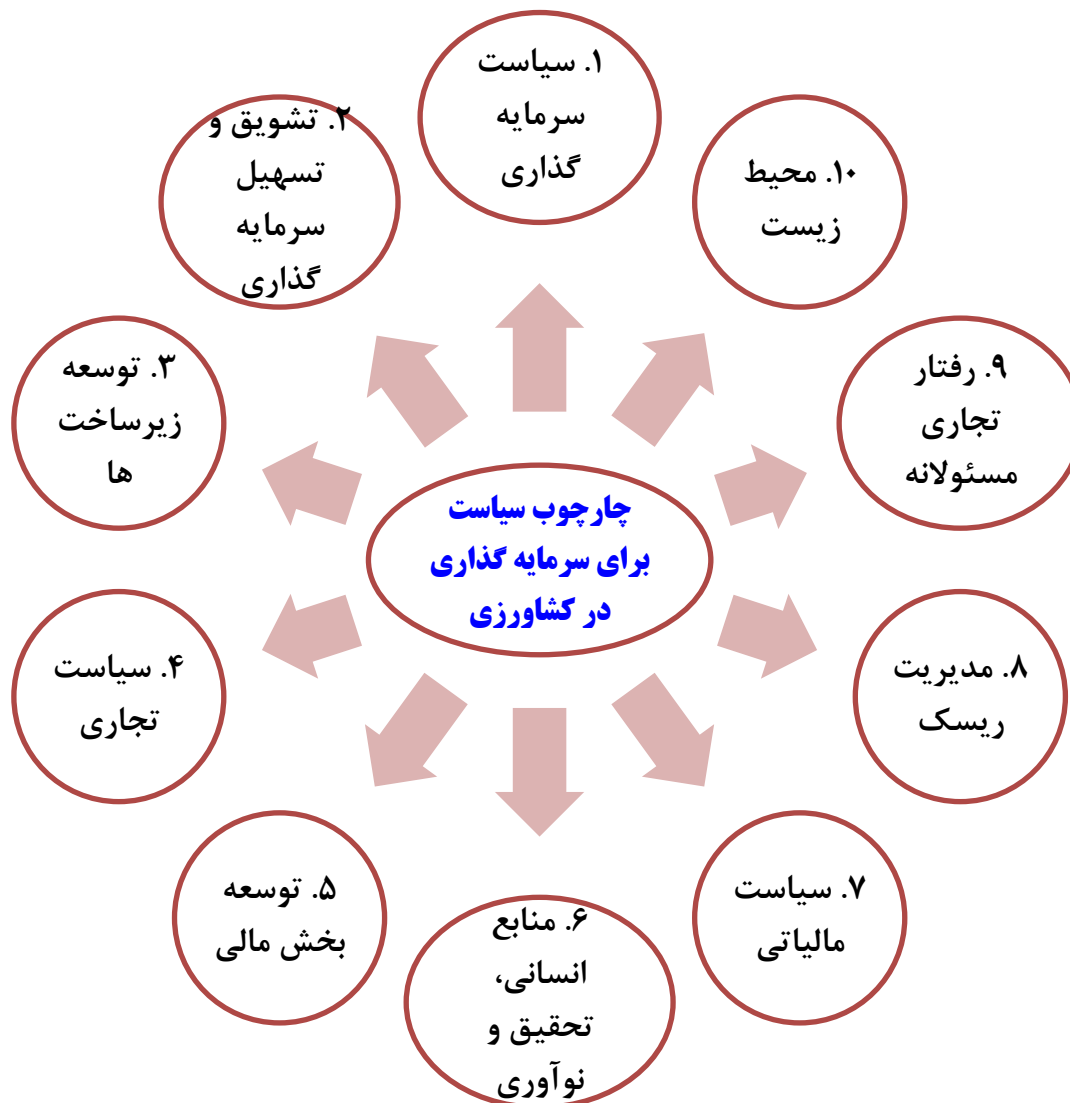
❑ «**ایجاد سازمان سرمایه‌گذاری کشاورزی**» به منظور سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و هدایت منابع مالی دولتی و غیر دولتی در بخش کشاورزی.

❑ **ارتقای سودآوری فعالیتهای کشاورزی** از طریق پرهیز دولت از سرکوب قیمت محصولات کشاورزی، انجام حمایت‌های هدفمند از کشاورزان و تولید محصولات کشاورزی و بهبود فضای کسب و کار کشاورزی و اصلاح رابطه‌ی مبادله‌ی کشاورزی با سایر بخش‌های اقتصادی.

□ راه‌اندازی و اجرایی کردن **نظام جامع حمایت از سرمایه‌گذاری** در زنجیره‌ی ارزش محصولات اساسی کشاورزی متناسب با جایگاه و سهم بخش در ارزش افزوده و اشتغال، با تاکید بر ایجاد انگیزه و گسترش زیرساخت‌ها و متعادل کردن سودآوری بخش کشاورزی با سایر بخش‌های اقتصادی.

□ چابک سازی، جهت‌بخشی به مأموریت **شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی** به سمت افزایش سهم پرداخت تسهیلات سرمایه‌گذاری در قیاس با تسهیلات تامین مالی در گردش با هدف توسعه‌ی زیرساخت‌های بخش از طریق بهره‌مندی صندوق از درآمد حاصل از فروش نفت.

□ **استفاده حداکثری از ظرفیت صندوق توسعه ملی** برای جلب و جذب سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی.

منبع: FAO, 2013

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

بخش هفتم

ساختار تامین مالی در بخش کشاورزی ایران

- منابع مالی لازم برای سرمایه گذاری
- تامین کنندگان مالی کشاورزی در ایران
- تامین مالی کشاورزی در ایران
- بازارهای مالی کشاورزی در ایران
- روشهای تامین مالی در کشاورزی ایران
- توزیع منابع تامین اعتبارات کشاورزی در ایران
- وضعیت تسهیلات پرداختی به کشاورزی ایران

پرسش: مهمترین منابع مالی لازم برای سرمایه گذاری در بخش کشاورزی ایران کدامند؟

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

به دلیل عدم وجود آمار مستند و رسمی از سهم هر کدام از تامین کنندگان مالی، امکان برنامه ریزی و سیاستگذاری برای تامین مالی هدفمند در بخش کشاورزی ایران وجود ندارد!

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مصارف تسهیلات در واحدهای کشاورزی ایران

• مخارج خانوار!

تسهیلات
کوتاهمدت

• سرمایه در گردش

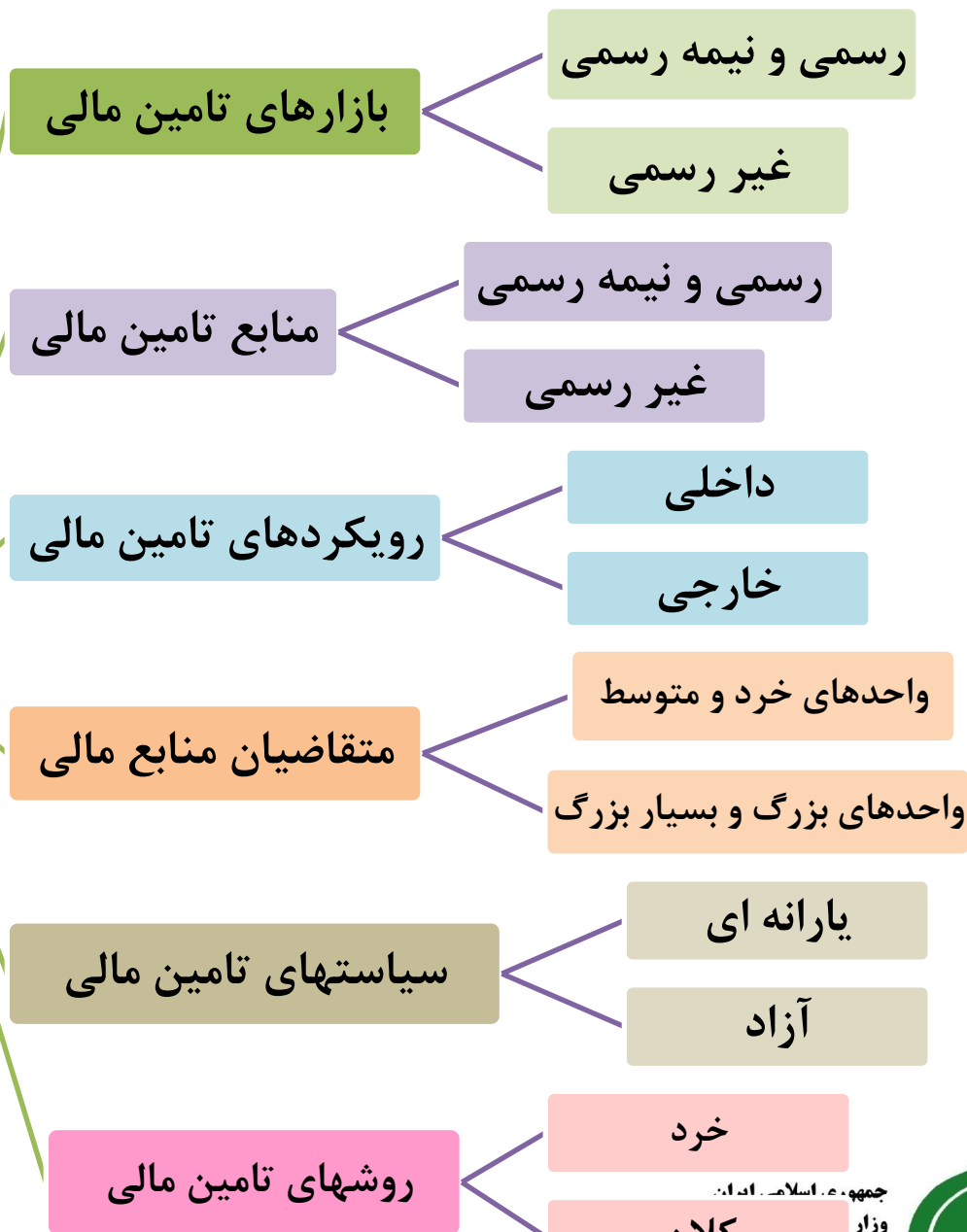
تسهیلات
کوتاهمدت

• سرمایه گذاری

تسهیلات
میانمدت و
بلندمدت

❖ اهداف کمی این مصارف در برنامه ها، نامشخص است.
❖ آمار و اطلاعاتی از مقدار و سهم مصارف تسهیلات بانکی در دسترس نیست.

طبقه بندی تامین مالی کشاورزی در ایران

مهمترین بازار مالی در بخش
کشاورزی ایران

بازار پول

(تامین مالی
کوتاهمدت)

بازارهای
مالی

بازار بیمه

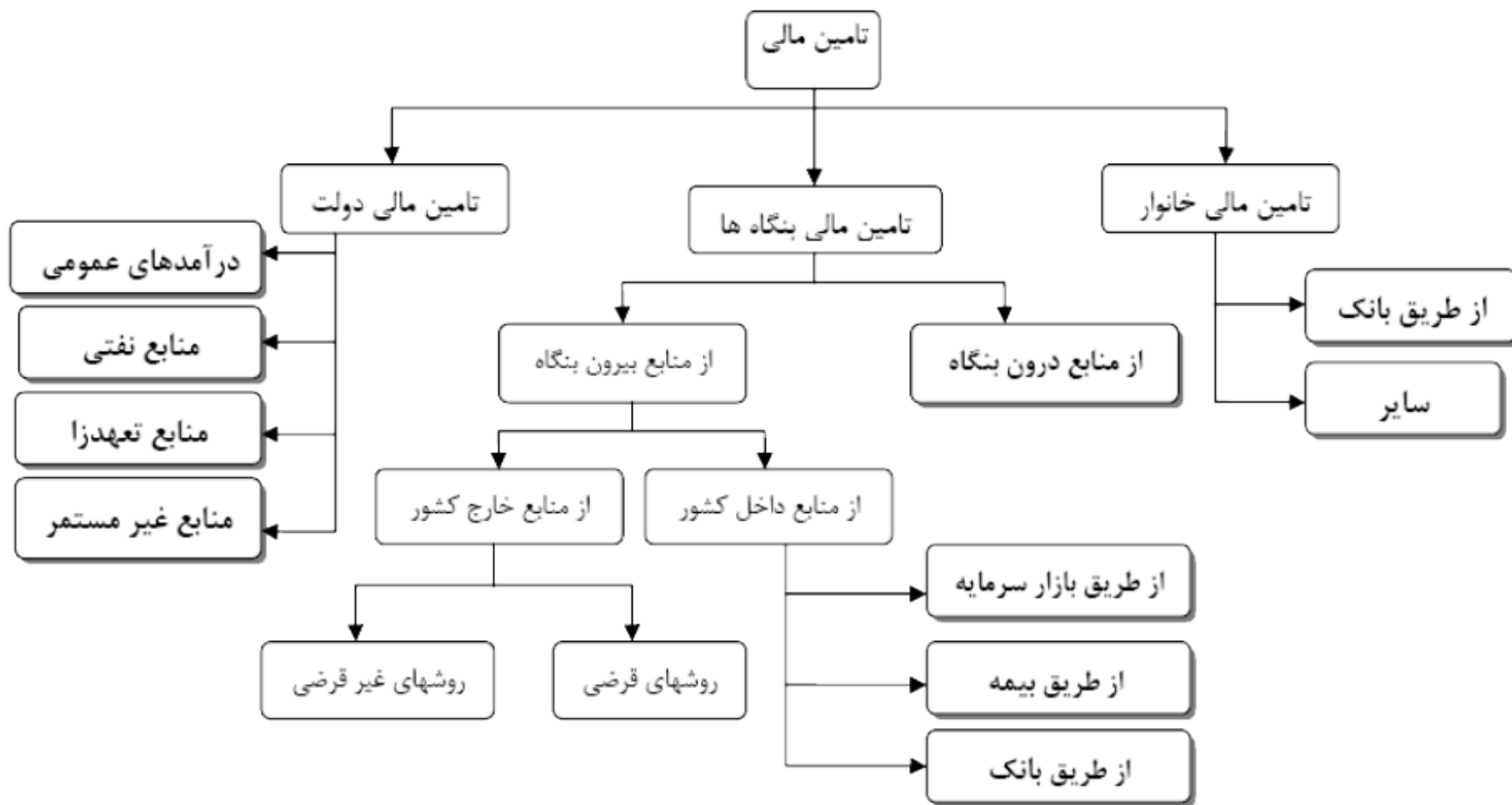
بازار سرمایه

(تامین مالی
بلندمدت)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

روش های تامین مالی واحدهای کشاورزی

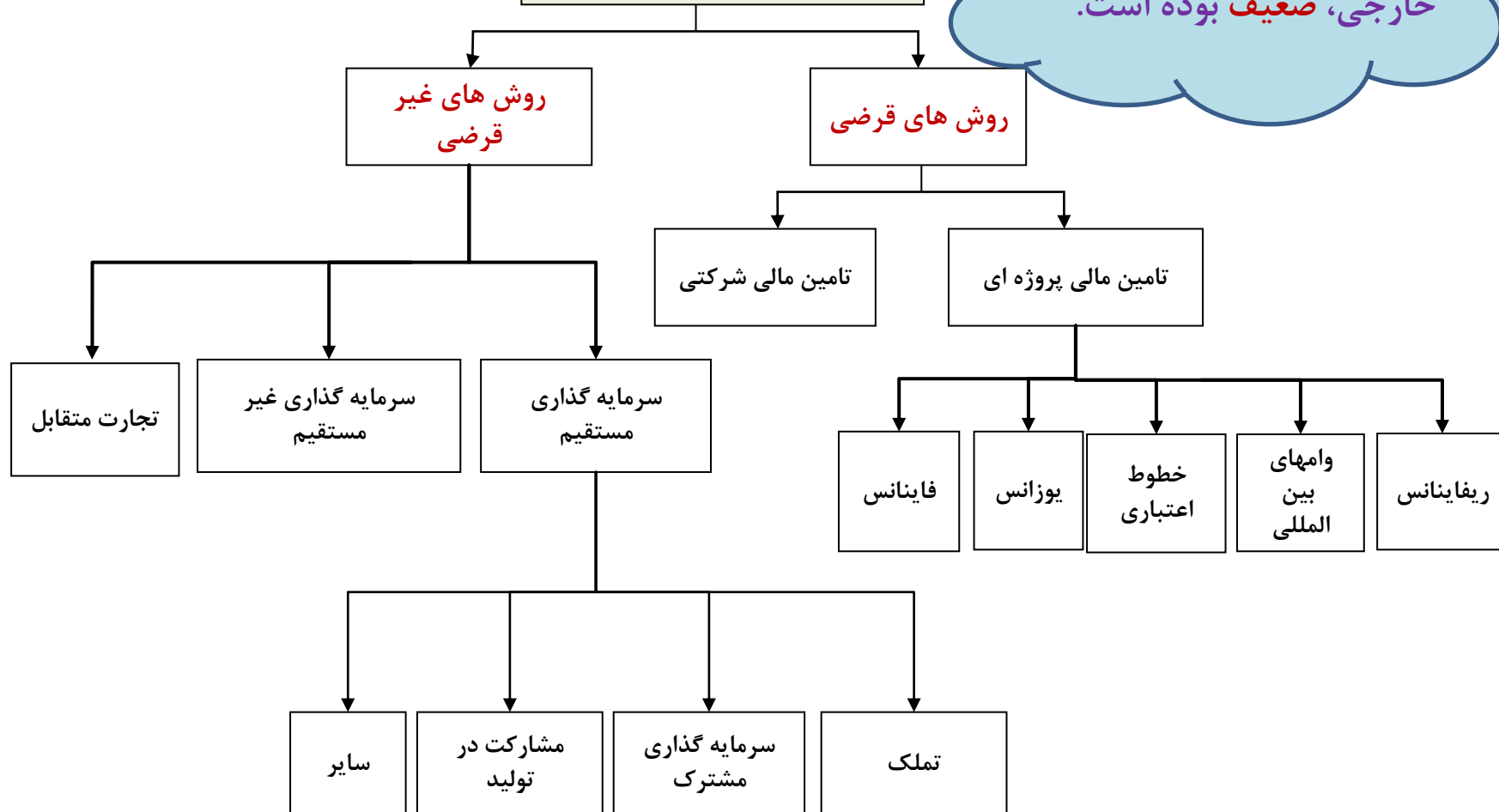
منبع: روشهای تامین منابع مالی (مسعود ملک جمشیدی، امین اسلامی و سیدمحمدرضا موسوی)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

عملکرد بخش کشاورزی
ایران در تامین مالی از منابع
خارجی، ضعیف بوده است.

تامین مالی از منابع خارجی

منبع: روشهای تامین منابع مالی (مسعود ملک جمشیدی، امین اسلامی و سیدمحمد رضا موسوی)

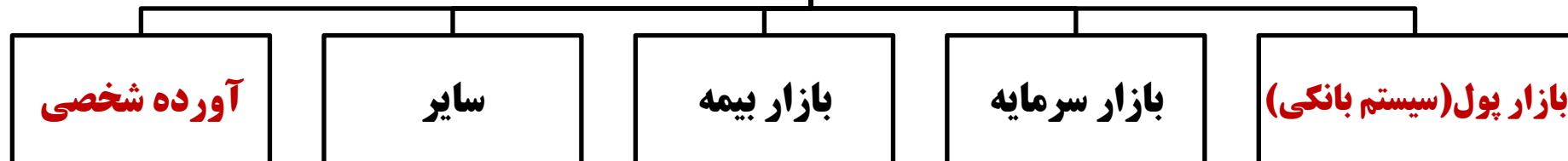
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

به دلیل فقدان آمار تفکیکی از منابع تامین مالی داخلی،
نمی توان در مورد سهم و جایگاه این منابع در تامین مالی
کشاورزی کشورمان تحلیلی به عمل آورد.

تامین مالی از منابع داخلی

بر اساس شواهد موجود، **بازار پول** و **آورده شخصی**، نقش
اصلی را در تامین مالی کشاورزی کشورمان ایفا می نمایند.

وام دهندگان، واسطه ها و وام گیرندگان

وام گیرندگان	بازارهای مالی	واسطه های مالی	وام دهندگان
- اشخاص حقیقی - شرکت ها - دولت مرکزی - شهرداری ها - شرکتهای دولتی.	- بین بانکی - بورس اوراق بهادار - بازار پول - بازار اوراق قرضه - ارز خارجی.	- بانک ها، - شرکت های بیمه، - صندوق های بازنشستگی، - صندوق سرمایه گذاری مشترک.	- اشخاص حقیقی، - شرکتهای، - بانکها.

مشکلات کشاورزان **خرد** برای تامین مالی

واحدهای خود:

(۱). **رقابت با سایر رقبای** (کشاورزان بزرگ، فعالان

صنعتی و خدماتی)

(۲). **عدم تامین وثیقه معتبر**

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

توزیع منابع تامین اعتبارات کشاورزان در ایران

منبع تامین اعتبار	متوسط اعتبار دریافتی (میلیون ریال)	سهم در تامین اعتبارات (درصد)	نرخ بهره اعتبارات (درصد)
تعاونی‌ها	۳۶	۳۷	۱۱
بانک‌ها	۴۵	۴۲	۱۴
سلف‌خران	۲۱	۷	۲۳
وام دهندگان محلی	۱۹	۱۴	۳۰

منبع: نجفی، ۱۳۸۹

ابراهیم پاینده نجف آبادی و دنیا عین علی ورنوس فادرانی (بررسی نحوه تامین مالی به منظور توسعه و اشتغالزایی در بخش کشاورزی، اولین همایش ملی تامین مالی: بستری برای رونق تولید، دانشگاه شهید باهنر، ۱۳۹۹):

- سهم منابع رسمی در تامین مالی کشاورزی ایران (بانک کشاورزی، تعاونی های روستایی و بانکهای روستایی): ۷۶ درصد
- سهم منابع غیر رسمی در تامین مالی کشاورزی ایران (صندوقهای قرض الحسنه، کاسبان محل و ...): ۲۴ درصد

مقایسه تطبیقی دریافت تسهیلات از بازارهای مالی رسمی و غیر رسمی

بازارهای مالی غیر رسمی

- بهره متغیر و بالا
- دسترسی آسان و سریع
- دارای کمترین هزینه جانبی
- محدودیت پایین در سقف پرداخت

بازارهای مالی رسمی

- بهره ثابت و پایین
- دسترسی سخت و طولانی
- متضمن هزینه های جانبی
- محدودیت بالا در سقف پرداخت

متقاضیان منابع مالی رسمی و غیر رسمی

• منابع مالی رسمی

کشاورزان
بزرگ

• منابع مالی رسمی

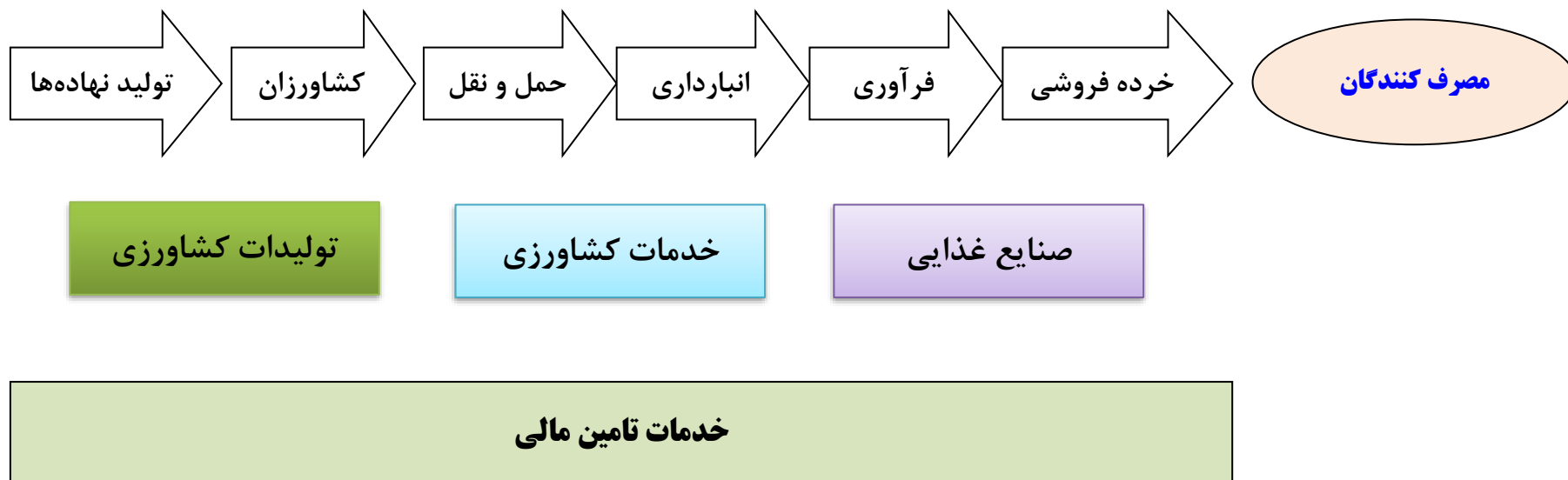
• منابع مالی غیر رسمی

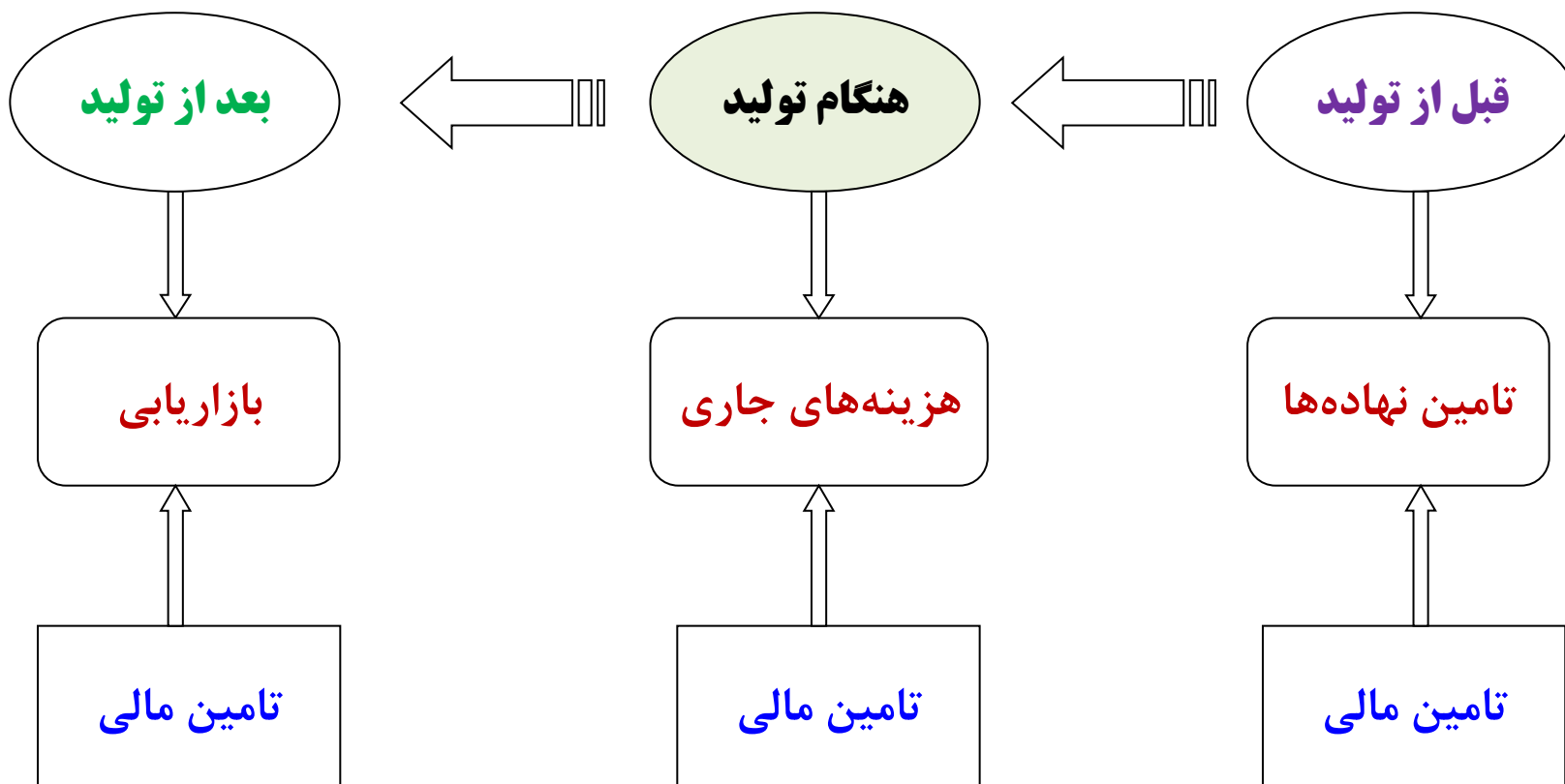
کشاورزان
متوسط

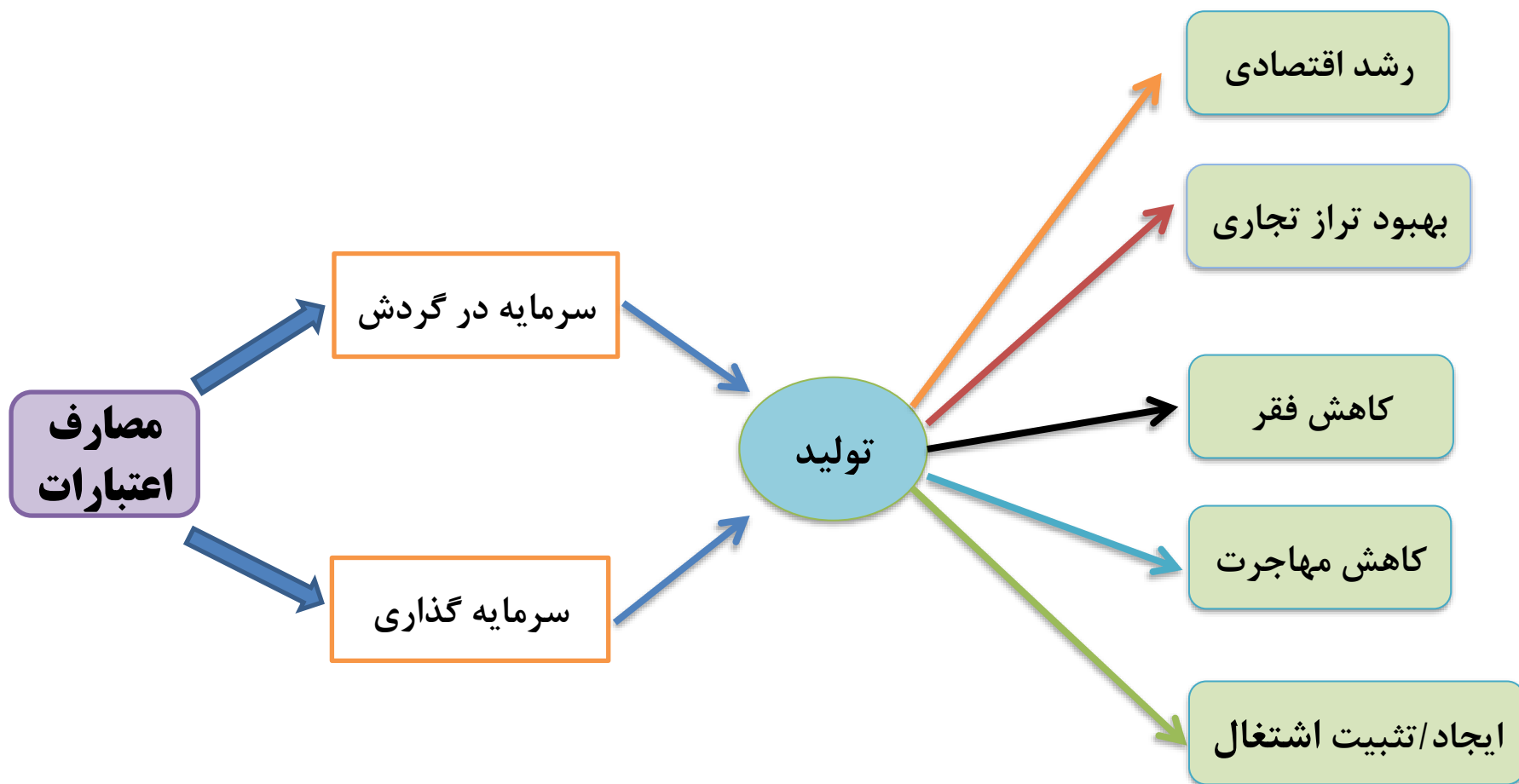
• منابع مالی غیر رسمی

کشاورزان
خرد

جایگاه خدمات تامین مالی در زنجیره ارزش کشاورزی

روشهای رایج تامین مالی روستایی (کشاورزی)

رسمی

- سیستم بانکی
- موسسات مالی و اعتباری

نیمه رسمی

- صندوقهای خُرد
- صندوقهای محصولی
- موسسات اعتباری غیر دولتی محلی
- تعاونی های اعتباری

غیر رسمی

- نزول خواران
- صندوقهای خانوادگی / روستایی

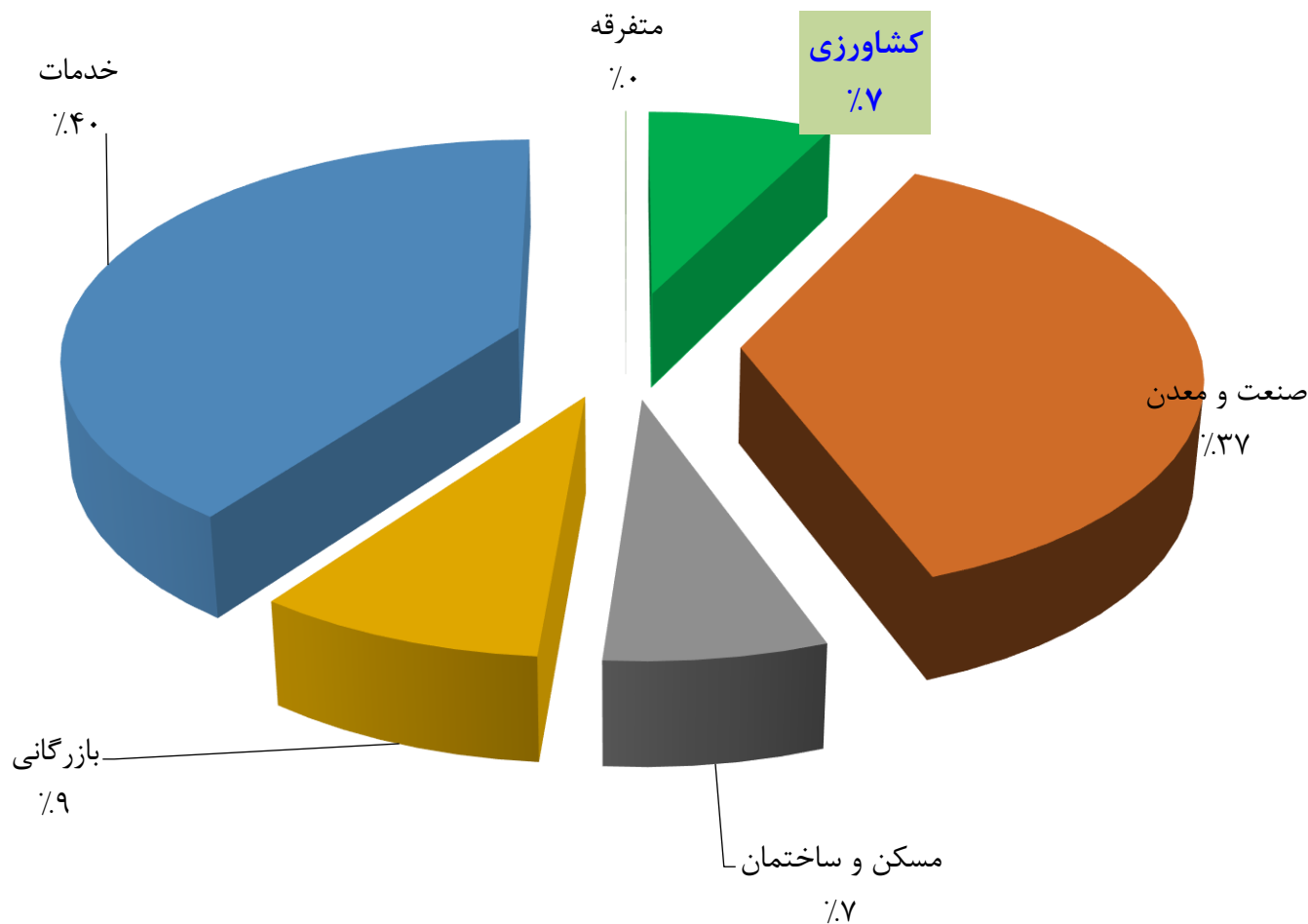
عملکرد تسهیلات پرداختی سیستم بانکی در سال ۱۴۰۱:

- ❖ کل تسهیلات: ۴۴۴۹ هزار میلیارد تومان (همت)
- ❖ سهم صاحبان کسب و کار حقوقی و غیر حقوقی: ۸۵ درصد
- ❖ سهم مصرف کننده نهایی (خانوار): ۱۵ درصد

بانک کشاورزی، مهمترین تامین کننده تسهیلات بخش کشاورزی ایران:
بیش از ۸۰ درصد

سهم تسهیلات پرداختی سیستم بانکی به تفکیک بخشهای اقتصادی در سال ۱۴۰۱

(درصد)

منابع: (۱). بانک مرکزی ج.ا.ا، (۲). محاسباتی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

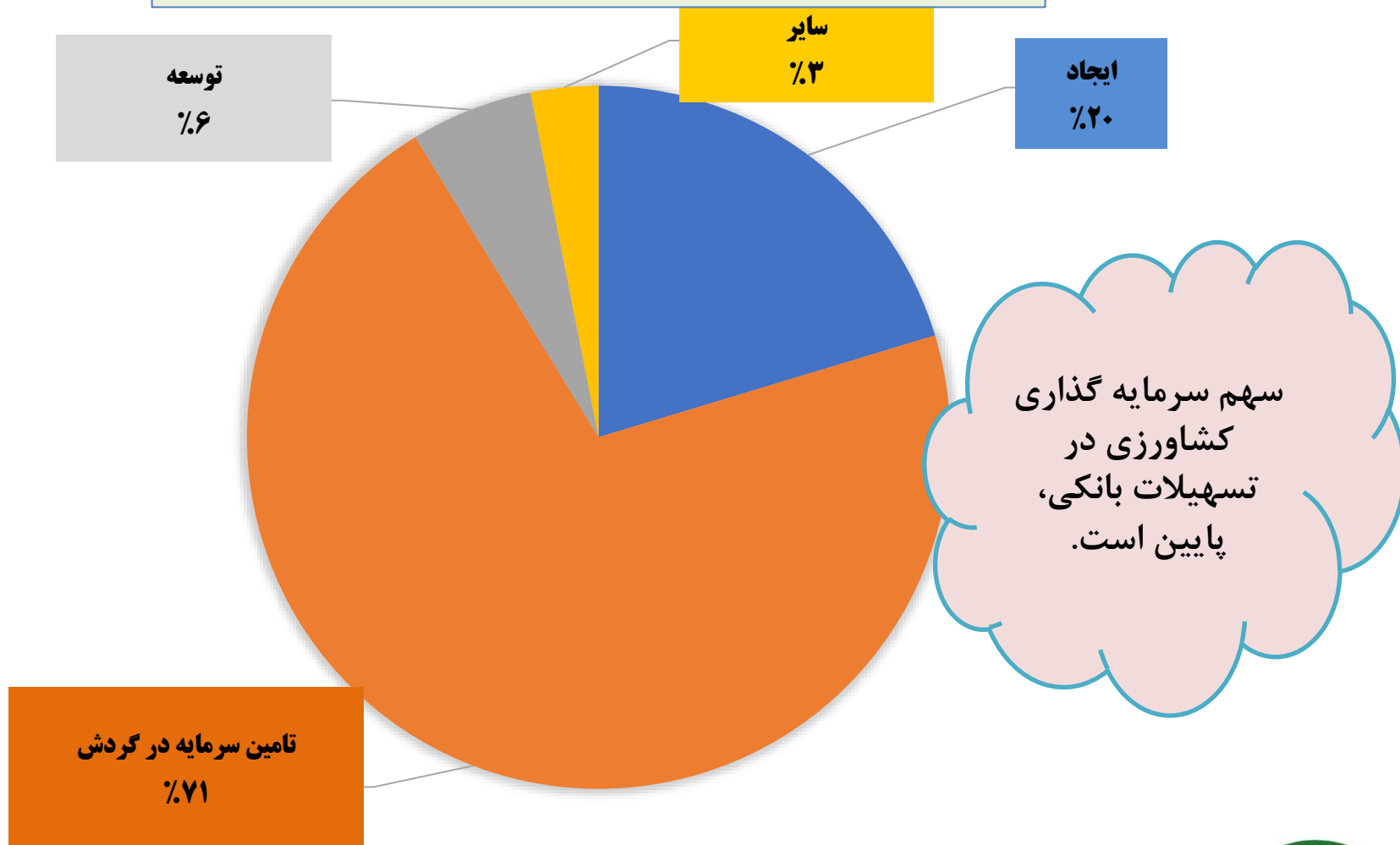
موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

APERDRI

هدف از دریافت تسهیلات بانکی در بخش کشاورزی ایران در سال ۱۴۰۱ (درصد)

منابع: (۱). بانک مرکزی ج.ا.ا، (۲). محاسباتی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری کشاورزی

- **هدف:** حمایت از **توسعه سرمایه گذاری** در بخش کشاورزی (ماده ۵ اساسنامه)
- **وظایف و اختیارات** (ماده ۶ اساسنامه):

1) تقویت حجم و کیفیت سرمایه گذاری در فعالیتهای مرتبط با بخش کشاورزی.

2) اعطای تسهیلات و کمک به صندوقهای تخصصی، محصولی یا منطقه ای مرتبط با فعالیتهای بخش کشاورزی و نظارت بر چگونگی استفاده از آنها.

3) حمایت از تولید کنندگان و فعالان بخش کشاورزی در مواجهه با موقعیتهای بحرانی.

4) کمک به تولید کنندگان برای افزایش ظرفیتهای صادرات محصولات کشاورزی و نظارت بر چگونگی استفاده از آنها.

5) دریافت اعتبار و کمکهای مالی از دولت، بانکها و سایر موسسات مالی داخلی و خارجی.

○ **فعالیت‌های اصلی شرکت:**

الف). پرداخت اعتبارات و تسهیلات (در قالب تامین سرمایه‌ی در گردش و انجام سرمایه‌گذاری).

ب). اجرای طرح‌های الگویی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

عملکرد صندوق تا شهریورماه ۱۴۰۱

○ تعداد صندوق به تفکیک (۱۷۱ صندوق):

- الف). صندوق‌های غیر دولتی ملی، تخصصی - محصولی (۱۱ صندوق).
- ب). صندوق‌های غیر دولتی استانی (۳۲ صندوق به تعداد استان‌های کشور).
- ج). صندوق‌های غیر دولتی شهرستانی (۹۳ صندوق).
- د). صندوق‌های غیر دولتی زنان (۲۰ صندوق).
- ه). صندوق‌های منابع طبیعی (۱۳ صندوق).
- و). صندوق‌های منطقه ای (۲ صندوق).

○ تعداد سهامداران حقوقی (تشکل‌ها و تعاونی‌ها): ۸۴۲۴ فقره

○ تعداد سهامداران حقیقی (تولید کنندگان و بهره برداران): ۱۳۱۶۷۷ نفر

○ سرمایه: ۳۱ هزار میلیارد ریال

○ مبلغ تسهیلات پرداختی به سهامداران غیر دولتی از ابتدا تا اکنون: ۱۹۸ هزار میلیارد ریال

○ نوع تسهیلات پرداختی (با نرخ بهره ۴ درصد و سرمایه در گردش و سرمایه گذاری): ؟

پیوست ۱

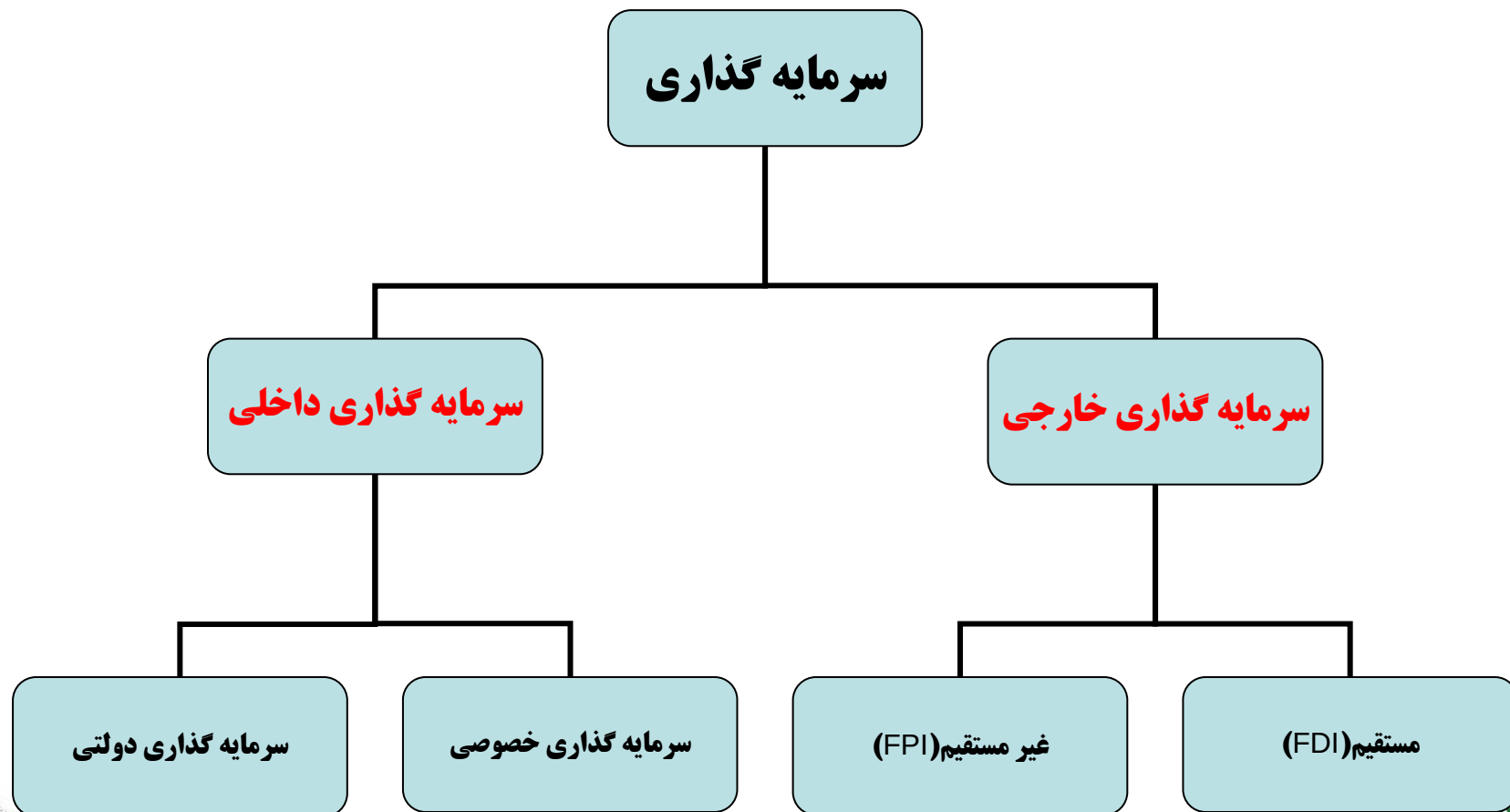
مبانی نظری سرمایه گذاری

- انواع سرمایه گذاری
- طبقه بندی سرمایه گذاری در کشاورزی
- عوامل موثر بر سرمایه گذاری کشاورزی
- عوامل موثر بر تعیین نوع سرمایه گذاری
- اولویت بندی پروژه های سرمایه گذاری
- اهداف سرمایه گذاری

انواع سرمایه گذاری

- **سرمایه گذاری زیربنایی:** مانند سرمایه گذاری در ایجاد راهها، آب، برق، بهداشت، ارتباطات، بنادر و
- **سرمایه گذاری مولد:** مانند سرمایه گذاری در ماشین آلات و ابزارها و کارخانجات.
- **سرمایه گذاری در نیروی انسانی:** مانند سرمایه گذاری در آموزش و تحقیق و توسعه (R&D).

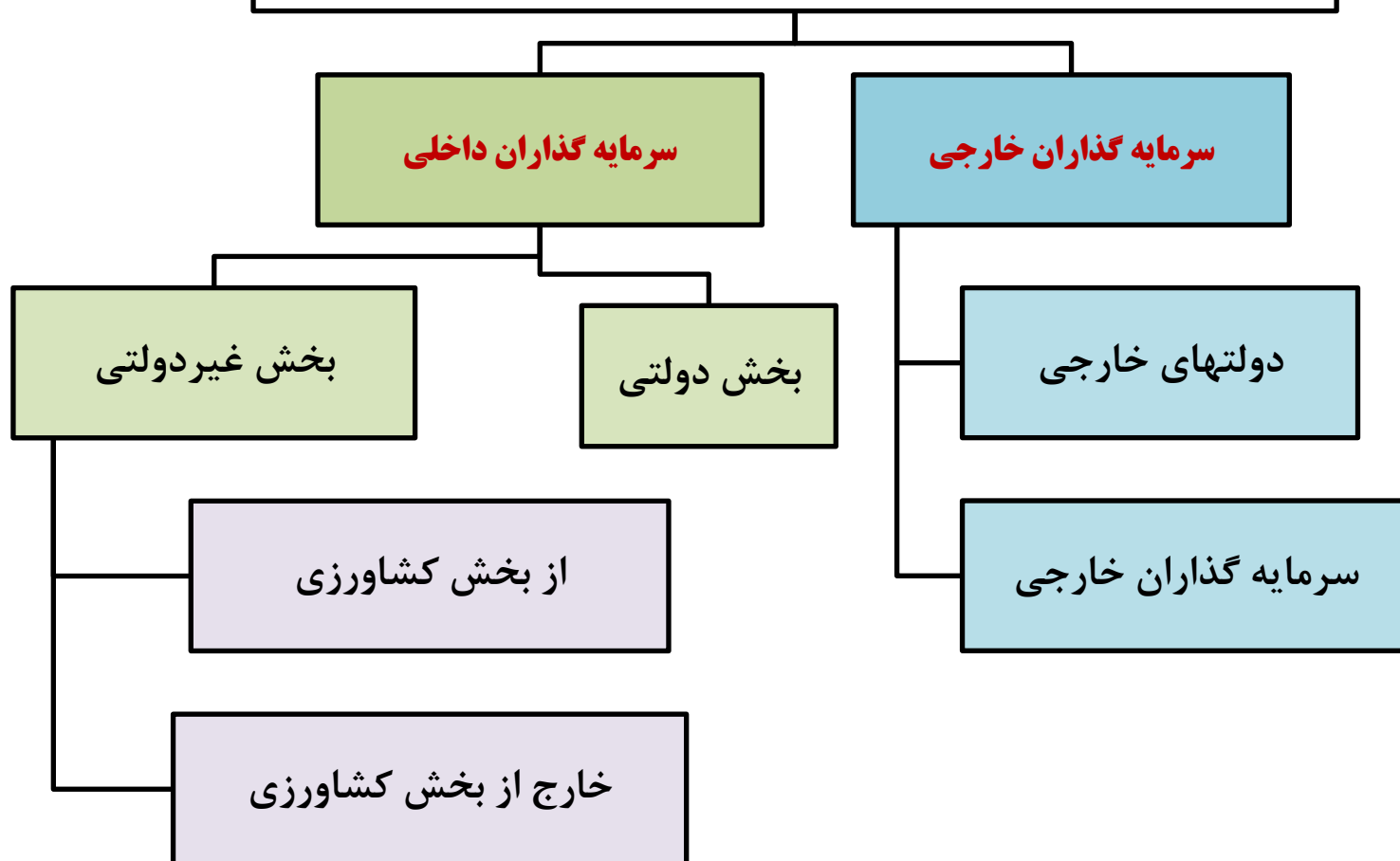
طبقه بندی سرمایه گذاری کشاورزی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

طبقه بندی سرمایه گذاران کشاورزی

○ سرمایه گذار (Investor):

فردی است که دارایی خود را در یک پروژه با هدف بازگشت اصل سرمایه + کسب سود متناسب قرار می دهد.

○ دو پارامتر کلیدی برای جلب سرمایه گذار:

(۱). امنیت (جانی، مالی، روانی و ...) پایدار

(۲). سودآوری مناسب

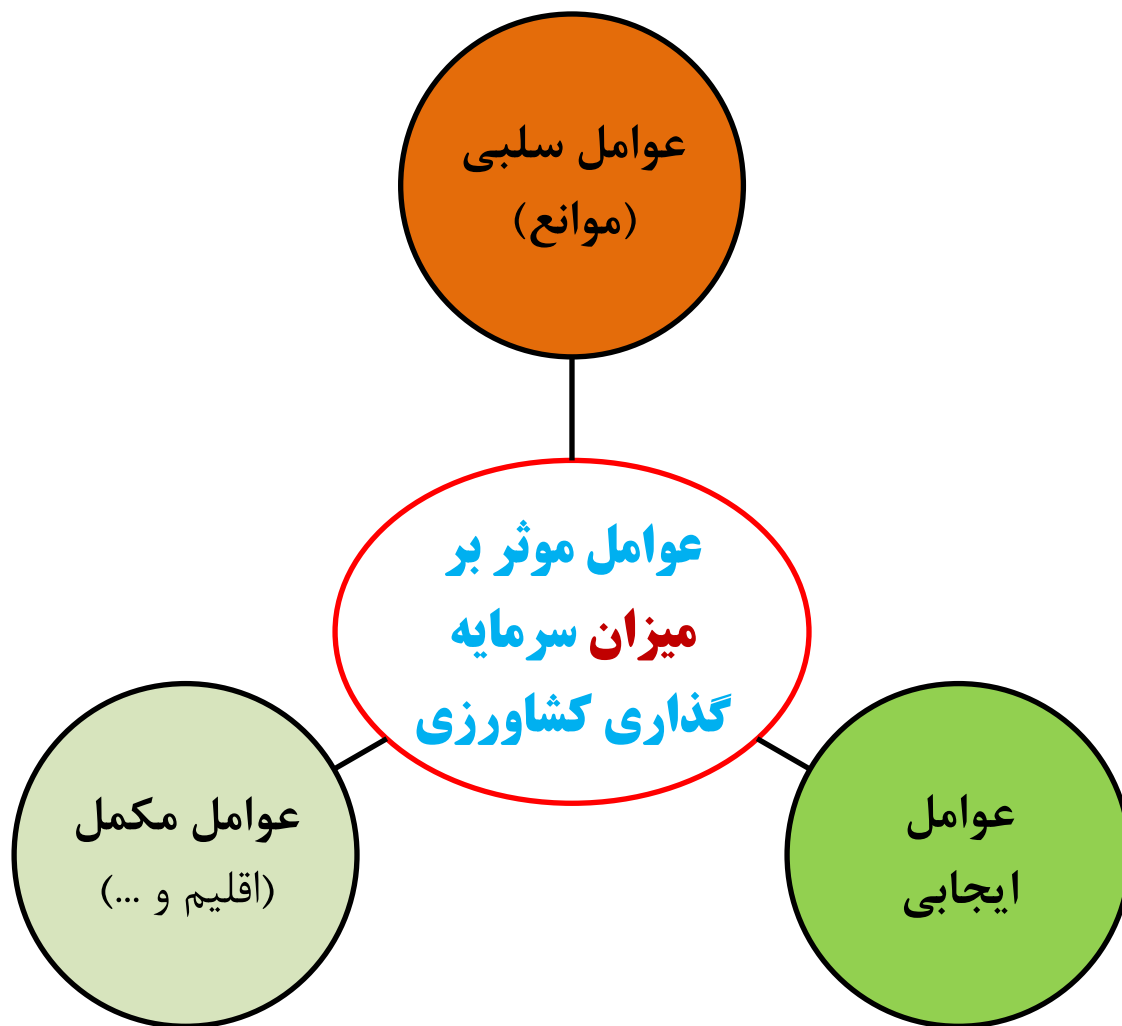
ایجاد بستر
برای سرمایه
گذاری؟

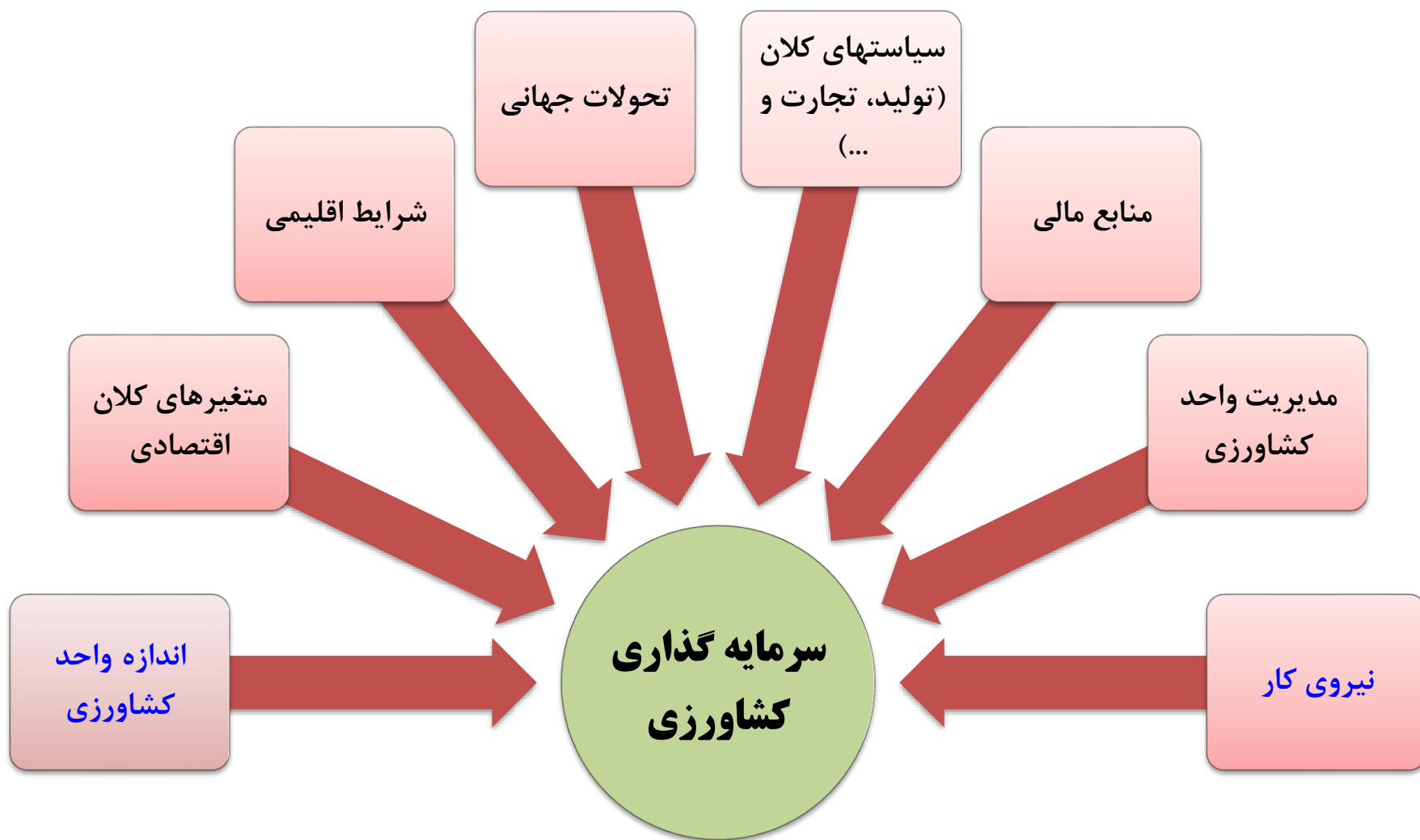

معرفی فرصت‌های
سرمایه گذاری؟

شناسایی سرمایه
گذاران؟

عوامل موثر بر سرمایه گذاری خصوصی در بخش کشاورزی

(الف). عوامل اقتصادی:

- نرخ بهره اعتبارات
- سودآوری بخش کشاورزی در قیاس با دیگر بخشها:
 - ۱- نرخ مبادله بخش کشاورزی با دیگر بخشهای اقتصادی
 - ۲- اندازه واحدهای کشاورزی
 - ۳- قیمت محصولات کشاورزی
 - ۴- نرخ ارز
 - ۵- سیاستهای ناظر بر کنترل قیمتها
- موجودی سرمایه
- سرمایه گذاری دولتی
-

(ب). عوامل غیر اقتصادی:

- سیاستهای اقتصادی و تجاری
- امنیت (اقتصادی، سیاسی و قضایی)
- قوانین و مقررات

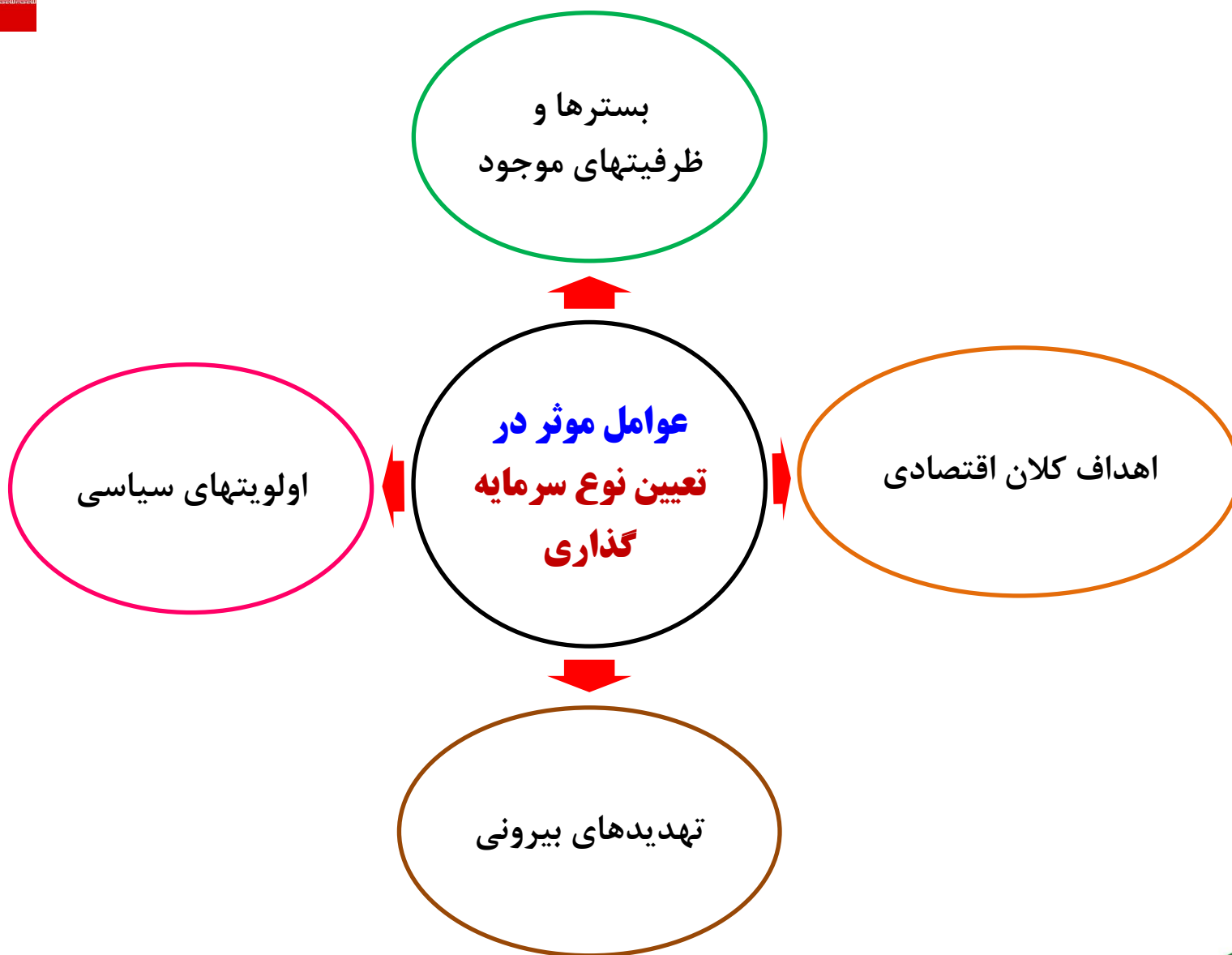
عوامل موثر بر سرمایه گذاری دولتی در بخش کشاورزی

- سیاستهای اقتصادی و تجاری دولت
- درآمدهای دولت (نفتی و ...)
- شرایط رکودی یا تورمی اقتصاد

مدیریت سرمایه گذاری در بخش کشاورزی

- مدیریت سرمایه گذاری در بخش کشاورزی همانند مدیریت تولید و تجارت آن از انسجام و تعریف مشخصی برخوردار نیست (**تنوع تامین کنندگان و متقاضیان منابع سرمایه گذاری**).
- عدم فعالیت بازار سرمایه در مناطق روستایی، به شکل گیری نوعی بازار مالی ناقص و ناکارآمد منجر شده است.

تنوع اهداف مبهم در ايران

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

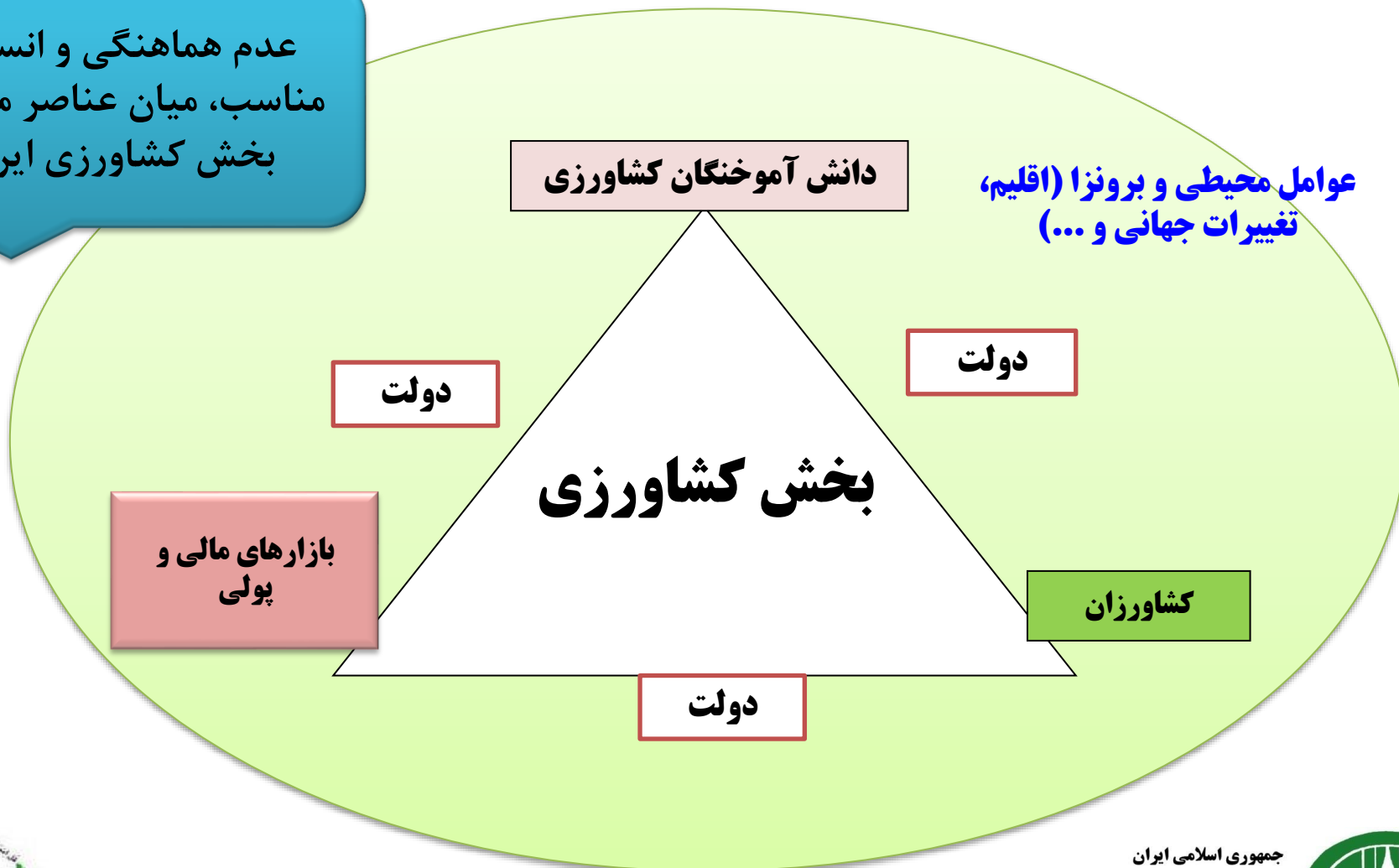
پیوست ۲

شرایط حاکم بر بخش کشاورزی ایران

- عناصر اصلی در بخش کشاورزی ایران
- مقدار تولید زیربخشهای کشاورزی ایران
- سهم ارزش ستانده زیربخشهای کشاورزی ایران
- سهم ارزش افزوده زیربخشهای کشاورزی ایران
- تصویری از روند شاخصهای منتخب کلان بخش کشاورزی ایران
- مشخصات کشاورزان و واحدهای کشاورزی ایران

عناصر اصلی موثر بر بخش کشاورزی ایران

عدم هماهنگی و انسجام مناسب، میان عناصر موثر بر بخش کشاورزی ایران

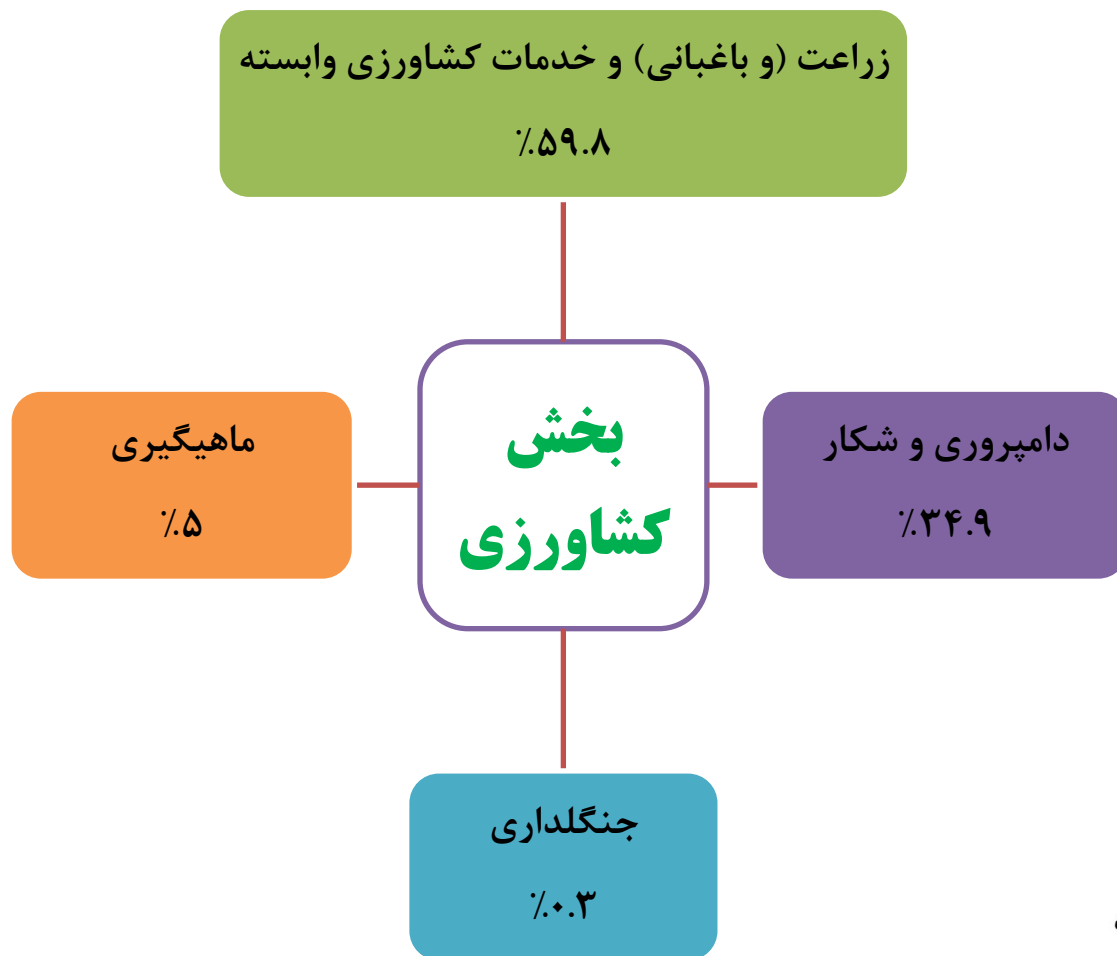

مقدار و سهم تولید زیربخشهای کشاورزی ایران در کل تولید بخش در سال ۱۴۰۱

شرح	مقدار تولید (پیش بینی) (هزار تن)	سهم در کل تولید (درصد)
زراعت	۸۴۷۷۲	۶۴
باغبانی	۳۰۸۰۹	۲۳
دام و طیور	۱۶۳۸۶	۱۲
شیلات	۱۴۶۱	۱
کل	۱۳۳۴۲۸	۱۰۰

منابع داده‌ها: ۱). وزارت جهاد کشاورزی (مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات) ۲). محاسبات

سهم ارزش ستانده زیربخشهای کشاورزی ایران در کل ارزش ستانده بخش ثابت ۱۳۹۵ (متوسط ۹۹-۱۳۹۰)

(۲). محاسبات

منابع: (۱). بانک مرکزی ج.ا.ا.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

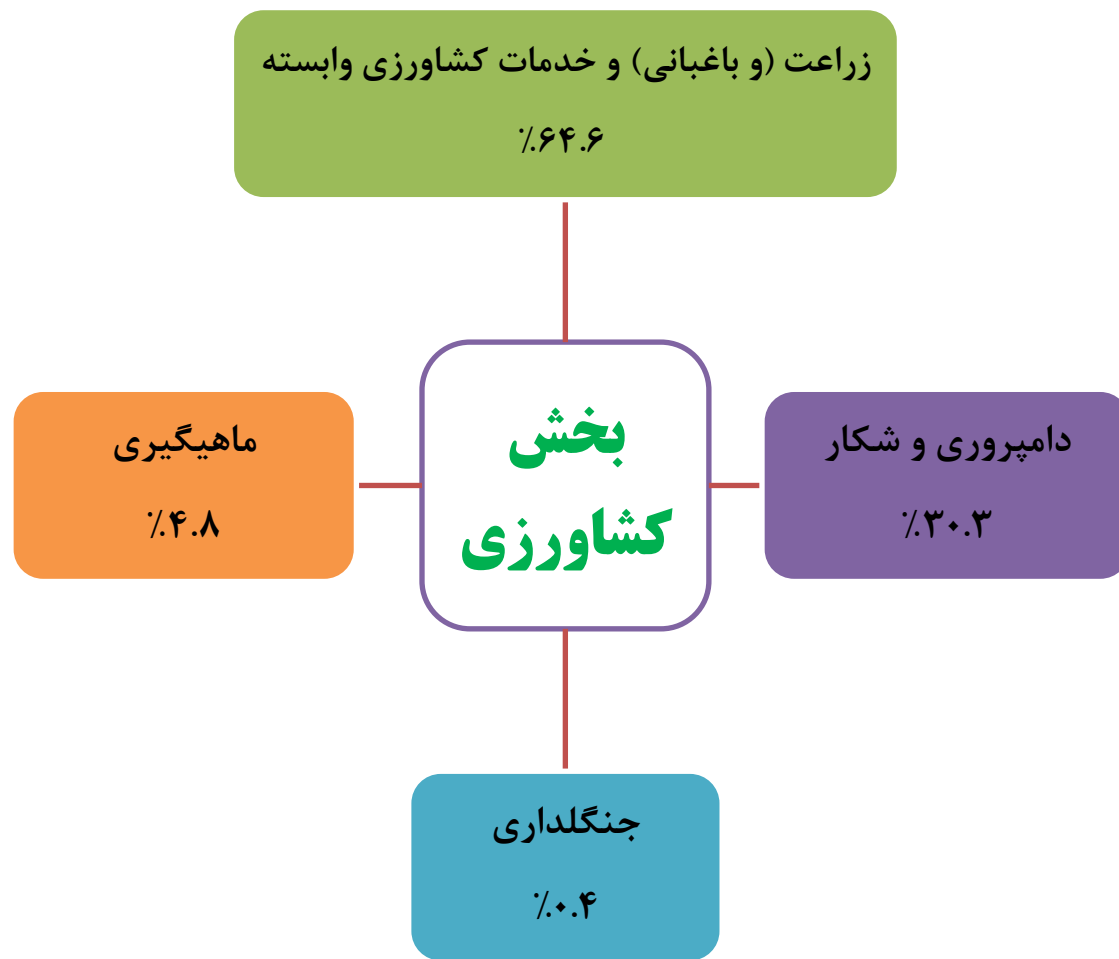
APERDRI

سهم ارزش افزوده زیربخشهای کشاورزی ایران در کل ارزش افزوده بخش

ثابت ۱۳۹۵

(متوسط ۹۹-۱۳۹۰)

منابع: (۱). بانک مرکزی ج.ا. (۲). محاسبات

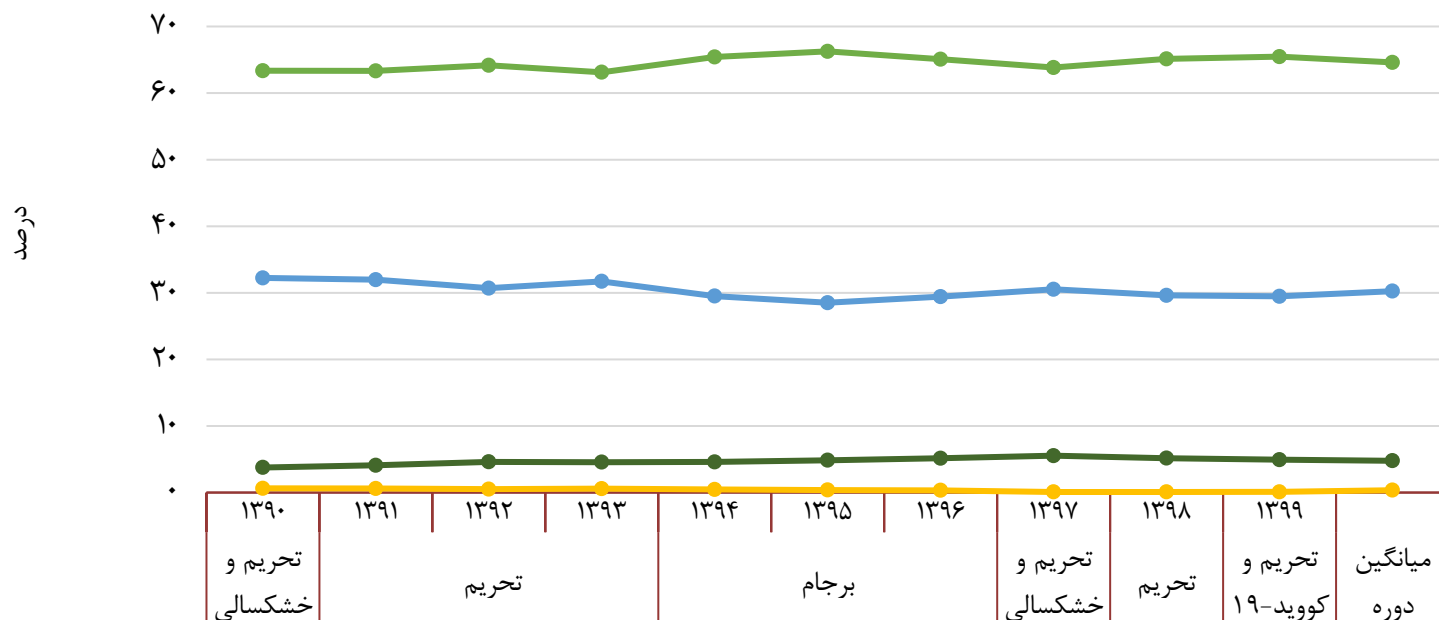
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

آیا باید توزیع سرمایه گذاری در کشاورزی ایران متناسب با سهم ارزش افزوده زیربخشها باشد؟

توزیع ارزش افزوده بخش کشاورزی ایران در بین زیربخشهای آن
(درصد، ۱۳۹۵=۱۰۰)

	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	میانگین دوره
زراعت (وبابغانی) و خدمات کشاورزی وابسته	۶۳	۶۳	۶۴	۶۳	۶۵	۶۶	۶۵	۶۴	۶۵	۶۵	۶۵
دامپروری و شکار	۳۲	۳۲	۳۱	۳۲	۳۰	۲۹	۲۹	۳۱	۳۰	۲۹	۳۰
جنگلداری	۰.۶	۰.۶	۰.۵	۰.۶	۰.۵	۰.۴	۰.۳	۰.۱	۰.۱	۰.۱	۰.۴
ماهیگیری	۳.۸	۴.۱	۴.۶	۴.۶	۴.۶	۴.۸	۵.۱	۵.۵	۵.۲	۴.۹	۴.۸

(۲). محاسبات

منابع: (۱). بانک مرکزی ج.ا.ا.

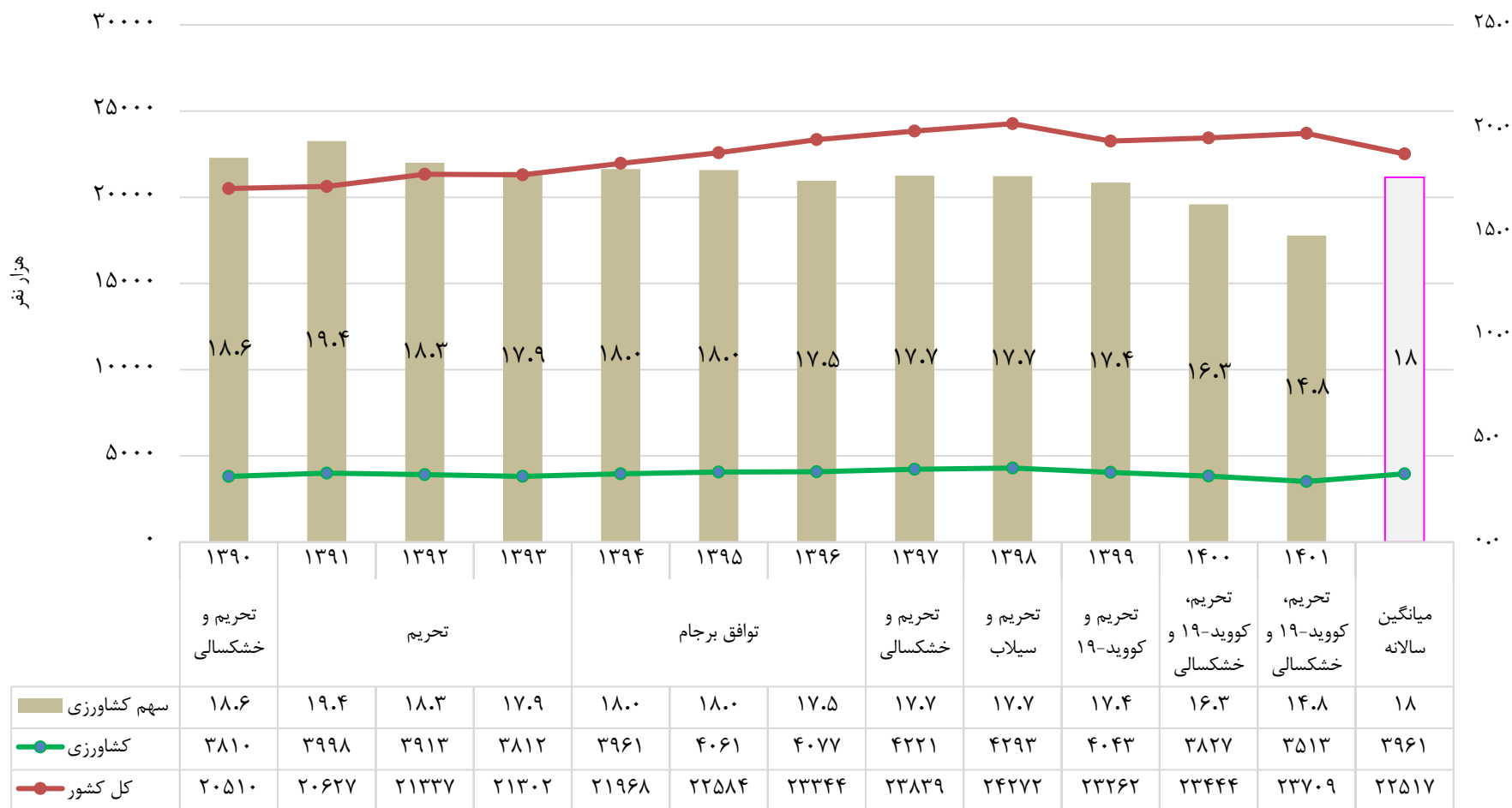
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

میزان و سهم اشتغال سالانه کشاورزی

(هزار نفر، درصد)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

منبع داده‌ها: مرکز آمار ایران

عدم تحقق اهداف رشد اقتصادی کشاورزی در برنامه های پنجم و ششم توسعه

رشد ارزش افزوده‌ی هدف و عملکرد بخش کشاورزی ایران در سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۰ (درصد)

سال	برنامه توسعه	رشد اقتصادی هدف برنامه	بانک مرکزی ج.ا.ا. (۱۳۹۵=۱۰۰)	مرکز آمار ایران (۱۳۹۰=۱۰۰)
۱۳۹۰	پنجم	۷ درصد	*	۹.۹-
۱۳۹۱			۵.۰	۲.۵
۱۳۹۲			۵.۳	۴.۸
۱۳۹۳			۸.۳	۴.۵
۱۳۹۴			۳.۰	۵.۴
۱۳۹۵	میان برنامه		۴.۹	۴.۵
۱۳۹۶	ششم	۸ درصد	۳.۴	۱.۵
۱۳۹۷			۲.۳-	۳.۲-
۱۳۹۸			۹.۱	۱۱.۵
۱۳۹۹			۳.۲	۴.۳
۱۴۰۰			۲.۶-	۳.۶-
۱۴۰۱	میان برنامه		۱.۱	۴.۴-

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

منابع: (۱). بانک مرکزی ج.ا. (۲). مرکز آمار ایران *: عدم انتشار بر اساس سال پایه ۱۳۹۵

شاخصهای کلان بخش کشاورزی ایران

تراز تجاری		اشتغال		ارزش واردات کشاورزی		ارزش صادرات کشاورزی		مقدار واردات کشاورزی		مقدار صادرات کشاورزی		ارزش افزوده کشاورزی (۱۳۹۵=۱۰۰)		
۱۴۰۱		۱۴۰۱		۱۴۰۱		۱۴۰۱		۱۴۰۱		۱۴۰۱		۱۴۰۱		
(میلیون تن، میلیارد دلار)		(هزار نفر، درصد)		(میلیون دلار، درصد)		(میلیون دلار، درصد)		(هزار تن، درصد)		(هزار تن، درصد)		(هزار میلیارد ریال، درصد)		
ارزش	مقدار	سهم	مقدار	سهم	مقدار	سهم	مقدار	سهم	مقدار	سهم	مقدار	رشد	سهم	مقدار
-۱۳.۲	-۱۷.۴	۱۵	۳۵۱۳	۳۱	۱۸۳۹۰	۹.۸	۵۲۱۲	۶۸	۲۵۲۱۲	۶.۴	۷۷۷۱	۱.۱	۱۰	۱۵۷۹

منابع: (۱). بانک مرکزی ج.ا. (۲). مرکز آمار ایران (۳). وزارت جهاد کشاورزی (۴). محاسبات

واحدهای کشاورزی در ایران

بهره برداران ساکن در شهر یا آبادی

۳۰۴۷ هزار (۷۶ درصد)

تعداد بهره برداران کشاورزی ایران

۴۰۱۶ هزار

شرکتهای رسمی و
مؤسسات عمومی

۹ هزار (۰.۲ درصد)

بهره برداران غیر ساکن

۹۴۳ هزار (۲۳ درصد)

بهره براران در حال کوچ

۱۶ هزار (۰.۴ درصد)

منبع: سرشماری کشاورزی ۱۳۹۳

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

توزیع کاربری اراضی کشاورزی ایران

اراضی زراعی دیم

%۵۳

باغ و قلمستان آبی

%۱۰

باغ و قلمستان دیم

%۱

اراضی زراعی آبی

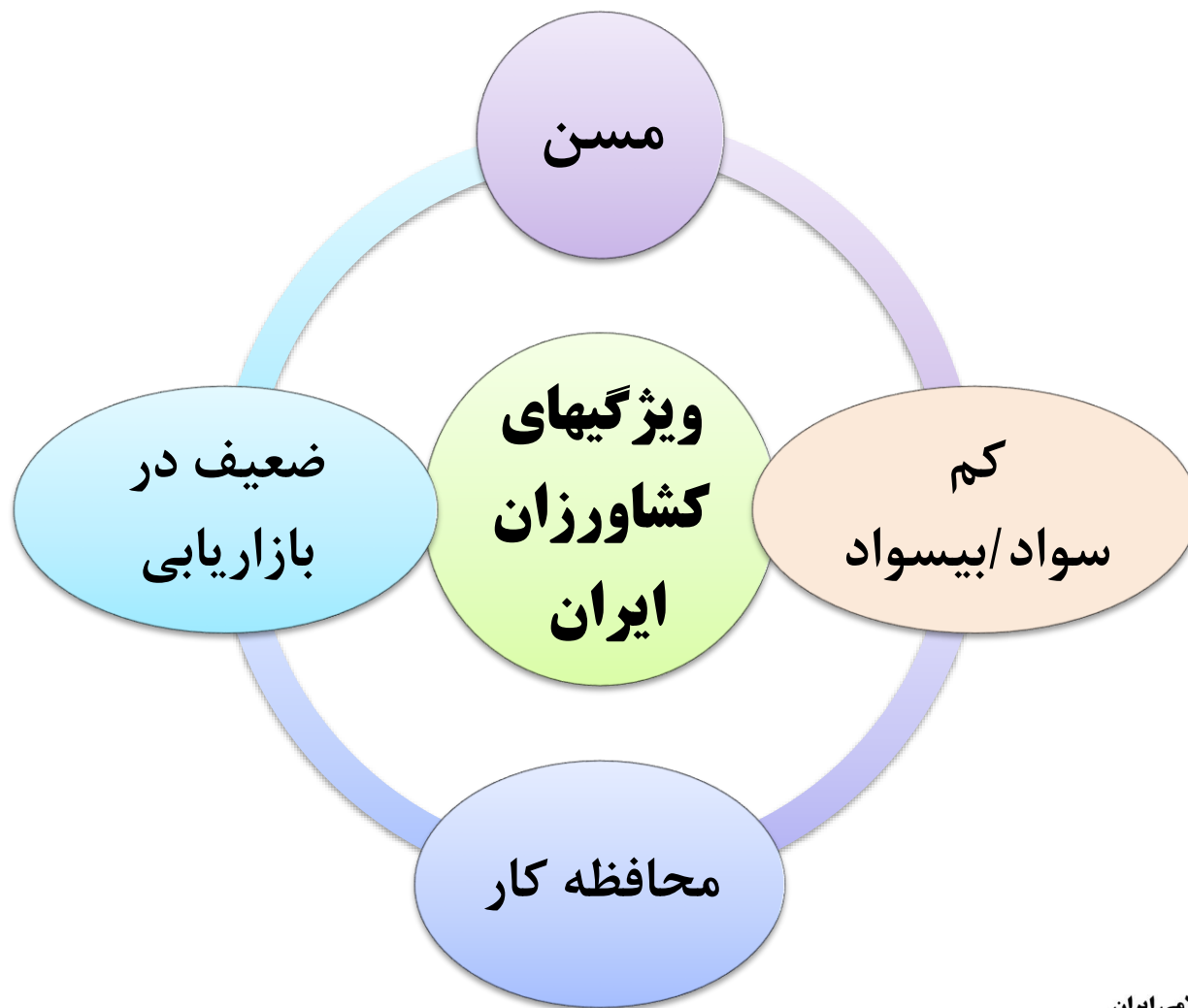
%۳۶

- وسعت اراضی کشاورزی: ۱۶۴۷۷ هزار هکتار
- تعداد بهره برداری کشاورزی با زمین: ۳۳۵۹ هزار
- متوسط سهم هر بهره برداری: حدود ۵ هکتار

منبع: سرشماری کشاورزی ۱۳۹۳

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

چنین واحدهایی تا چه اندازه
می توانند از نظام تامین مالی
حاکم بر کشورمان بهره مند
شوند؟

برای تامین مالی هدفمند
واحدهای کشاورزی با این
ویژگیها چه ساختاری لازم
است؟

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

کشاورزی ایران، کشاورزی خرد محور (غیر تجاری)

واحدهای بزرگ کشاورزی

(بیش از ۵ هکتار)

۳۰ درصد

واحدهای کوچک

کشاورزی

(کمتر از ۵ هکتار)

۷۰ درصد

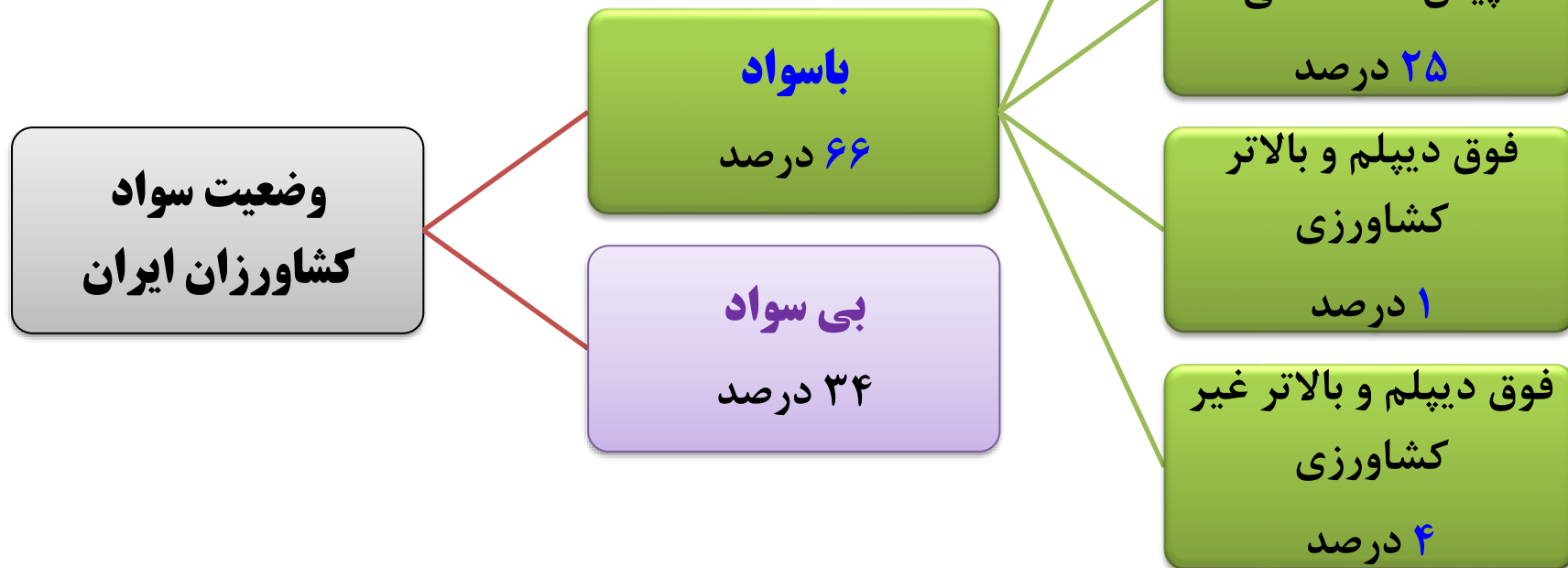
اندازه
واحدهای
کشاورزی ایران

منبع: سرشماری کشاورزی ۱۳۹۳

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

آیا برای کشاورزانی با این ترکیب از سطح
سواد، امکان توسعه فناوریهای نوین، دانش
جدید کشاورزی، روشهای تامین مالی
جدید و ... مقدور است؟

منبع: سرشماری کشاورزی ۱۳۹۳

با توجه به شرایط حاکم بر بخش
کشاورزی کشورمان، **تامین مالی و**
سرمایه گذاری هدفمند، از عوامل
کلیدی برای تغییر شاخصهای کلان
کشاورزی و تحقق بخشی از اهداف
توسعه کشاورزی در سالهای فرارو
خواهند بود.

بحث و هم اندیشی

- چرا جهش سرمایه گذاری در بخش کشاورزی ایران، ضروری و اجتناب ناپذیر است؟
- چرا سرمایه گذاری (داخلی و خارجی) در بخش کشاورزی ایران پایین است؟
- حاکمیت چگونه می تواند به افزایش سرمایه گذاری در بخش کشاورزی کشورمان کمک کند؟

با سپاس از همراهی شما بزرگواران